

**LINKOSUON LEIPOMO OY:N
VASTUULLISUUSTYÖN TUOMINEN
OSAKSI IFS FOOD -
LAATUJÄRJESTELMÄÄ**

Opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Kestävä kehitys, Forssa

Kevät 2024

Sointu Härkönen

Kestävä kehitys

Tekijä Sointu Härkönen

Työn nimi Linkosuon Leipomo Oy:n vastuullisuustyön tuominen osaksi IFS Food -
laatujärjestelmää

Ohjaaja Eija Raimovaara

Tiivistelmä

Vuosi 2024

Yritykset panostavat jatkuvasti enemmän yritys vastuuseen ja kestävytyteen erilaisten direktiivien ja standardien ohjaamina. Opinnäytetyön toimeksiantaja Linkosuon Leipomo Oy oli uuden edessä, kun yrityksen käyttämän laatujärjestelmän IFS Food -standardin vuonna 2023 julkaistuun 8 versioon lisättiin uusi osio: vastuullisuus. Yhtenä opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä tietoa siitä, mitä vastuullisuusasioita laatujärjestelmässä tulisi korostaa. Lisäksi Linkosuon Leipomo halusi selkeyttää kokonaiskuvaa yrityksessä jo tehdystä vastuullisuustyöstä. Leipomo on käyttänyt EcoVadis-vastuullisuusarviointijärjestelmää ja opinnäytetyössä haluttiin löytää vastauksia siihen, miten tämän järjestelmän tuloksia voitaisiin parantaa. Koska opinnäytetyöllä haluttiin saavuttaa pitkäaikaisia tuloksia, otettiin työssä huomioon myös EU:n kestävyysdirektiivi CSRD ja Euroopan kestävyysraportointistandardit (ESRS).

Opinnäytetyö tarjosi yleiskatsauksen EcoVadis-arvioinnista ja Linkosuon Leipomon saamista tuloksista, johdannon IFS Food -laatujärjestelmään ja CSRD:n sekä muutama erilliseen ympäristöjärjestelmään. Näitä ympäristöjärjestelmiä verrattiin keskenään ja vertailusta nousi viisi teemaa: politiikka, hallinto, viestintä ja raportointi, tavoitteiden asettaminen sekä jatkuva parantaminen. Nämä teemat on otettu huomioon opinnäytetyön toiminnallista osaa laadittaessa. Toimeksiantajan näkemyksen kiteyttämiseksi järjestettiin haastattelu Linkosuon Leipomon laatuohjaajan kanssa.

Opinnäytetyön tuloksena tehtiin yksityiskohtainen prosessikaavio, joka sisältää erilaisia mittareita ja tavoitteita, jotka auttavat Linkosuon Leipomoa tehostamaan vastuullisuustyötään ja seuraamaan edistymistään. Prosessikaavion lisäksi tehtiin ehdotus asioista, jotka olisi suositeltavaa ottaa esille IFS Food -laatujärjestelmässä. Ehdotus tehtiin prosessikaavion mukaisesti. Prosessikaavion mittarit ja tavoitteet koottiin hyödyntämällä EcoVadis-vastuullisuusarvioinnin tuloksia, IFS ESG Check -moduulien itsearviointilomakkeiden kysymyksiä ja Euroopan kestävyysraportointistandardeja. Tulokset korostivat hyvän pohjatyon tärkeyttä vastuullisuustyön perustana, kun vastuullisuustyön ytimessä ovat päätöksenteko ja yrityksen käytäntöjen, toimenpiteiden ja tavoitteiden selkeyttäminen. Opinnäytetyö ja prosessikaavio toimivat Linkosuon Leipomo Oy:lle käytännön oppaana, ja tukevat yritystä jatkuvassa vastuullisuuden parantamisessa ja edistymisen seurannassa.

Avainsanat EU-direktiivit, laatujärjestelmät, vastuullisuus, ympäristöjärjestelmät,
yritysvastuu

Sivut 42 sivua ja liitteitä 39 sivua

Degree Programme in Sustainable Development

Abstract

Author Sointu Härkönen

Year 2024

Subject Integration of the Sustainability Work of Linkosuo Leipomo Oy into the IFS Food Quality System

Supervisor Eija Raimovaara

Companies are increasingly putting more effort in to corporate responsibility and sustainability, driven by various directives and standards. The importance of sustainability is also reflected in the IFS Food standard, a quality management system used by the commissioning company Linkosuo Leipomo Oy. The version 8 of the standard, published in 2023, has a completely new section: sustainability. The commissioner wanted to gather information on what needs to be highlighted for the new version of IFS Food in terms of sustainability, but also to clarify the overall picture of the work already carried out within the company. The bakery has been using the EcoVadis sustainability rating system and the aim of the thesis was to find answers on how the results of this system could be improved. Aiming at long-term results, the EU Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) and the European Sustainability Reporting Standards (ESRS) were also taken into account in the thesis.

This thesis provided an overview of the EcoVadis rating, the results obtained by Linkosuo Leipomo, an introduction to the IFS Food quality standard and a few different environmental management systems. These environmental management systems were compared to each other, and five themes emerged from the comparison: policy, governance, communication and reporting, goal-setting and continuous improvement. These themes were taken into consideration when preparing the functional part of the thesis. To get some more insight from the commissioning company, an interview was held with the quality supervisor of Linkosuo Leipomo.

As a result of the thesis, a detailed process diagram was made featuring various sustainability indicators and goals that help Linkosuo Leipomo enhance its sustainability work and monitor the progress of the goals. In addition to the process diagram, a proposal was made on issues that would be recommended to bring up in the IFS Food quality system. This proposal was made in line with the process diagram. The indicators and targets of this diagram were compiled using the results of the EcoVadis sustainability rating, the questions in the self-assessment forms of the IFS ESG Check modules and the European Sustainability Reporting Standards. The results highlighted the importance of good groundwork as the basis of responsibility work, when policy making and the clarification of the company practices, measures and setting goals are at the core of responsibility work. Finally, the thesis and the process diagram serve as a practical guide for Linkosuo Leipomo Oy, supporting the company in ongoing sustainability improvements and progress tracking.

Keywords EU directives, quality systems, sustainability reporting,
environmental management systems, corporate social responsibility

Pages 42 pages and appendices 39 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Toimeksiantajan esittely	2
3	Yritysvastuu	4
3.1	EcoVadis-arviointijärjestelmä	5
3.1.1	Ympäristö	7
3.1.2	Työ- ja ihmisoikeudet	9
3.1.3	Etiikka	9
3.1.4	Kestävät hankinnat	10
3.2	IFS Food -laatujärjestelmä ja uusi versio 8	10
3.3	Ympäristöjohtamisjärjestelmät	12
3.4	Kestävyyssdirektiivi CSRD	13
4	Kehittämistyön tarkoitus ja tavoite	15
5	Tutkimusmenetelmät	16
6	Työn suunnittelu ja toteutus	17
6.1	Toimeksiantajan haastattelu	18
6.2	Ympäristö- ja vastuullisuusjärjestelmien vertailu	20
6.3	Järjestelmien vertailu CSRD:n näkökulmasta	22
6.4	Prosessikaavion koostaminen	23
6.4.1	Ympäristö	25
6.4.2	Työ- ja ihmisoikeudet	27
6.4.3	Hallinto, etiikka ja kestävät hankinnat	29
7	Johtopäätökset ja pohdinta	31
	Lähteet	38

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1. Kasvihuonekaasupäästöt jaettuna kolmeen eri luokkaan	8
Kuva 2. Järjestelmien vertailu	20

Liitteet

- Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma
- Liite 2. Teemahaastattelu
- Liite 3. Vastuullisuuden prosessikaavio

1 Johdanto

Keskustelu ja uutisointi yritysvastuusta on kasvanut 2020-luvun alkuvuosina. Yritysvastuulla tarkoitetaan vastuuta yrityksen tuottamista vaikutuksista, joita syntyy sen toiminnan vuoksi. (Vanhala ym., 2022, s. 22) Muun muassa Helsingin Sanomat on kesäkuussa 2023 uutisoinut tuolloin vireillä olleesta ja keskustelua aiheuttaneesta äänestyksestä koskien uutta yritysvastuulakia. (Sutinen, 2023) Samoihin aikoihin The New York Times on kirjoittanut siitä, kuinka yritysten ilmastotoimiin liittyviä aloitteita saatetaan kuulla julkisuudessa vähemmän. Artikkelissa viitataan siihen, että joidenkin yritysneuvojien mielestä yritysten tulisi tehdä mahdollisia ilmastotoimia kaikessa hiljaisuudessa, jotta ei tulla luvanneeksi liikaa ja jotta välttään julkiselta ja poliittiselta ristitulelta. (Skapinker, 2023)

Yritysvastuu on kuitenkin hyvin ajankohtainen aihe. Yhtenä esimerkkinä siitä on Euroopan unionin kestävyysraportointidirektiivi Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), joka velvoittaa yrityksiä raportoimaan entistä tarkemmin niin sosiaalisista kuin ympäristöön liittyvistä kysymyksistä (European Commission, n.d.). Vuonna 2024 uusi direktiivi koskettaa ensimmäisenä vain suuria, yli 500:n työntekijän pörssiin listattuja yrityksiä. Ajan myötä direktiivi velvoittaa kuitenkin myös pieniä ja keskisuuria, eli niin kutsuttuja pk-yrityksiä, raportoimaan tarkemmin vastuullisuudestaan. Listattujen pk-yritysten on raportoitava direktiivin mukaisesti vuodesta 2027 lähtien. (Eurooppa-neuvosto, 2022) Pienten ja keskisuurien yritysten on kannattavaa panostaa vastuullisuusraportointiin jo ennen kuin direktiivi siihen velvoittaa. Etenkin yrityksissä, joissa osa myynnistä tulee viennistä, on painetta valmistautua tarkempaan raportointiin yrityksen tekemästä vastuullisuustyöstä ja yritystoiminnan kestävydestä.

Alakohtaisesti vastuullisuus näkyy myös muissa asioissa, kuten erilaisissa standardeissa. Elintarviketeollisuuden käyttämään IFS Food -laaturjestelmään on vuonna 2024 tulossa uusi osa, vastuullisuus (sustainability). Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda Linkosuo Leipomo Oy:n vastuullisuustyö osaksi yrityksen käytössä olevaa IFS Food -laaturjestelmää, sekä tuoda vastuullisuustyötä kokonaisuudessaan näkyväksi yrityksessä. Tavoitteena oli luoda erilaisia mittareita ja työkaluja, joilla vastuullisuustyöstä raportointia helpotetaan yrityksen arjessa. Niiden avulla raportointia voidaan parantaa myös vastuullisuusauditointeja sekä tulevaisuudessa tehtävää kestävyysraportointia varten. Opinnäytetyössä vastataan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millä konkreettisilla toimenpiteillä lisätään Linkosuon Leipomo Oy:n vastuullisuustyön prosessien laatua korkeatasoisemmaksi siten, että se parantaisi tuloksia myös EcoVadis- arvioinnissa?
2. Miten tunnistetaan ne vastuullisuuskysymykset, jotka olisi suositeltavaa ottaa huomioon laatu järjestelmässä?
3. Miten yrityksen vastuullisuustyö sisällytetään osaksi IFS Food version 8 - laatu järjestelmää?

Tässä opinnäytetyössä keskitytään pääasiassa Linkosuon EcoVadis-arvioinnista saamiin tuloksiin, Linkosuon vastuullisuusraporteissa oleviin tavoitteisiin ja mittareihin sekä CSRD:n alaisiin kestävyysraportointistandardeihin, joiden pohjalta laaditaan vastuullisuuden opas. Työssä oppaasta puhutaan prosessikaaviona. Lisäksi prosessikaaviossa on otettu huomioon IFS ESG Check -moduulit. Opinnäytetyön ulkopuolelle rajataan siis muu kehittämistyö Linkosuon vastuullisuuteen liittyen, ellei jokin aihealue linkity vahvasti esimerkiksi yrityksen jo olemassa oleviin tavoitteisiin tai esimerkiksi EcoVadis-tuloksiin. Prosessikaaviossa määritellään ne asiat, joihin Linkosuon Leipomo keskittyy vastuullisuustyössään. Prosessikaaviossa selvitetään mitä pitää konkreettisesti tehdä ja millä tavalla se tehdään, sekä kuinka usein näitä asioita mitataan. Opinnäytetyön toimeksiantajayrityksenä toimineen Linkosuon Leipomon vastuulle jätetään vastuuhenkilöiden tai -tiimien nimittäminen prosessikaavion eri osa-alueille ja mittareille, jonka lisäksi yrityksen vastuulle jää tavoitevuosien määrittely prosessikaavion yhteydessä oleville tavoite-ehdotuksille.

2 Toimeksiantajan esittely

Linkosuo Oy on vuonna 1936 perustettu tamperelainen yritys. Linkosuo Oy toimii emoyhtiönä Linkosuon Leipomo Oy:lle sekä Linkosuon Kahvila Oy:lle. (Linkosuo, n.d.-a) Opinnäytetyö tehtiin Linkosuon Leipomo Oy:lle, vaikka osa opinnäytetyön tuloksista on hyödynnettävissä myös Linkosuon Kahvila Oy:ssä sekä emoyhtiössä. Linkosuon Leipomo keskittyy tuotteissaan erityisesti kuivaleipiin, kuten varrasleipiin, ruis- ja kauranappeihin sekä erilaisiin korppuihin ja lastuihin (Linkosuo, n.d.-b). Linkosuo työllistää hieman yli 200 henkilöä, joista vuoden 2022 lopussa 139 henkilöä työskenteli Linkosuon Kahviloilla, 66 Linkosuon Leipomolla ja kahdeksan Linkosuo konsernissa. (Linkosuo, 2022, s. 26)

Linkosuolle vienti on tärkeää ja se aikoo kasvattaa viennin osuutta tulevaisuudessa. Viennin kannalta tärkeää laadunvalvontaa on tehty Linkosuolla jo vuosien ajan. Esimerkiksi vuonna 2014 Linkosuolle on myönnetty FSSC 22000 -sertifikaatti. FSSC 22000 on Global Food

Safety Initiativen (GFSI) tunnustama ja kansainvälisiin standardeihin perustuva elintarviketurvallisuuden hallintajärjestelmä (FSSC, n.d.). Vuodesta 2019 alkaen laatujärjestelmänä on toiminut IFS Food -laatujärjestelmä. Vuonna 2022 Linkosuon Leipomon liikevaihto oli 11,1 miljoonaa euroa, josta liiketulosta 0 %. Leipomon liikevaihdosta viennin osuus oli 24 % ja se kasvoi vuoteen 2021 verrattuna 3 %. (Linkosuo, 2022, ss. 3, 17, 29)

Kestävään kehitykseen kuuluu kolme eri osa-aluetta, taloudellinen, sosiaalinen sekä ekologinen kestävyys, ja yritystoiminnan ollessa kestävää ja vastuullista nämä kaikki kolme osa-aluetta on otettu tasapuolisesti huomioon. Niin kestävästä kehityksestä, kuin yritys vastuustakin puhuttaessa, nostetaan usein esiin myös neljäs osa-alue: kulttuurinen kestävyys. Joskus sosiaalisesta ja kulttuurisesta kestävydestä puhutaan yhtenä laajempänä osa-alueena. (Ympäristöministeriö, 2023) Usein kaikki kestävä kehityksen osa-alueet ovatkin enemmän limittäin toistensa kanssa kuin ensin saattaisi arvata. Tämän työn luvussa 3.1 ja sen alaluvuissa käsitellään Linkosuon käyttämän EcoVadis-arvioinnin eri teemoja ja Linkosuon Leipomon saamia pisteitä kustakin teemasta. Vastuullisuudesta voi tulla ensimmäisenä mieleen ekologinen vastuu ja ympäristöön sekä esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyvät kysymykset, mutta teemoista voi huomata sen, miten esimerkiksi työ- ja ihmisoikeudet on nostettu isoksi osaksi kyseistä vastuullisuusarviointia. Myöhemmin etenkin luvussa 3.4 käsitellyssä kestävyysdirektiivissä ja sitä ohjaavissa standardeissa on otettu sosiaalinen puoli sekä työ- ja ihmisoikeudet vahvasti mukaan, joten on tärkeää, että Linkosuon Leipomo panostaa myös tämän osa-alueen huomioimiseen.

Linkosuon Leipomon strategian mukaan yritys on ottanut vastuullisuuden huomioon ja nimennyt yhdeksi arvokseen vastuulliset ja laadukkaat toimintamallit sen liiketoiminnan perustana. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023) Vuodesta 2018 lähtien Linkosuo on strategiansa mukaisesti muun muassa vähentänyt hävikkiä, mikä on elintarviketeollisuudessa tärkeä osa vastuullisuustyötä (Linkosuo, 2022, s. 29). Linkosuon ensimmäinen vastuullisuusraportti julkaistiin vuonna 2019 ja siitä lähtien niitä on julkaistu vuosittain. Vastuullisuusraportit ovat kaikkien nähtävissä Linkosuon nettisivuilla. (Linkosuo, n.d.-c) Viimeksi vuonna 2022 julkaistusta vastuullisuusraportista löytyvät esimerkiksi linkitys YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin Linkosuon sidosryhmien ja toiminnan osalta, sekä vastuullisuuden tiekartta, johon on kirjattu Linkosuon vastuullisuustavoitteita vuoteen 2025 asti. (Linkosuo, 2022, ss. 9–12) Linkosuon ympäristöpolitiikkaan on listattu useita eri kohtia, joilla yritys pyrkii kehittämään toimintaansa materiaali- ja energiatehokkuuden osalta. Ympäristöpolitiikasta käy ilmi, että Linkosuon Leipomon toiminnasta syntyviä jätejakeita on yhteensä 14 kappaletta. Jätejakeiden loppusijoitus on määritelty ympäristöpolitiikassa

tarkasti. Vuonna 2022 viimeksi päivitetyn ympäristöpolitiikan mukaan materiaaleista 70-80 % kierrätetään ja 20-30 % käytetään hyötyenergiana. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023)

Linkosuon hiilijalanjälki oli 2 414 tonnia CO₂ vuonna 2022. Linkosuon Leipomon kokonaishiilidioksidipäästöt olivat samaisena vuonna 2 233 tco₂. Kokonaishiilidioksidipäästöt ovat suurimmaksi osaksi leipomon tuottamia, 92,5 %:n johtuessa Linkosuon Leipomon toiminnasta, ja Linkosuon Kahviloiden osuuden jäädessä vain 7,5 %:iin. Leipomon päästöihin ollaan kuitenkin tarttumassa vuonna 2024, kun Linkosuo on mukana EU:n Accelerating Climate Efforts and low-carbon investments in Finland (ACE LIFE) -hankkeessa. Hankkeessa keskitytään muuttamaan leipomon toimintaa fossiilittomaksi vuosien 2024-2027 aikana. (Linkosuo, 2022, s. 29)

3 Yritysvastuu

Yritysvastuulla kuvataan sitä, miten yritys ottaa taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöllisen vastuun huomioon toiminnassaan. Kuten edellisessä luvussa on todettu, ovat nämä kolme osa-aluetta myös kestävä kehityksen perusta (Ympäristöministeriö, 2023). Yritysvastuutyötä on tehty jo pitkään eri muodoissa. Nykyinen yritysvastuu-termi on vakiintunut vasta myöhemmässä vaiheessa ja aihe on aiemmin tunnettu esimerkiksi yhteiskuntavastuuna. Englannin kielellä yritysvastuusta puhutaan usein termeillä ”corporate social responsibility” (CSR) tai ”corporate responsibility” (CR). (Kuluttajaliitto, n.d.) Aikaisemmin yritysvastuuta on kuitenkin pitkälti pidetty vain vapaaehtoisena hyväntehtemisenä, ja pääfokus yritystoiminnassa on ollut tuoton tavoittelu osakkeenomistajille. (Koipijärvi & Kuvaja, 2017, s. 18; Vanhala ym., 2022, s. 5)

Yritysvastuu voi olla jo suurien yritysjohtajien arkea, mutta miten asia näyttäytyy pienemmille yrityksille kuten Linkosuon Leipomolle? Koipijärvi ja Kuvaja (2017, s. 37) kiteyttävät asian ytimekkäästi: ”Yritysvastuu on haaste ja mahdollisuus pienille ja keskisuurille yrityksille.” Avuksi yritysten vastuullisuustyön tekemiseen on tullut erilaisia standardeja ja ohjeistuksia, mutta myös kaupallisia toimijoita, kuten EcoVadis-arviointijärjestelmä. Tässä luvussa avataan sitä, mikä EcoVadis-arviointijärjestelmä on, miten se toimii ja mitä arviointijärjestelmän neljään eri teemaan kuuluu (alaluvut 3.1.1-3.1.4). Luvussa esitellään myös Linkosuon Leipomon käyttämää IFS Food -laatuja järjestelmää ja sen uutta 8 versiota, joka otetaan käyttöön vuonna 2024.

Etenkin ympäristölliseen vastuuseen on alettu kiinnittää huomiota yritystoiminnassa jo 1980-luvulla ja jo silloin ympäristöjärjestelmät ovat olleet osa vastuullisuustyötä. (Koipijärvi & Kuvaja, 2017, s. 18) Myöhemmin tässä luvussa käydäänkin läpi erilaisia ympäristöjärjestelmiä ja niiden käyttöä osana yrityksen vastuullisuustyötä. Luvun lopussa käsitellään kestävyysdirektiiviä, sen aikataulua sekä direktiivin mukaista kestävyysraportointia ohjaavia standardeja.

Työssä viitataan englanninkielisiin lähteisiin koskien esimerkiksi kestävyysdirektiiviä ja IFS Food -laatu järjestelmän uutta versiota. Etenkin Euroopan kestävyysdirektiivi Corporate Sustainability Reporting Directivestä eli CSRD:stä käytetään suomennoksena sekä kestävyysraportointidirektiiviä että vastuullisuusraportointidirektiiviä. Työn yhtenäistämiseksi ja selkeyttämiseksi tässä työssä käytetään englanninkielisen sustainability-sanon suomennoksena sanaa vastuullisuus, mutta CSRD:stä puhuttaessa käytetään sanoja kestävyysraportointi ja kestävyysdirektiivi. Muusta kuin CSRD:stä puhuttaessa käytetään myös vastuullisuusraportointi-sanaa.

3.1 EcoVadis-arviointijärjestelmä

EcoVadis on vuonna 2007 perustettu yritys, joka tarjoaa vastuullisuusarviointipalveluita eri kokoisille yrityksille (EcoVadis, n.d.-a). EcoVadiksen tarjoama oman yrityksen vastuullisuusarviointi on maksullinen palvelu ja yritys tarjoaa neljää erilaista ja eri hintaista pakettia sen tekemiseen. Lopulliseen hintaan vaikuttaa yrityksen koko työntekijämäärän mukaan. Pienen alle 25 työntekijän yrityksen on mahdollista ostaa peruspaketti alle 400 euron hintaan, kun yli 1000 työntekijän yritykselle se kustantaa lähes 1700 €. Lisäksi EcoVadiksen kautta voi pyytää arviointia myös yrityksen yhteistyökumppaneista. (EcoVadis, n.d.-e)

Arviointimenetelmä pohjautuu kansainväliin standardeihin, kuten Global Reporting Initiative ja ISO 26000. (EcoVadis, n.d.-a) Global Reporting Initiative (GRI) on itsenäinen kansainvälinen järjestö, joka edistää yritysten vastuullisuusraportointia kehittämällä erilaisia standardeja sen helpottamiseksi. (GRI, n.d.) ISO 26000 -standardi sen sijaan ohjeistaa yrityksiä ja organisaatioita sosiaalisessa vastuussa. (ISO, n.d.) EcoVadiksen arviointimenetelmä perustuu seitsemälle peruseriaalle, joissa otetaan huomioon muun muassa yrityksen koko, maa ja toimiala, dokumentoinnin jäljitettävyyden ja läpinäkyvyyden sekä monipuolisten lähteiden käyttö. (EcoVadis, n.d.-a) Arvioinnista kertovan oppaan (EcoVadis Document Guide) mukaan arviointi suoritetaan vastaamalla erilaisiin kysymyksiin ja liittämällä niiden yhteyteen vastauksia tukevia dokumentteja. Myös kysymykset räätälöidään

kullekin yritykselle sopiviksi muun muassa yrityksen koon ja toimipaikan mukaan. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023)

EcoVadiksen vastuullisuusarviointi on jaettu neljään eri teemaan. Teemat ovat ympäristö, työ- ja ihmisoikeudet, etiikka sekä kestävät hankinnat. Teemat on esitelty seuraavissa alaluvuissa yksityiskohtaisemmin. Teemojen sisällä on yhteensä 21 eri indikaattoria, joiden perusteella yrityksen vastuullisuus pisteytetään. (EcoVadis, n.d.-a) Indikaattorilla tarkoitetaan tässä yhteydessä tietynlaista mittaria, jonka avulla yrityksen vastuullisuuden kokonaiskuvaa selvitetään. Nämä 21 indikaattoria käydään läpi luvun 3.1.1 alussa. Jokaisella neljällä teemalla on oma minimipistevaativuutensa, jotka yrityksen on saavutettava ansaitakseen EcoVadis mitalin. Myös mitalitasoja on neljä erilaista: pronssi, hopea, kulta ja platina. (EcoVadis, n.d.-c) Vuonna 2022 Linkosuon Leipomo Oy on saavuttanut hopeatason EcoVadis-arvioinnin tuloksena (Linkosuo Oy, 2022, s. 23). Linkosuon saamat pisteet on käyty läpi teemoittain seuraavissa alaluvuissa.

Vuonna 2024 niin kriteerit mitalin saamiseksi kuin pisteytykset teemojen läpäisemiseksi muuttuvat. Vuonna 2023 mitali on myönnetty kaikille yrityksille, jotka ovat olleet vähintään 50 %:n parhaiten arvioidun yrityksen joukossa, saaden arvioinnin kokonaistuloksena vähintään 50 ja korkeintaan 100 pistettä. (EcoVadis, n.d.-f) Vuonna 2024 mitali myönnetään vain niille yrityksille kaikista arvioiduista yrityksistä, jotka ovat 35 parhaan prosentin joukossa. Toisin sanoen vain 35 % arvioiduista yrityksistä tulee saamaan mitalin, riippumatta siitä kuinka monta yritystä arvioidaan. Arvioinnin pisteytys muuttuu siten, että vuonna 2024 kaikista neljästä teemasta on saatava vähintään 30 pistettä läpäistäkseen kunkin teeman, kun ennen kestävien hankintojen läpäisemisen raja on ollut 25 pistettä. (EcoVadis, n.d.-b; EcoVadis, n.d.-c)

Linkosuon Leipomolta saadun poikkeamalistan mukaan arvioinnin perusteella kehitettävät asiat, poikkeamat, on jaettu eri vakavuusasteisiin: high, medium ja low, eli korkea, keskikokoinen ja matala. Tätä asteikkoa hyödynnetään arvioinnin kaikissa neljässä teemassa. (Linkosuon Leipomo, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023) Arvioinnin tueksi lähetettävien dokumenttien lisäksi vastuullisuutta ja eri teemoja arvioidaan EcoVadiksen toimesta myös 360° Watch Findings -työkalulla. Tämän työkalun avulla yrityksestä ja sen vastuullisuustyöstä etsitään tietoa useista julkisista lähteistä, kuten mediasta. Työkalun avulla tehdyt löydökset voivat vaikuttaa arviointiin positiivisesti, negatiivisesti tai neutraalisti, jolloin ne eivät vaikuta pisteytykseen. 360° Watch:sta saadut negatiiviset tulokset on myös jaettu kolmeen eri vakavuusluokkaan: severe, major ja minor eli vakava, suuri ja pieni. (EcoVadis, n.d.-d) Negatiiviset tulokset voivat johtaa jopa siihen, ettei yritykselle myönnetä

mitalia, minkä se muun arvioinnin perusteella olisi ansainnut. Mitalin myöntämistä harkitaan esimerkiksi silloin, kun yritys saa vähintään yhden vakavan poikkeaman yhdestäkään teemasta, yhden tai useamman keskikokoisen poikkeaman kahdesta tai useammasta teemasta, tai useamman kuin viisi keskikokoista poikkeamaa yhdestä teemasta. Yli 25 matalaa poikkeamaa lasketaan korkeaksi poikkeamaksi ja viisi tai useampi matala poikkeama keskikokoiseksi poikkeamaksi. (EcoVadis, n.d.-b)

EcoVadis on määritellyt hyvän vastuullisuus- tai ympäristöjohtamisen mallin, joka sisältää politiikan, toiminnan ja tuloksista raportoinnin. Mallia avataan EcoVadis-arvioinnin arviointimenetelmistä ja periaatteista kertovassa dokumentissa. Dokumentin mukaan politiikka, toiminta ja tuloksista raportointi on jaettu tarkemmin seitsemään eri indikaattoriin. Indikaattorit ovat vapaasti käännettynä politiikka, hyväksyntä, toimenpiteet, sertifiointit, kattavuus eli toimien käyttöönotto, raportointi ja 360° löydökset. Malli perustuu niin kutsuttuun Plan-Do-Check-Act-malliin (PDCA). PDCA-malli voidaan suomentaa esimerkiksi Suunnittele-Toteuta-Arvioi-Kehitä ja se on yksi jatkuvan parantamisen ja kehittämisen keinoista (Aalto-yliopisto, 2022). EcoVadis-arvioinnin arviointimenetelmistä ja periaatteista kertovassa dokumentissa, EcoVadis Ratings Methodology Overview and Principles, kerrotaan, että PDCA:sta voidaan käyttää eri nimityksiä, kuten Plan-Do-Check-Adjust, Plan-Do-Study-Act (PDSA) tai Demingin ympyrä. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023)

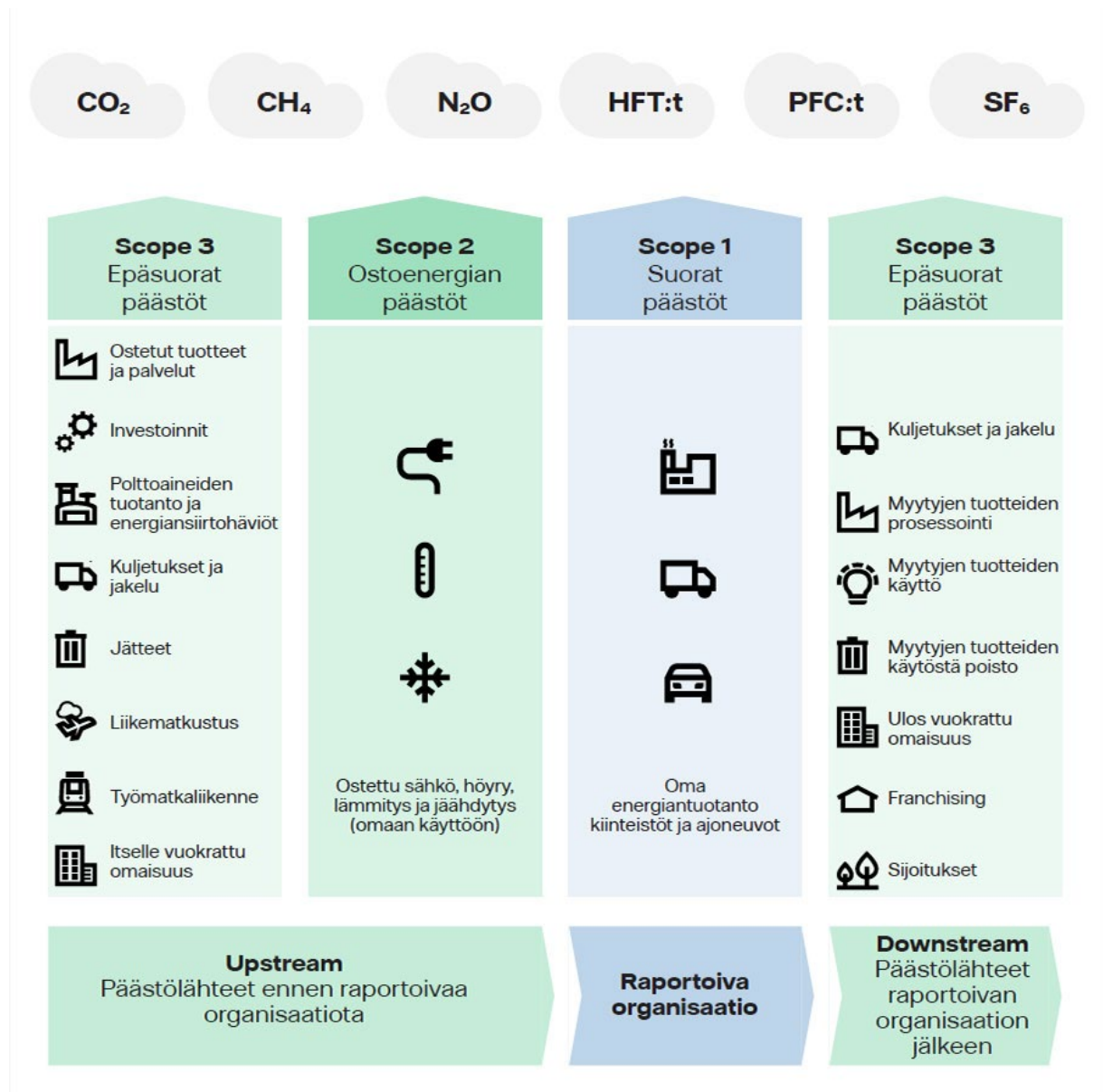
3.1.1 Ympäristö

Suurin osa, eli yhdeksän kaikista 21:stä vastuullisuuskriteeristön indikaattorista, on ympäristöteeman alla. Indikaattorit on jaettu kahteen eri osa-alueeseen: toiminnot ja tuotteet. Toimintojen alta löytyvät seuraavat indikaattorit: energiankulutus ja kasvihuonepäästöt, vesi, biodiversiteetti, paikallinen ja vahingossa tapahtuva saastuminen sekä materiaalit, kemikaalit ja jäte. Tuotteiden alla on tuotteen käyttö, tuotteen käyttöiän loppu, asiakasterveys ja -turvallisuus sekä ympäristöpalvelut ja edunvalvonta. EcoVadis-arvioinnin tulokortin mukaan Linkosuo on saanut tästä teemasta vuonna 2022 60 pistettä 100:sta. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 4.10.2023)

Linkosuon EcoVadis-tunnuksilla nähtävissä ympäristö-teeman arviointituloksissa sekä Linkosuon arvioinnista saamassa poikkeamalistassa viitataan useampaan otteeseen niin kutsuttuihin scopeihin. Scopeilla tarkoitetaan Greenhouse Gas Protocolin (GHG) standardissa määriteltyjä kolmea eri päästöluokkaa: scope 1, scope 2 ja scope 3. GHG tuottaa erilaisia standardeja muun muassa yritysille ja kaupungeille, jonka avulla ne voivat

laskea kasvihuonekaasupäästöjään ja raportoida niistä tehokkaalla tavalla. Scope 1 sisältää yrityksen suorat, itse tuottamat kasvihuonekaasupäästöt, scope 2 epäsuorat ostetun sähkön tuottamat päästöt ja scope 3 muut epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt. (GHG, n.d.; GHG, 2004, ss. 25–26) Kuva 1 havainnollistaa, mitkä kaikki asiat kuuluvat kuhunkin luokkaan.

Kuva 1. Kasvihuonekaasupäästöt jaettuna kolmeen eri luokkaan (Vattenfall, n.d.).

Linkosuon EcoVadis-arviointituloksissa ja poikkeamalistassa viitataan kaikkiin kolmeen scopeen. Vaikka EcoVadis-arvioinnista selviää, että Linkosuon vahvuuksia ympäristöteemassa ovat ensimmäisen ja toisen scopen mukaisista kasvihuonekaasupäästöistä raportointi, niin poikkeamalistan mukaan Linkosuon olisi tarvittavaa asettaa kaikkien kolmen scopen mukaiset päästövähennystavoitteet ja perehtyä

myös scope 3:n mukaisiin upstream- ja downstream-päästöihin. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 8.9.2023; Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 24.10.23) Linkosuo-konsernin osalta scope 3:n alaiset päästöt on laskettu vain kokonaisuutena, eikä niitä ole eritelty kuvan 1 mukaisesti niin kutsuttuihin downstream- ja upstream-päästöihin (Linkosuo, 2022).

3.1.2 Työ- ja ihmisoikeudet

Teeman työ- ja ihmisoikeudet alta löytyy yhteensä seitsemän indikaattoria. Myös tässä teemassa ne on jaettu kahteen eri osa-alueeseen, henkilöstöhallintoon ja ihmisoikeuksiin. Henkilöstöhallintoon kuuluvat työntekijöiden terveys ja turvallisuus, työolot, sosiaalinen vuoropuhelu sekä uranhallinta ja koulutus. Ihmisoikeuksia taas mitataan seuraavilla indikaattoreilla: lapsityövoima, pakkotyö ja ihmiskauppa, monimuotoisuus, syrjintä ja häirintä sekä ulkoisten sidosryhmien ihmisoikeudet. Kuten ympäristöteemasta, myös työ- ja ihmisoikeusteemasta Linkosuo on saanut vuoden 2022 EcoVadis-tuloskortin mukaan 60 pistettä 100:sta. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 4.10.2023)

Tästä teemasta Linkosuon vahvuudeksi on arvioinnin perusteella kerrottu esimerkiksi yrityksen toimintatavat monimuotoisuutta, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta, eli niin kutsuttua DEI:tä (Diversity, Equity & Inclusion) koskien. DEI-asiat ovat sosiaalisen vastuullisuuden ytimessä yritystoiminnassa ja työpaikoilla. Kehityskohdiksi sen sijaan on nostettu tarkempien dokumenttien toimittaminen joidenkin arvioinnin vastausten tueksi. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 24.10.2023)

3.1.3 Etiikka

Etiikkaan liittyvät indikaattoreita on yhteensä kolme kappaletta ja ne ovat korruptio, kilpailunvastaiset käytännöt sekä vastuullinen tiedonhallinta. Etiikasta Linkosuo on saanut vuoden 2022 EcoVadis-tuloskortin mukaan 40 pistettä 100:sta. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 4.10.2023)

Etiikan osalta EcoVadis-arvioinnin tuloksista kertovalla sivulla Linkosuon vahvuudeksi on nostettu korruptiota ja petoksia koskevat menettelytavat. Parannettavaa löytyy kuitenkin vielä muun muassa juuri korruption arviointiin liittyvästä dokumentoinnista. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 24.10.2023)

3.1.4 Kestävät hankinnat

EcoVadis-arvioinnin viimeisessä eli Kestävät hankinnat -teemassa on vain kaksi indikaattoria ja ne ovat toimittajien ympäristökäytännöt sekä toimittajien sosiaaliset käytännöt. Vuoden 2022 EcoVadis tulokortin mukaan Linkosuo on saanut kestävästä hankinnoista tulokseksi 40 pistettä 100:sta. (Linkosuo Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 4.10.2023)

Tämän teeman EcoVadis-arvioinnissa Linkosuo on saanut tuloksia avaavan sivun mukaan kiitosta säännöllisistä toimittaja-arvioinneista ympäristöön ja sosiaalisiin käytäntöihin liittyen. Kuitenkin parannettavaa on, Linkosuo olisi hyvä esimerkiksi sisällyttää toimittajasopimuksiin sosiaalisia ja ympäristöä koskevia vaateita tai lausekkeita.

3.2 IFS Food -laatujärjestelmä ja uusi versio 8

International Featured Standards (IFS), on kahden eurooppalaisen vähittäiskaupan yhdistyksen perustama yritys, joka kehittää tuoteturvallisuuteen ja laatuun liittyviä standardeja, kuten IFS Food, johon tässä työssä perehdytään tarkemmin. IFS keskittyy nimenomaan ruokaan ja kulutustavaroihin liittyviin toimitusketjuihin. (IFS, n.d.-a)

IFS Food -standardi auttaa yritystä varmistamaan koko toimintaketjun laadun ja sen, että toiminta- ja tuoteprosessit vastaavat parhaalla tavalla alan lainsäädäntöä sekä eri sidosryhmien vaatimuksia. IFS Food -standardi auditoidaan vuosittain pätevöityjen IFS auditoidijien toimesta, jotka työskentelevät riippumattomissa sertifiointiorganisaatioissa. Linkosuoille auditoinnit on tehnyt espanjalainen Kiwa Inspecta ja sertifikaatti on nähtävillä Linkosuo nettisivuilla. (IFS, 2022b; Linkosuo, n.d.-c) Auditoinnilla tarkoitetaan sellaista järjestelmällistä ja riippumatonta tarkastelua, jonka avulla tarkastetaan ja todennetaan toiminnan tehokkuus ja se, onko toiminta suunnitellun mukaista sekä edistääkö se mahdollisten tavoitteiden toteutumista. (Sanastokeskus ry, n.d.)

IFS Food -standardin uusi, vuonna 2023 julkaistu, 8 versio otetaan käyttöön heti vuoden 2024 alusta. Standardin 8-version hallintoa ja sitoutuneisuutta käsittelevässä luvussa, tarkemmin politiikan kohdalla, on täysin uutena mainintana vastuullisuus. Poliittikkaan kuuluu se, että yrityksen ylempi johto laatii ja ylläpitää yhtiöpolitiikkaa (corporate policy). Näin on ollut myös standardin edellisessä 7 versiossa, mutta uudempi 8 versio sisältää muiden aiheiden ohessa myös vastuullisuuden. Yhtiöpolitiikkaa koskevan vaatimuksen yhteydessä on siis lueteltu asioita, joita sen täytyy vähintään pitää sisällään ja vastuullisuus on yksi näistä aiheista. Yhtiöpolitiikka on merkitty standardissa sellaiseksi vaatimukseksi, joka

edellytetään täytettävän IFS Food -raportoinnin yhteenvedoa varten. Näin ollen myös vastuullisuudesta kertominen on 8 versiossa pakollista. Vastuullisuus on tässä muodossa mainittu standardissa vain tämän yhden kerran, eikä sitä ole selitetty auki enempää. (IFS, 2023c, s. 48; IFS, 2023d, s. 72)

IFS on tuonut vastuullisuutta esiin myös kahden lisäosan myötä. IFS Food -standardin lisäksi IFS on julkaissut kestävä kehitykseen liittyvän ESG Check -moduulin sekä hiilijalanjälkilaskentaan liittyvän Carbon Footprint -moduulin. (IFS, n.d.-b) ESG Check ja Carbon Footprint -moduulit ovat osa laajempaa IFS ESG Check nimistä kokonaisuutta. (IFS, 2022a, s. 7) ESG tulee englannin kielen sanoista ympäristö, sosiaalinen (myös yhteiskunnallinen) ja hallinto (Environmental, Social, Governance). ESG:a käytetään yrityksissä vastuullisuuden runkona, jonka avulla sidosryhmät voivat saada tietoa yrityksen vastuullisuuskäytännöistä. Se antaa puitteet yrityksen riskienhallinnalle sekä auttaa kartoittamaan mahdollisuuksia vastuullisuuden saralla. (Peterdy, n.d.) Nämä uudet lisäosat saattavat olla syynä IFS Food -standardin uuden vastuullisuusosion niukkuuteen. Sekä ESG Check -moduulin, että Carbon Footprint -moduulin voi suorittaa täyttämällä ensin itsearviointilomakkeen, jonka jälkeen otetaan yhteyttä sertifiointeja tekevään tahoon, joka suorittaa auditoinnin yrityksessä. (IFS, n.d.-b)

IFS ESG Check on julkaistu vuonna 2022, eikä se siis ole ollut kovin kauaa vielä käytössä. Tämän työn tekohetkellä syksyllä 2023 siihen kuuluivat ainoastaan edellä mainitut ESG Check ja Carbon Footprint -moduulit, mutta siitä kertovassa ohjeessa sanotaan, että sen odotetaan kehittyvän tulevien vuosien aikana. Tämän vastuullisuuskokonaisuuden kasvaessa siihen aiotaan lisätä uusia aihealueita ja moduuleja esimerkiksi vesijalanjälkeen, ihmisoikeuksiin ja ruokahävikkiin liittyen. (IFS, 2022a, s. 5) IFS ESG Check onkin siis mahdollisesti kehittymässä EcoVadis-arvioinnin kaltaiseksi työkaluksi. Linkosuon Leipomolle voi olla hyötyä aiemmista EcoVadis-arvioinneista, jos se päättäisi tulevaisuudessa ottaa IFS ESG Check:n käyttöön, koska aihealueet ovat osittain samoja ja niissä varmasti käsitellään ainakin osittain samankaltaisia lukuja ja asioita.

ESG Check keskittyy vastuullisuuden käytäntöihin eli politiikkaan (policy), ylemmän johdon sitoutumiseen ja vastuullisuuspolitiikan puitteisiin. ESG Check:n kerrotaan pohjautuvan kansainvälisiin ohjeistuksiin, kuten jo EcoVadiksesta kertovassa luvussa mainittuihin GRI:n vastuullisuusraportoinnin standardeihin. ESG Check -moduuliin on koottu ohjeet vastuullisuuden hallintajärjestelmän eri osista näiden kansainvälisten ohjeistuksien ja lakien pohjalta. Osat ovat politiikka, hallinto ja johtaminen, sidosryhmien tunnistaminen ja mukaan

ottaminen, haitallisten vaikutusten tunnistaminen ja arviointi, viestintä ja raportointi sekä lieventämisstrategia ja jatkuva parannus. (IFS, 2022a, ss. 8, 11)

3.3 Ympäristöjohtamisjärjestelmät

Ympäristöjohtamisella tarkoitetaan sitä, että yrityksen tai organisaation kaikessa toiminnassa otetaan ympäristönsuojelulliset asiat huomioon. Suomen ympäristökeskuksen (Syke) Ympäristö.fi-verkkopalveluun julkaiseman artikkelin mukaan ”ympäristöjärjestelmät, -standardit, -indikaattorit ja -laskenta ovat ympäristöjohtamisen käytännön välineitä”. Saatavilla on erilaisia työkaluja, kuten ISO 14001- ja EMAS-ympäristöjärjestelmät. ISO 14001 on kansainvälinen ympäristöjärjestelmästandardi ja sitä on avattu tarkemmin alla. (Suomen ympäristökeskus, 2023b) EMAS puolestaan pohjautuu EU:n asetukseen (EY) N:o 1221/2009, mutta se pitää sisällään aiemmin mainitun ISO 14001 -standardin mukaisen ympäristöjärjestelmän, jonka lisäksi siihen kuuluu ympäristöraportti eli EMAS-selonteko. (Suomen ympäristökeskus, 2023a)

ISO 14001 on ympäristöjärjestelmä, jonka avulla yritykset ja organisaatiot voivat edistää ympäristöön liittyviä asioita sisäisesti ja viestiä niistä paremmin myös sidosryhmille, niin ulkoisille kuin sisäisillekin. Se on osa ISO 14000 -standardisarjaa, joka on ryhmä erilaisia ympäristöjohtamisen standardeja. ISO 14001:n lisäksi siihen kuuluvat esimerkiksi ympäristöviestinnän standardi ISO 14063 ja vesijalanjäljen standardi ISO 14046. Suomen Standardisoimisliitto SFS ry:n ISO 14000 -sarjasta kertovassa esitteessä ISO 14001:n sanotaan olevan ”maailman tunnetuin ympäristöjärjestelmän rakentamisen ja kehittämisen malli”. Ympäristöasioiden ja -toimien sulauttamisen ohella osaksi yrityksen tai organisaation jokapäiväistä toimintaa järjestelmän avulla voidaan saavuttaa monenlaisia hyötyjä, mukaan lukien vastuullisuuden ilmentäminen ja todentaminen eri sidosryhmille sekä taloudelliset hyödyt, kuten kilpailukyky muuttuvilla markkinoilla. (SFS, 2021, ss. 4–5, 7–8) ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä rakentuu kuudesta eri periaatteesta. Periaatteet ovat strateginen suunnittelu, johtajuus, ympäristösuojelu, elinkaariajattelu, ulkoistetut prosessit ja viestintä. Myös tämä standardi, kuten aiemmin luvussa 3.1 käsitelty EcoVadiksen ympäristöjohtamismalli, perustuu jatkuvan kehittämisen PDCA-malliin. (SFS, 2021, s. 9)

The Eco-Management and Audit Scheme (EMAS) on pääasiassa EU- ja ETA-maissa toimiville erikokoisille yrityksille ja organisaatioille suunnattu ympäristöjohtamisen ja auditoinnin järjestelmä. EMAS noudattelee ISO 14001 -ympäristöjärjestelmää, mutta jotkut asiat on määritelty EMAS:ssa vielä tuota standardia tarkemmin. EMAS-järjestelmän mukaan yritys tai organisaatio laatii ensin ympäristöpolitiikan, ympäristöohjelman ja sitten

ympäristöjärjestelmän, joka auditoidaan. Sen jälkeen laaditaan EMAS-selonteko eli raportti, EMAS:n valmiin mallin mukaisesti. Tämän tehtyään yritys tai organisaatio pyytää ulkopuolista toimijaa todentamaan, että EMAS-selonteko ja ympäristöjärjestelmä ovat EMAS-asetuksen mukaisia. Lopulta organisaatio hakee rekisteröintiä, jonka jälkeen se saa sekä EMAS-sertifikaatin että EMAS-logon käyttöönsä, ja voi käyttää niitä esimerkiksi viestinnässään. Rekisteriä ylläpitää EU:n komissio. (Suomen ympäristökeskus, 2023a)

Tunnettujen järjestelmien, kuten ISO 14001 ja EMAS lisäksi, myös monet muut tahot tarjoavat ympäristöjohtamisen palveluita. Esimerkiksi WWF tarjoaa WWF Green Office -palvelua, johon kuuluu ympäristöjärjestelmämalli, verkkotyökaluja sekä erilaisia materiaaleja ja tapahtumia. (WWF, n.d.)

3.4 Kestävyyssdirektiivi CSRD

Euroopan kestävyysdirektiivi eli Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) on Euroopan unionin vuonna 2024 voimaan astuva yritysten kestävyysdirektiivi. Se asettaa selvemmät raamit yritysten raportoinnille ympäristöstä ja sosiaalisista kysymyksistä sekä velvoittaa yrityksiä raportoimaan niistä tarkemmin. Vaikka direktiivi tarkoittaa raportointia ja lisää raportointivelvoitteen alla olevien yritysten määrää, on siitä yrityksille myös hyötyä. (European Commission, n.d.) Tarkempi raportointi voi nimittäin johtaa siihen, että yritysten on helpompi saada rahoituspääomaa yritystoiminnalleen, sillä sijoittajat haluavat enenevässä määrin tietoja yritysten kestävyysseikoista. Myös kestävyysliittymien riskien hallinta helpottuu raportoinnin myötä. (EUR-Lex, 2022, s. 4)

Direktiivistä tehtiin ehdotus Euroopan komission toimesta huhtikuussa 2021. Ehdotus oli osa Euroopan vihreän kehityksen ja kestävä rahoituksen ohjelmia. Lopulta direktiivi hyväksyttiin EU:n jäsenmaiden edustajien toimesta kesäkuussa 2022 ja marraskuussa 2022 EU:n neuvosto antoi sille ratkaisevan hyväksyntänsä. (Eurooppa-neuvosto, 2022) CSR-direktiivi korvaa aiemman NFR-direktiivin (Non-Financial Reporting Directive), joka on säännellyt aiemmin muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia. (Aarnio, 2023, s. 1)

Kestävyysdirektiivi velvoittaa eri kokoisia yrityksiä eri vaiheissa. Ensin se koskee niitä suuria yrityksiä, jotka ovat jo aiemmin olleet velvoitettuja raportoimaan aiemman NFR-direktiivin mukaisesti. Suurilla yrityksillä viitataan tässä sellaisiin yrityksiin, joilla on ollut työntekijöitä keskimäärin 500 tai enemmän raportointiin velvoittavan tilivuoden aikana (EUR-Lex, 2022, s. 63). Näiden yritysten pitää raportoida jo vuonna 2025 koskien menneitä tilivuosia. Raportointivelvoite koskee aina yritykseen kohdistuvaa soveltamisvuotta edeltävää tilivuosia.

Näin ollen vuonna 2026 direktiivi velvoittaa niitä suuria yrityksiä, joita NFR-direktiivi ei aiemmin koskettanut, ja niiden on alettava raportoidaan tilivuoden 2025 tiedoista lähtien. Vuonna 2027 direktiivi alkaa velvoittamaan myös pörssiin listattuja pieniä ja keskisuuria yrityksiä, jolloin niiden on raportoitava vuoden 2026 tilivuoden perusteella. Mikroyrityksiä direktiivi ei tässä vaiheessa kuitenkaan koske. (Eurooppa-neuvosto, 2022)

Direktiiviä täydennetään kestävyysraportointistandardeilla (EUR-Lex, 2022, ss. 36). Kestävyysraportointistandardit eli European Sustainability Reporting Standards tunnetaan lyhenteellä ESRS ja ne on laatinut EFRAG (aiemmin European Financial Reporting Advisory Group) (European Commission, n.d.). EFRAG on vuonna 2001 perustettu yksityinen yhdistys, jonka tarkoituksena on toimia neuvonantajana Euroopan komissiolle taloudellisissa ja nykyään myös vastuullisuuteen liittyvissä kysymyksissä (EFRAG, n.d.). Heinäkuussa 2023 Euroopan komissio hyväksyi ESRS-standardit. Hyväksymisestä kertovan uutisen mukaan ”standardit kattavat kaikki ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintoon liittyvät kysymykset”. (European Commission, 2023b) Standardeja julkaistiin 12 kappaletta. Ensimmäiset standardit eli Yleiset vaatimukset ja Yleiset tiedot ovat niin kutsuttuja monialaisia tai läpileikkaavia (cross-cutting) standardeja, kun taas loput standardeista on jaettu aiheittain ympäristöä, sosiaalisia kysymyksiä ja hallintoa käsitteleviin standardeihin. Ympäristöä käsitteleviä standardeja ovat Ilmastonmuutos, Pilaantuminen, Vesivarat ja merten luonnonvarat, Biologinen monimuotoisuus ja ekosysteemit sekä Resurssien käyttö ja kiertotalous. Sosiaalisia kysymyksiä koskevia standardeja ovat puolestaan Oma työvoima, Arvoketjun työntekijät, Vaikutusten kohteena olevat yhteisöt sekä Kuluttajat ja loppukäyttäjät. Hallintoa käsitteleviä standardeja on yksi ja se on nimeltään Liiketoiminnan harjoittaminen. (Euroopan komission delegeoitu asetus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU täydentämisestä/2023 liite 1, s. 1; EFRAG, 2023a)

Kestävyysstandardeja täydennetään vuonna 2024 pk-yritysten osalta siten, että laaditaan erikseen niiden toiminnan kokoon ja muihin ominaisuuksiin suhteutetut standardit. Pk-yrityksille suunnitellut standardit on määrä julkaista viimeistään vuoden 2024 kesäkuun loppuun mennessä. (EUR-Lex, 2022, s. 39)

Jokaisessa standardissa on tietty määrä ilmoitusvaatimuksia (Disclosure Requirement, lyhenne DR). Esimerkiksi ympäristöä koskevissa viidessä standardissa on yhteensä 32 ilmoitusvaatimusta, joista eniten eli yhdeksän kappaletta on ESRS E1 Ilmastonmuutos-standardissa. Yhteensä kaikissa 12 standardissa on 82 ilmoitusvaatimusta. (EFRAG, 2022a, s. 3; EFRAG, 2022b, s. 3) Ilmastonmuutos-standardissa olevia ilmoitusvaatimusten aiheita

ovat muiden muassa yrityksen siirtymäsuunnitelma ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi sekä scope 1-3 mukaiset kasvihuonekaasupäästöt. (EFRAG, 2022e, ss. 6, 11)

Uuden kestävyysdirektiivin mukaisesti yritysten on raportoitava kaksinkertaisen olennaisuuden näkökulmasta (Double materiality). Tällä tarkoitetaan sitä, että yritysten on raportoitava sekä yrityksen oman toiminnan vaikutuksista niin ympäristöön kuin ihmisiin (Impact materiality), mutta myös niistä kestävyysseikoista, jotka vaikuttavat yrityksen toimintaan (Financial materiality). Olennaisuutta arvioidaan siis eri tavalla mihin normaalisti yritysmaailmassa on totuttu. Yrityksen on raportoitava ja julkistettava tiedot niistä asioista, jotka ovat merkittäviä molemmista näkökulmista, sekä niistä asioista, jotka ovat ratkaisevia vain jommankumman näkökulman kannalta. (EUR-Lex, 2022, s. 10) CSRD:n alaisessa ESRS 1 Yleiset vaatimukset -standardissa on kerrottu yksityiskohtaisesti kaksinkertaisesta olennaisuudesta ja sen ominaisuuksista. Standardissa korostetaan sidosryhmien merkitystä olennaisuusanalyysin tekemisessä, koska juuri sidosryhmät ovat niitä, jotka voivat vaikuttaa yrityksen toimintaan tai joihin yrityksen toiminta voi vaikuttaa. Sidosryhmien huomioimisen lisäksi olennaisuusanalyysin tekeminen on välttämätöntä. Olennaisuusanalyysiä tarvitaan, jotta riskit, mahdollisuudet ja vaikutukset voidaan tunnistaa. (EFRAG, 2022c, ss. 9–2)

4 Kehittämistyön tarkoitus ja tavoite

Tämän opinnäytetyön kehittämistyön tavoitteena oli tehdä parannus- ja toimenpideehdotuksia Linkosuon Leipomo Oy:n saamien EcoVadis-tulosten parantamiseksi sekä selvittää mitä vastuullisuusasioita IFS-laaturjestelmän 8 versioon kannattaisi nostaa ja tehdä niistä ehdotelma. Lisäksi tavoitteena oli pohtia indikaattoreita ja työkaluja leipomon vastuullisuustyön kehittämiseksi kokonaisuudessaan. Tietoperustassa perehdyttiinkin ensimmäisenä EcoVadiksen toimintaan sekä IFS Food -laaturjestelmään. Koska työn avulla haluttiin saavuttaa hyviä tuloksia pitkällä aikavälillä, tietoperustassa tutustuttiin myös ISO 14001 - ja EMAS-ympäristöjärjestelmiin sekä EU:n kestävyysdirektiivi CSRD:n. Etenkin CSRD toimi tietynlaisena punaisena lankana työtä tehdessä, koska sen huomioon ottamisella voitiin vastata paremmin toimeksiantajayritykseen mahdollisesti kohdistuviin ja tulevaisuudessa kiristyviin vaatimuksiin.

Työn tavoitteena oli, että Linkosuon Leipomo ja samalla koko Linkosuo konserni voisi hyödyntää tämän työn tuloksia muun muassa viestinnässä ja markkinoinnissa. Työn

toiminallisena osana tehdyn prosessikaavion hyödyntämisen tavoitteena oli, että sen avulla selkeytettäisiin vastuullisuustyön työnjakoa ja aikataulua Linkosuon Leipomon sisällä. Linkosuon saaman suoran hyödyn lisäksi tavoitteena oli tehdä sellainen opinnäytetyö ja prosessikaavio, jota muut mahdollisesti samassa tilanteessa olevat yritykset voisivat hyödyntää sekä IFS Food -laatu järjestelmää ylläpitäessään, että CSRD kestävyysdirektiiviin tutustuessaan ja sen velvoittamaa raportointia kohti pyrkiessään. Koska sekä IFS Food:n 8 versio, että uusi kestävyysdirektiivi olivat pian tämän työn valmistumisen jälkeen astumassa voimaan, ajateltiin työn aiheen olevan hyvin ajankohtainen myös muille kuin toimeksiantajayritykselle. Lisäksi tavoitteena oli luoda tekijän omaa oppimista hyvin palveleva työ.

5 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmäksi työhön valittiin kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullinen tutkimus valittiin tutkimustavaksi muun muassa siitä syystä, että sen avulla voidaan vastata paremmin mitä- ja miten-kysymyksiin, kun taas kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskitytään usein miksi-kysymyksiin. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa keskitytään erilaisten aineistojen tutkimiseen jonkun teorian tai aiemman tutkimustuloksen sijasta. (Juhila, n.d.) Työ sisälsi paljon erilaisiin dokumentteihin tutustumista. Tietoperustan materiaaleina olivat pääasiassa Linkosuon Leipomon vuoden 2022 EcoVadis-arvioinnista saamat tulokset, Linkosuon omat vastuullisuusraportit ja aineistot, kuten yrityksen oma strategia, ympäristö- ja laatu politiikka, EcoVadiksen ja IFS:n omilta nettisivuilta kerätyt tiedot, ESRS-standardit sekä toimeksiantajalta saadut lisämateriaalit, joihin vain toimeksiantajayrityksen sisäisillä henkilöillä oli pääsyoikeus. Tällaisia lisämateriaaleja olivat esimerkiksi tarkempi kuvaus EcoVadis-arvioinnin arviointimenetelmistä ja periaatteista, jotka olivat saatavilla vain EcoVadis-arvioinnin tehneen ja siitä maksaneen yrityksen käyttöönsä saamilla tunnuksilla.

Aineistoihin perehtymisen lisäksi toteutettiin puolistrukturoitu avoin ja keskustelumainen teemahaastattelu toimeksiantajan kanssa. Puolistrukturoidussa haastattelussa noudatetaan etukäteen laadittuja kysymyksiä, mutta vastauksille jätetään enemmän tilaa, eikä vastaajalle tarjota valmiita vastausvaihtoehtoja. Teemahaastattelussa seurataan etukäteen päätettyjä teemoja, mutta teemoihin liittyvien kysymysten asettelu on tyyliltään vapaampaa. (Hyvärinen, ym., n.d.) Toimeksiantajan haastattelu toteutettiin lokakuussa 2023 Microsoft Teamsissa videopuheluna. Haastattelua varten oli laadittu avustavia kysymyksiä kolmeen eri teemaan jaettuna (liite 2), joiden avulla pyrittiin terävöittämään prosessikaavion sisältöä ja Linkosuon mielestä tärkeimpiä laatu järjestelmään nostettavia asioita vastuullisuudesta sekä

EcoVadiksen osuutta ja vaikutusta lopulliseen prosessikaavioon. Lisäksi haastattelussa keskusteltiin prosessikaavion visuaalisesta ilmeestä.

Tietoperustan aineiston analysoinnissa käytettiin apuna laadullisen sisällönanalyysin ja teemoittelun keinoja. Laadullisen sisällönanalyysin ja teemoittelun avulla aineistosta pyrittiin löytämään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia erityisesti ympäristöjohtamisen ja vastuullisuuden hallinnan työkaluista, jotta niistä voitaisiin valita keskeisimmät ja usein toistuvat asiat tämän työn yhteydessä tehtyyn prosessikaavioon. Teemoittelussa ja laadullisessa sisällönanalyysissä on samoja piirteitä ja molempia termejä käytetään usein tämänkaltaisesta analyysitavasta puhuttaessa. Laadullisessa sisällönanalyysissä on tarkoitus analysoida ennemmin nimenomaan sisältöä, eikä niinkään sitä, miten asia on ilmaistu. (Vuori, n.d.)

Aineiston hallinnan tueksi laadittiin aineistohallintasuunnitelma (liite 1). Siinä on otettu huomioon aineiston tallennus ja säilytys, henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely, opinnäytetyöaineiston omistajuus ja jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen.

6 Työn suunnittelu ja toteutus

Tässä luvussa paneudutaan tarkemmin työn toiminnalliseen osuuteen. Luvussa kuvataan työn suunnittelua, aloitusta ja toteutusta konkreettisesti sekä käydään läpi työstä saatuja lopputuloksia.

Työn alussa ajatuksena oli tutustua lähinnä EcoVadis-arviointiin, IFS Food -laatujärjestelmään ja Linkosuon Leipomon omiin materiaaleihin, ja niistä lähdettiin liikkeelle. Jo työn alussa oli päätetty, että työssä halutaan avata esimerkiksi ISO 14001 -ympäristöjärjestelmää, mutta työn edetessä otettiin huomioon myös niin CSRD kuin IFS:n laatima ESG Check, jotta työstä saatiin kattavampi ja paremmin toimeksiantajayrityksen pitkän aikavälin tavoitteita palveleva.

Työn lopputuotoksesta sovittiin yhdessä toimeksiantajan kanssa. Jo työn suunnitteluvaiheessa toimeksiantajan toiveissa oli yksityiskohtainen ja tarkka prosessikuvaus koko tavoitellusta prosessista. Prosessikuvauksella haluttiin vastaus siihen mitä toimia tarkalleen ottaen tehdään, miten ja kuinka usein näitä toimia mitataan, milloin ne tehdään ja kuka on vastuussa niiden toteuttamisesta.

Työ aloitettiin syksyllä 2023, jolloin työn aihetta ja tavoitteita käytiin läpi yhdessä toimeksiantajan kanssa. Työn suunnitteluvaiheessa tutkimuskysymykset tarkentuivat ja laadittiin opinnäytetyösuunnitelma, johon oli hahmoteltu muun muassa työn alustava sisältö. Sen jälkeen alkoi tietoperustan kirjoittaminen, jossa lähdettiin liikkeelle EcoVadis-arviointijärjestelmän sekä IFS Food -laatujärjestelmän avaamisesta.

Työssä haluttiin vastata seuraaviin kolmeen tutkimuskysymykseen:

1. Millä konkreettisilla toimenpiteillä lisätään Linkosuon Leipomo Oy:n vastuullisuustyön prosessien laatua korkeatasoisemmaksi siten, että se parantaisi tuloksia myös EcoVadis- arvioinnissa?
2. Miten tunnistetaan ne vastuullisuuskysymykset, jotka olisi suositeltavaa ottaa huomioon laatujärjestelmässä?
3. Miten yrityksen vastuullisuustyö sisällytetään osaksi IFS Food version 8 - laatujärjestelmää?

Ensimmäisen kysymyksen avulla haluttiin perehtyä siihen, miten EcoVadis-arviointimenetelmä toimii ja mitä arvioinnissa menestymiseen vaaditaan. Toisen kysymyksen avulla haluttiin selvittää, mitkä olisivat tärkeimpiä asioita sisällyttää IFS Food - laatujärjestelmän vastuullisuusosioon, varsinkin, kun laatujärjestelmästä ei löytynyt ennakkoon määriteltyjä vaatimuksia niille. Toisen kysymyksen kautta haluttiin vastaus myös viimeiseen kysymykseen; miten käytännössä Linkosuon Leipomon tekemä vastuullisuustyö tuodaan osaksi IFS Food:n uutta versiota.

6.1 Toimeksiantajan haastattelu

Yhtenä työn tutkimusmenetelmänä oli teemahaastattelu (liite 2). Haastattelun kysymyksiin vastasi Linkosuon Leipomon laadunohjaaja Tytti Tukiainen. Haastattelun avulla haluttiin muun muassa tarkentaa niitä asioita, jotka olisivat Linkosuon Leipomon toiminnan ja vastuullisuustyön kannalta tärkeintä nostaa IFS Food -laatujärjestelmän vastuullisuusosioon. Haastattelussa nousi esille esimerkiksi ympäristöjärjestelmän haltuunotto, johon Tukiaisen mukaan myös Linkosuon Leipomon asiakkaat ovat yritystä kannustaneet, mutta jonka ylläpitämiseen sillä ei välttämättä ole vielä tarvittavia resursseja. Ympäristöjärjestelmän käyttöönottoa kuitenkin harkitaan lähitulevaisuudessa. Myös työhyvinvointia ja työntekijöitä, yhteiskunnallista vastuuta leipomon lähialueilla sekä toimittajavastuullisuutta haluttiin korostaa laatujärjestelmässä. Toimittajavastuullisuus on näkynyt laatujärjestelmässä jo Code of Conductin kautta, mutta Tukiaisen mukaan se olisi hyvä tuoda myös uuteen

vastuullisuusosioon. Code of Conductilla viitataan yrityksen eettiseen ohjeistukseen, jonka avulla yrityksen arvoista voidaan viestiä eri sidosryhmille (Indeed, 2022). Kun haastattelussa käytiin läpi laatujärjestelmään nostettavia asioita, Tukiainen kertoi, että lopullisen päätöksen niistä todennäköisesti tekee yrityksen johtoryhmä, jolloin voisi olla hyvä esittää listaus ennalta mietityistä aiheista, joista ylempi johto voisi sitten valita heidän mielestään tärkeimmät asiat. Haastattelussa sovittiin alustavasti, että prosessikaavion yhteyteen listataan työn tekijän ehdotukset laatujärjestelmään nostettavista asioista, jolloin ne ovat muiden prosessikaaviossa olevien toimien yhteydessä helposti luettavissa.

Haastattelussa terävöitettiin myös prosessikaavion sisältöä. Tukiaisen mukaan prosessikaavion ja tämän työn ydintavoitteena oli se, että vastuullisuustyö saataisiin leipomon sisällä jaettua eri osastojen ja henkilöiden vastuulle. Myös vastuullisuusasioiden selkeyttäminen yrityksen sisällä sekä Linkosuon Leipomon jo tekemän vastuullisuustyön kirjoittaminen auki olivat Tukiaisen mielestä tärkeitä tavoitteita.

Alun perin prosessikaavion oli tarkoitus perustua pitkälti muun muassa EcoVadis-arviointiin ja Linkosuon Leipomon omiin materiaaleihin, eikä suunnitelmavaiheessa otettu erilaisia vastuullisuus- ja ympäristöjärjestelmiä niin vahvasti huomioon. Työn edetessä tuli kuitenkin ilmi, että olisi hyvä pohjata prosessikaavio myös jo muille tällaisille olemassa oleville työkaluille ja ottaa huomioon myös kestävyysdirektiivi CSRD, eikä perustaa prosessikaaviota ainoastaan EcoVadis-järjestelmään. Näin työstä saataisiin toimeksiantajayritykselle vielä enemmän hyötyä myös pitkällä aikavälillä ja voitaisiin hiljalleen valmistautua kestävyysdirektiivin mukaiseen raportointiin. Tukiainen kertoi, että koska CSRD koskee monia Linkosuon Leipomon asiakkaita jo ennen kuin se velvoittaa varsinaisesti Linkosuota, on siihen ennakkoon varautuminen yritykselle tärkeää. Haastattelussa keskusteltiin aiheesta ja tultiin siihen lopputulokseen, että prosessikaavion olisi hyvä perustua enemmän kansainvälisiin ohjeistuksiin ja lainsäädäntöön, mutta sen lisäksi prosessikaavioon otettaisiin sisältöä myös EcoVadiksesta.

Haastattelussa sovittiin tarkemmin myös prosessikaavion visuaalisesta ilmeestä. Prosessikaaviossa haluttiin käyttää Linkosuon brändivärejä ja brändiohjeistusta mahdollisuuksien mukaan. Jotta työ olisi toimeksiantajayritykselle mahdollisimman hyvä käyttööminäisyyksiltaan, sovittiin, että se tehdään Microsoft PowerPointiin. Lisäksi sovittiin, että joitakin osioita tehdään mahdollisesti myös Canva-työkalulla sekä Microsoft Excelillä.

6.2 Ympäristö- ja vastuullisuusjärjestelmien vertailu

Työn aikana vertailtiin eri ympäristö- ja vastuullisuusjärjestelmiä. Vertailulla haluttiin löytää vastauksia opinnäytetyön toiseen tutkimuskysymykseen eli miten tunnistetaan ne vastuullisuuskysymykset, jotka olisi suositeltavaa ottaa huomioon laatujärjestelmässä? Vertailun ideana oli etsiä samankaltaisuuksia ja toistuvuutta eri järjestelmien osioiden ja periaatteiden välillä, jotta voitaisiin tunnistaa niitä asioita, jotka ovat erityisen tärkeitä ottaa huomioon Linkosuon Leipomon vastuullisuustyössä. Erityisesti vertailussa esiin nousivat politiikka, johtaminen ja johdon sekä henkilöstön sitouttaminen, viestintä ja raportointi, jatkuvan parantamisen malli PDCA sekä tavoitteet ja niiden asettaminen. Tarkasteltuja järjestelmiä olivat EcoVadis, IFS ESG Check, ISO 14001 ja EMAS. Näitä järjestelmiä on avattu enemmän luvuissa 3.1, 3.2 ja 3.3. Koska EMAS perustuu osittain ISO 14001 -standardiin, vertailussa käytettiin sen kohdalla joitakin tietoja, jotka on saatu ISO 14001 -standardista. Seuraavassa luvussa järjestelmissä korostuneita asioita on tarkasteltu myös kestävyysdirektiivi CSRD:n ja sitä ohjaavien ESRS-standardien näkökulmasta. Kuvassa 2 on esitetty edellä mainittujen aiheiden esiintyminen kussakin järjestelmässä. Vaikka järjestelmät painottavat osittain eri asioita, niin kuvasta voidaan huomata, että politiikka, johtaminen, viestintä ja raportointi sekä tavoitteiden asettaminen nousivat esiin kaikissa järjestelmissä. Ainoastaan IFS ESG Check:ssä ei suoraan mainittu PDCA-mallia. Kuitenkin tässäkin järjestelmässä on mainittu jatkuva parantaminen tärkeänä osana vastuullisuuden johtamisjärjestelmää. (IFS, 2022a, s. 19)

Kuva 2. Järjestelmien vertailu (EcoVadis-arvioinnin arviointimenetelmistä ja periaatteista kertova dokumentti, Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023; IFS, 2022a, ss. 5, 11; SFS, 2021; ISO, 2015; Suomen ympäristökeskus, 2023a).

Järjestelmä	Politiikka	Johtaminen	Viestintä ja raportointi	Tavoitteiden asettaminen	PDCA
EcoVadis	✓	✓	✓	✓	✓
IFS ESG Check	✓	✓	✓	✓	
ISO 14001	✓	✓	✓	✓	✓
EMAS	✓	✓	✓	✓	✓

Tarkemmassa tarkastelussa jotkut näistä osa-alueista menivät myös päällekkäin. Esimerkiksi EcoVadiksen arvioinnin arviointimenetelmistä ja periaatteista kertovassa dokumentissa,

jossa avataan myös heidän määrittelemäänsä hyvää ympäristöjohtamisjärjestelmää, luetellaan politiikkaan kuuluvan niin menettelytavat, tavoitteet kuin hallinto. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023) Joidenkin järjestelmien osalta näitä aiheita on avattu enemmänkin. IFS:n ESG Check:n mukaan politiikkaan kuuluu niin ympäristö, sosiaaliset- ja ihmisoikeudet kuin eettiset kysymyksetkin. IFS:n nettisivujen kautta pääsee hyvin tutustumaan kyseiseen järjestelmän ja itsearviointilomakkeeseen. (IFS, 2022a, s. 12) Kaikkien järjestelmien kohdalla tilanne ei ole sama. ISO 14001:n osalta kaikkia standardin tietoja ei ole vapaasti saatavilla, vaan ne ovat maksumuurin takana. Julkisesti saatavilla olevissa tiedoissa ympäristöpolitiikkaan viitataan kuitenkin siltä osin, että siihen sisältyvät esimerkiksi ympäristötavoitteet ja -prosessit ja niiden mittaaminen. (ISO, 2015)

Johtaminen tai hallinto tuli kaikissa järjestelmissä esiin jollakin tavalla. Esimerkiksi ISO 14001:n yhteydessä johtaminen mainittiin heti toisena järjestelmän periaatteena. Johtoryhmien vastuulla on muun muassa ympäristötavoitteiden asettaminen ja niiden sulauttaminen osaksi yrityksen strategiaa. (SFS, 2021, s. 9) Myös IFS ESG Check:ssä korostetaan ylimmän johdon sitoutumista ja osallisuutta juuri tavoitteiden ja niihin liittyvien aikataulujen laadintaan (IFS, 2022a, s. 8). Tämä näkyy myös itsearviointilomakkeessa, jonka toisena vaatimuskohtana on ”Ylimmän johdon sitoutuminen”. Sen alla on useita ylempään johtoon ja hallintoon liittyviä kysymyksiä. (IFS, 2023b) Syke:n julkaisemassa EMAS-tietopaketissa ei suoraan mainita johtamista, mutta EMAS:n perustuessa ISO 14001 -standardiin ja esimerkiksi todentamisen ollessa selkeästi iso osa järjestelmää, on johdon sitoutuminen selkeä osa tätäkin ympäristöjärjestelmää (Suomen ympäristökeskus, 2023a). Tavoitteiden asettaminen tuli esiin myös muissa kohdissa kuin johtoryhmästä puhuttaessa. ISO 14001:ssä ja niin myös EMAS:ssa tavoitteita asetetaan sekä ekologisesta että taloudellisesta näkökulmasta. EMAS:ssa ympäristötavoitteet asetetaan jo ympäristöohjelmaa rakennettaessa, jonka apuna ympäristöjärjestelmä toimii prosessin seuraavissa vaiheissa. Laajemmin tarkasteltuna ISO 14001:n avulla yritys voi myös edistää YK:n Agenda 2030:n tavoitteita. (SFS, 2021, ss. 2, 7; Suomen ympäristökeskus, 2023a) IFS ESG Check:n itsearviointilomakkeessa mainitaan vastuullisuustavoitteiden asettaminen seuraavien viiden vuoden ajalle. Arvioinnissa korostetaan myös tavoitteiden ja niiden asettamisen tärkeyttä osana ympäristö- tai vastuullisuuspolitiikkaa. (IFS, 2023b)

Viestintä ja raportointi on oleellinen osa niin yritysvastuuta kuin ympäristöjärjestelmiä. Jo itsessään se, että yritys voi kertoa sidosryhmilleen käyttävänsä jotain ympäristöjärjestelmää ja saa mahdollisesti siitä kertovan logon käyttöönsä, viestii yrityksen sitoutumisesta vastuullisuustyöhön. Kaikissa vertailluissa järjestelmissä, myös EcoVadis-arvioinnin arviointimenetelmistä ja periaatteista kertovassa dokumentissa, sidosryhmille viestintää

pidettiin arvokkaana (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023; SFS, 2021, ss. 7–8; IFS, 2022a, ss. 4–5, 12; Suomen ympäristökeskus, 2023a).

Jatkuvan parantamisen malli PDCA (Plan-Do-Check-Act) on mainittu suoraan ISO 14001-standardissa ja sen kautta myös EMAS:ssa. Syke:n EMAS-tietopakettissa ei ole mainintaa kyseisestä mallista, mutta sivuilla kerrotaan EMAS:n käyttöönottoaneiden yritysten sitoutuvan ”ympäristönsuojelun tason jatkuvaan parantamiseen”. Myös EcoVadis-arvioinnin arviointimenetelmistä ja periaatteista kertovassa dokumentissa kerrotaan PDCA:sta. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023; SFS, 2021, s. 9; Suomen ympäristökeskus, 2023a) IFS ESG Check:stä kertovassa käsikirjassa jatkuvasta parantamisesta puhutaan yhdessä lieventämisstrategian kanssa. Käsikirjassa kuvataan sitä, miten yrityksen on tunnistettava niin mahdollisuuksia, mutta myös kielteisiä vaikutuksia ja sitten tehdä suunnitelma näiden vaikutusten lieventämiseksi. Riskien tai kielteisten vaikutusten tunnistaminen, lieventämissuunnitelman tekeminen ja suunnitelman mukaisten toimien täytäntöönpano ovat osa jatkuvaa parantamista, ja sykli voidaan toistaa useita kertoja edistysaikaan saamiseksi. (IFS, 2022a, ss. 18–19)

6.3 Järjestelmien vertailu CSRD:n näkökulmasta

Koska kestävyysdirektiivi CSRD haluttiin ottaa osaksi opinnäytetyötä, myös ympäristö- ja vastuullisuusjärjestelmiä haluttiin vertailla CSRD:n ja sen mukaista kestävyysraportointia ohjaaviin ESRS-standardeihin. ESRS 2 Yleiset tiedot -standardista kertovassa videossa painotetaan politiikan, tavoitteiden ja toimien merkitystä (EFRAG, 2023b). ESRS-standardit siis painottavat pitkälti samoja asioita, joita ympäristö- ja vastuullisuusjärjestelmien vertailussa nousi esille. CSRD-kestävyysdirektiivi ja vuonna 2023 julkaistut 12 ESRS-standardit menevät toki paljon syvemmälle vastuullisuustyöhön muun muassa vaatimusten ja tavoitteiden osalta. Vaikka esimerkiksi IFS ESG Check:n julkisesti nähtävillä olevissa itsearviointilomakkeissa on useita erilaisia ja osittain yksityiskohtaisiakin kysymyksiä, ne keskittyvät ESG Check -moduulissa vastuullisuuden johtamisjärjestelmän luomiseen ja Carbon Footprint -moduulissa hiilijalanjäljen laskentaan. Näitä moduuleja ja ESRS-standardia onkin vaikea vertailla keskenään, koska tällä hetkellä ESG Check:stä on julkaistu vain nuo kaksi suppeaa moduulia, kun taas ESRS-standardia on julkaistu 12 kappaletta ja ne ovat sisällöltään paljon laajempia ja yksityiskohtaisempia. (IFS, 2022a, s.7; European Commission, 2023a)

Edellisessä luvussa vertailut asiat eli politiikka, johtaminen, viestintä ja raportointi, tavoitteiden asettaminen ja jatkuvan parantamisen malli PDCA ovat kuitenkin CSRD:n ja

kestävyysraportointistandardien eli ESRS:n ytimessä. Seuraavassa luvussa käydään läpi prosessikaavion koostamista ja siitä voidaan huomata, että edellä mainitut asiat ovat saaneet tukea myös ESRS-standardeista. Koko kestävyysdirektiivi tähtää kirjaimellisesti parempaan ja yhtenäisempään viestintään ja raportointiin. Lisäksi ESRS 2 Yleiset tiedot -standardissa on oma hallintoa ja johtamista käsittelevä luku, jossa kerrotaan muun muassa miten kestävyysdirektiivin mukaisesti raportoivan yrityksen on julkistettava tietoja hallinnostaan ja johdostaan sekä niiden rooleista ja vastuista. (EFRAG, 2022d, s. 7–10) Kaikissa 12:sta standardissa mainitaan jo otsikkotasolla politiikka ja ESRS 1 Yleiset vaatimukset -standardia lukuun ottamatta myös mittarit ja tavoitteet. Vaikka PDCA:a ei välttämättä mainita kestävyysraportointistandardeissa nimeltä, on standardeissa toistuva tavoitteiden ja mittareiden asettaminen sekä seuraaminen juuri jatkuvaa parantamista parhaimmillaan.

6.4 Prosessikaavion koostaminen

Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden lopputuotteena tehtiin vastuullisuuden opas, jota kutsutaan työssä prosessikaavioksi. Prosessikaavion (liite 3) tavoitteena oli konkretisoida Linkosuo Leipomon jo tekemää vastuullisuustyötä ja siihen käytettyjä mittareita. Sen lisäksi tavoitteena oli lisätä erilaisia toimia ja mittareita, jotka parantaisivat leipomon vastuullisuutta ja helpottaisivat vastuullisuusraportointia. Myös yrityksen sisäinen vastuullisuustyön vastuunjako oli yksi keskeisimmistä tavoitteista, joita prosessikaavion luomisella haluttiin edistää. Prosessikaavion sisältö on kuvattu alla.

- Johdanto
- Kestävyysdirektiivi ja -standardit
- Double materiality eli kaksoisolennaisuus
- Tavoitteet
- Prosessikaavion rakenne
- Ympäristö
  - Ympäristöpolitiikka
  - Ympäristövastuullisuuden tavoitteet
  - Ympäristö: materiaalit ja jätteet
- Työ- ja ihmisoikeudet
  - Sosiaalisen vastuullisuuden politiikka
- Hallinto, etiikka ja kestävät hankinnat
  - Etiikkaa koskeva politiikka – korruptio

Aluksi prosessikaaviota lähdettiin rakentamaan EcoVadis-arvioinnin ja siitä saadun poikkeamalistan mukaan. Jo EcoVadis-arvioinnin perusteella kaaviota pystyttiin hieman jaottelemaan eri aihealueisiin. Arvioinnista saadusta poikkeamalistasta saatiin poimittua niin ympäristöön, työ- ja ihmisoikeuksiin, etiikkaan kuin kestäviin hankintoihin liittyvät asiat. Edellä mainitut aiheet toimivat prosessikaavion alustavina otsikkoina. Kun CSRD ja ESRS-standardit päätettiin ottaa vahvemmin mukaan työhön, etiikkaa ja kestäviä hankintoja käsittelevät otsikot yhdistettiin ja mukaan lisättiin myös hallintoa koskevia mittareita. Ympäristö sekä työ- ja ihmisoikeudet säilyivät omina otsikkoinaan valmiiseen työhön asti. Lopulliset aihealueet ja prosessikaavion pääotsikot olivat siis ”ympäristö”, ”työ- ja ihmisoikeudet” sekä ”hallinto, etiikka ja kestävät hankinnat”. Prosessikaaviota suunniteltiin ensin Canva-työkalulla, mutta työn toimeksiantajan toiveesta se siirrettiin Microsoft PowerPointiin.

Aihealueiden selkiytyttyä aloitettiin mitattavien asioiden jakaminen näiden kolmen eri aihealueen alle. Jo työn alkuvaiheista asti oli selvää, miten prosessikaavio etenisi: ensin taulukkoon kirjattaisiin mitä asiaa mitataan, seuraavaksi miten, sitten milloin tai kuinka usein ja lopulta taulukon alimpaan laatikkoon tulisi tieto siitä, kuka on vastuussa kyseisestä mittarista. Ensimmäisten kolmen osan kohdalta prosessikaavio täytettiin valmiiksi. Viimeinen kuka-kohta jätettiin sovitusti toimeksiantajayrityksen täytettäväksi. Työn edetessä prosessikaavioon haluttiin mittareiden lisäksi lisätä myös tavoitteita. Prosessikaavioon lisättiin jokaisen aihealueen alle mittareiden jälkeen yksi tai useampia sivuja tavoite-ehdotuksia. Tavoite-ehdotukset tehtiin samalla mallilla kuin muutkin prosessikaavion sivut, mutta milloin-kohdan tilalle lisättiin ”tavoitevuodet”. Tavoite-ehdotusten osalta sekä tavoitevuodet- että kuka-kohdat jätettiin Linkosuon myöhemmin täytettäväksi.

Seuraavissa alaluvuissa on kerrottu tarkemmin prosessikaavion eri aihealueista ja niiden alla olevista mittareista. Jotkut niin kutsutuista mittareista ovat luonteeltaan pikemminkin erilaisia toimenpiteitä kuin selkeästi mitattavia lukuja, mutta työn selkeyttämiseksi niistä kaikista puhutaan mittareina. Prosessikaavion ja sen mittareiden lähteinä on käytetty opinnäytetyön lähdemateriaalia, pääasiassa Linkosuon vuoden 2022 vastuullisuusraporttia, CSRD:n alaisia ESRS-standardeja, Linkosuon EcoVadis-arvioinnin tuloksia sekä IFS ESG Check -moduulien itsearviointilomakkeita ja ohjeistuksia.

Koska Linkosuon Leipomoa ei tämän opinnäytetyön tekemisen ajankohtana syksyllä 2023 vielä lain puitteissa velvoitettu raportoimaan CSRD:n mukaisesti ja koska vuonna 2023 julkaistut ESRS-standardit on suunniteltu huomattavasti Linkosuota suurempien yritysten käyttöön, ei kaikkia niissä olevia ilmoitusvaatimuksia otettu sellaisinaan huomioon.

Prosessikaavioon lisättiin kuitenkin ESRS-standardien mukaisia mittareita ja joitakin jo olemassa olleita mittareita tarkennettiin näiden standardien mukaisesti. Linkosuo Leipomon olisi hyvä käydä prosessikaaviota ja vastuullisuusraportoinnin mittareita läpi uudestaan sitten, kun pk-yrityksien käyttöön suunnitellut ja räätälöidyt standardit julkaistaan. Standardit on määrä julkaista vuoden 2024 aikana. (EUR-Lex, 2022, s. 39)

6.4.1 Ympäristö

Linkosuo oli tehnyt jo aiemmin jonkun verran ympäristöasioihin liittyvää mittausta. Muun muassa hiilidioksidipäästöjä, vedenkulutusta sekä hyötyenergiaksi ja kierrätykseen menevän jätteen määrää on seurattu, kuten myös käytetyn kevyen polttoöljyn ja maakaasun määrää. (Linkosuo, 2022, ss. 32–33) Prosessikaavioon poimittiinkin useita eri mittareita suoraan Linkosuo vastuullisuusraportista. Kuten luvussa 3.1.1 on kerrottu, EcoVadis-arvioinnin tuloksista ja poikkeamalistasta kävi ilmi, että Linkosuo olisi laadittava määrälliset päästövähennystavoitteet scope 1-3:n alaisille kasvihuonekaasupäästöille. Myös ESRS E1 Ilmastomuutos -standardissa ohjeistetaan scope 1-3:n mukaisten päästöjen mittaamiseen, seuraamiseen ja päästövähennystavoitteiden asettamiseen. Scope 3:n mukaisten päästöjen tulisi kattaa niin upstream- kuin downstream-päästötkin. (EFRAG, 2022e, ss. 11–13, 18, 35) Niin ikään IFS:n Carbon Footprint -moduulin itsearviointilomakkeessa on useita kysymyksiä eri scopejen mukaisista tavoitteista (IFS, 2023a). Kasvihuonekaasupäästöjä koskevia mittareita tarkennettiin prosessikaavioon ja scope 1-3:n alaisten kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoitteet lisättiin myös erikseen tavoitteisiin.

EcoVadis-arvioinnin tuloksien ja poikkeamalistan mukaan energiankulutusta ja kasvihuonekaasuja koskevaa politiikkaa sekä tavoitteita on täsmennettävä, joten ne lisättiin prosessikaavioon yhdeksi mittariksi (Linkosuo leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023). Energian osalta kulutusta mitataan leipomon käyttämän sähkön ja kaukolämmön kokonaismäärän kautta. Energiankulutusta ja -lähteitä käsitteleviä mittareita tarkennettiin ESRS E1 Ilmastomuutos -standardin mukaan ja niihin lisättiin muun muassa uusiutuvan sähkön määrää koskevia mittareita. ESRS E1 antaa tarkat ohjeet energialähteiden raportointiin, mutta lähteiden osalta prosessikaaviossa keskityttiin Linkosuo Leipomon käyttämiin energialähteisiin. Tausta-aineistona Linkosuoille toimitettuun Excel-seurantataulukkoon lisättiin kuitenkin ESRS E1 -standardin mukainen mallitaulukko energialähteiden raportointiin, jotta yrityksellä on mahdollisuus valmistautua paremmin kestävyysdirektiivin mukaiseen raportointiin tulevaisuudessa. (EFRAG, 2022e, ss. 10, 30) Tavoite-ehdotuksiin lisättiin siirtyminen 100 % uusiutuvan energian käyttöön.

Linkosuo on jo aiemmin mitannut leipomon rahtien ja työajojen kilometrimääriä ja päästöjä, joten ne lisättiin myös prosessikaavioon. Myös ESRS E1 ohjeistaa kuljetuksen päästöjen laskemista scope 3:n alle, kuten Linkosuo on tehnytkin. (Linkosuo, 2022 s. 32; EFRAG, 2022e, s. 36) Tarkoituksena on vähentää uusiutumattomien energialähteiden kuten maakaasun ja kevyen polttoöljyn määrää ja siirtyä uusiutuviin lähteisiin. Linkosuo on jo mitannut niiden määrää, joten nekin lisättiin prosessikaavioon. (Linkosuo, 2022, ss. 21, 32) Lisäksi energiaa ja liikennettä käsittelevälle sivulle lisättiin mittari energian talteenotosta. Tarkoituksena on kartoittaa mahdollisuuksia energian talteenottoon ja mikäli sopivia vaihtoehtoja sille löytyy, mitata edistymistä vuosittain. ESRS E5 Resurssien käyttö ja kiertotalous -standardissa energian talteenotto mainitaan resurssien käytön ja kiertotalouden politiikan yhteydessä osana jätehierarkiaa, mikä osaltaan tukee tätä mittaria. (EFRAG, 2022g, s. 16)

Vedenkäyttöä käsittelevien prosessikaavion mittareihin lisättiin vesipolitiikan täsmennys sekä veteen päästettyjen epäpuhtauksien määrän selvittäminen EcoVadis-arvioinnista saadun poikkeamalistan mukaisesti. Epäpuhtauksien selvitys lisättiin sekä mittareihin, että tavoite-ehdotuksiin. (Linkosuo Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023) Veden kierrättämisen ja uudelleenkäytön selvittäminen lisättiin prosessikaavioon ESRS E3 Vesivarat ja merten luonnonvarat -standardin mukaan. (EFRAG, 2022f, s. 7) Lisäksi kaavioon lisättiin mittarit veden kokonaiskulutukselle sekä kulutetun veden määrälle tuotantomäärää kohden. Nämä mittarit otettiin Linkosuo vastuullisuusraportista. (Linkosuo, 2022, s. 33) Lopuksi tälle sivulle lisättiin vielä toimeksiantajan toiveesta vesiputkiston uusiminen tai huolto. Sen avulla selvitetään putkiston kunto ja mahdolliset huoltotoimenpiteet.

Ympäristöön liittyviä tavoitteita ja tavoite-ehdotuksia kertyi yhteensä kolmen sivun verran. Ensimmäiselle sivulle kirjattiin niitä tavoitteita, joihin Linkosuo on jo sitoutunut tai aikoo sitoutua lähitulevaisuudessa. Kahdelle jälkimmäiselle sivulle on kerätty tavoite-ehdotuksia, jotka ovat linjassa aiemmin esiteltujen mittareiden kanssa. Tavoite-ehdotuksia ovat esimerkiksi uusiutuvan energian käyttöön siirtyminen, vähäpäästöisempiin tai päästöttömiin rahteihin ja työajoihin siirtyminen, vedenkulutuksen vähentäminen ja scope 3:n alle kuuluvien päästöjen laajempi selvitys.

Ympäristö-otsikon alle lisättiin oma alaotsikko materiaaleille ja jätteille. Tämän alaotsikon alla on omat sivut pakkauksille, jätteille sekä käytännöille. Pakkauksien kohdalla korostettiin kestäviä materiaaleja ja niiden kierrätettävyyttä. Prosessikaavioon lisättiin omat mittarit pakkauksissa käytettyjen kierrätysmateriaalien ja uusiutumattomien materiaalien osuuksille.

Linkosuon vastuullisuusraportista saatiin jo käytössä olevat mittarit myyntipakkausten kierrätettävyysasteelle ja leipomon sisään ostetuille pakkausmateriaaleille, joihin kuuluvat aaltopahvi, kartonki ja paperi sekä muovi (Linkosuo, 2022, s. 23).

Linkosuon Leipomon EcoVadis-arvioinnista saadussa poikkeamalistassa oli joitakin materiaaleja ja jätteitä koskevia kohtia, jotka vaativat täsmennystä. Niitä olivat esimerkiksi vaarallisten sekä vaarattomien jätteiden kokonaispainon raportointi. (Linkosuon Leipomo, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023) Linkosuon Leipomo on mitannut jätemääriä aiemmin muun muassa kierrätykseen ja hyötyenergiaksi käytettyjen jätteiden sekä tuotantomäärään suhteutetun kokonaisjätemäärän osalta. Lisäksi on mitattu leipomon jätemääriä ainakin seitsemän eri jätelajin osalta. (Linkosuo, 2022, ss. 33, 24) Jätteistä kertovalle prosessikaavion sivulle saatiinkin hyvin mittareita sekä EcoVadis-arvioinnin poikkeamalistasta että Linkosuon vastuullisuusraportista. Myös tuotannon hävikin määrää kuvaava mittari lisättiin tälle sivulle. ESRs E5 Resurssien käyttö ja kiertotalous -standardissa on oma kohtansa jätteistä, jossa ohjataan raportimaan muun muassa jätteiden kokonaispaino. Kyseisessä standardissa kerrotaan myös esimerkiksi miten vaarattomien ja vaarallisten jätteiden hyödyntämistavoista voisi raportoida, mutta tätä ei ole otettu prosessikaaviossa huomioon. (EFRAG, 2022g, ss. 8–9)

Tämän materiaalit ja jätteet -osion loppuun lisättiin vielä oma sivu käytännöille, koska EcoVadis-arvioinnin poikkeamalistassa oli useampi kohta nimenomaan käytäntöjen tarkennuksesta. Mittareiksi lisättiin poikkeamalistan mukaan vaarallisia aineita koskevien toimenpiteiden ohjeistuksen täsmentäminen, materiaaleja ja kemikaaleja, jätteitä sekä tuotteiden käyttöiän päättymistä koskevien käytäntöjen täsmennys. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023) Aivan osion lopussa on yksi sivu tavoite-ehdotuksia, joita ovat muun muassa hävikin määrän vähentäminen, kierrättämällä hyödynnettyjen jätteiden määrän lisääminen sekä kokonaisjätemäärän vähentäminen.

6.4.2 Työ- ja ihmisoikeudet

Myös työ- ja ihmisoikeuksia ja sosiaalista vastuullisuutta koskevan otsikon alle poimittiin joitakin mittareita Linkosuon vastuullisuusraportista. Näitä olivat esimerkiksi sairauspoissaoloprosentti, henkilöstön sukupuolijakauma sekä työtapaturmailmoitusten ja läheltä piti -tilanteiden määrät (Linkosuo, 2022, s. 26). Prosessikaavioon muokattiin jo olemassa olevia mittareita ja lisättiin uusia ESRs S1 Oma työvoima -standardin mukaan. ESRs S1:ssä painotettiin muun muassa asioiden mittaamista myös sukupuolijakauman mukaan, joten esimerkiksi erilaisten työsuhteiden määrää kuvaavien mittareiden yhteyteen

lisättiin laskenta myös sukupuolen mukaan. Ensimmäisellä työ- ja ihmisoikeudet -otsikon alla olevalla henkilöstöä koskevalla sivulla onkin mittarit kokoaikaisten, osa-aikaisten sekä nollasopimustyöntekijöiden määrää ja sukupuolijakaumaa koskien. ESRS S1:n mukaisesti kaavioon lisättiin myös yksi mittari koskien ylemmän johdon henkilömäärää ja sukupuolijakaumaa. Linkosuolla oli aiemminkin mitattu henkilöstön ikäjakaumaa, mutta sitä kuvaavaa mittaria muutettiin ESRS S1:n mukaiseksi. (EFRAG, 2022i, ss. 15, 36–37)

Uranhallintaa käsittelevän prosessikaavion sivun pohjana toimi monien muiden tavoin EcoVadis-arviointi ja poikkeamalista. Sen mukaisesti prosessikaavioon lisättiin urajohtamista- ja hallintaa sekä koulutusta koskevien periaatteiden ja toimenpiteiden täsmennys sekä keskimääräisten koulutustuntien mittaaminen (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023). IFS:n ESG Check:n itsearviointilomakkeessa on kysymys siitä, ovatko vastuullisuudesta vastuussa olevat työntekijät saaneet riittävästi koulutusta tehtävänsä. Tämäkin olisi hyvä huomioida ja vastuullisuuskoulutusta lisätä kaikkien työntekijöiden saataville. (IFS, 2023b) ESRS S1:stä prosessikaavioon lisättiin keskimääräisten koulutustuntien mittaaminen myös työntekijäluokittain sekä sukupuolen mukaan. Työntekijäluokilla tarkoitetaan työntekijöiden jakamista ryhmiin niin kutsutun tason, kuten ylin johto ja keskijohto mukaan, tai tehtävän mukaan esimerkiksi hallintotyöntekijät ja tuotantotyöntekijät. (EFRAG, 2022i, ss. 17, 41) ESRS S1 -standardista lisättiin kaavioon myös kehityskeskusteluihin osallistuneiden työntekijöiden osuus, jota mitataan osallistumisprosentin lisäksi työntekijäluokittain ja sukupuolen mukaan, sekä perhevapaita pitäneiden työntekijöiden osuus, jota mitataan myös sukupuolen mukaan. (EFRAG, 2022i, ss. 17, 18) Koska Linkosuo tekee yhteistyötä eri koulujen kanssa, haluttiin prosessikaavioon lisätä myös työharjoittelijoiden ja TET-harjoittelijoiden vuosittainen määrä.

Terveys ja turvallisuus -osion alle Linkosuolla oli jo käytössä olevia mittareita: ilmoitettujen työtapaturmien ja läheltä piti -tilanteiden sekä sairauspoissaolojen määrän seuranta. Lisäksi haluttiin selvittää työtapaturmien vakavuusaste ja taajuus, joten kaavioon lisättiin niiden selvitys ja raportointi. Työtapaturmataajuuden selvittämiseen käytetään erilaisia mittareita kuten Lost Time Incident Frequency (LTIF) ja Total Recordable Incident Frequency (TRIF). Linkosuolle sopivan tavan valitseminen jätettiin yrityksen tehtäväksi. Viimeiseksi mukaan lisättiin myös raportoitujen häirintä- ja syrjintätapausten määrä, sillä ESRS S1 -standardissa vaaditaan niin työtapaturmien vakavuusasteen kuin raportoitujen häirintä- ja syrjintätapausten raportointia. (EFRAG, 2022i, ss. 17, 19)

EcoVadis-arvioinnin tuloksissa ja poikkeamalistassa oli mainittu useiden eri asiakirjojen vajavaisuus työ- ja ihmisoikeuskysymyksiä koskien. Näitä olivat työ- ja ihmisoikeuspolitiikka,

työoloja koskevien toimenpiteiden todentaminen sekä lapsityövoiman, pakkotyön ja ihmiskaupan estämistä käsittelevä politiikka ja toimenpiteet. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023) Edellä mainittujen asiakirjojen täsmentäminen lisättiin prosessikaavion sivulle käytännöt ja hyvinvointi. ESG Check:n itsearviointilomakkeessa on huomioitu se, että vastuullisuustyön yhteydessä tehtävässä riskinarvioinnissa pitäisi ottaa huomioon negatiiviset vaikutukset ihmisoikeuksiin. (IFS, 2023b) Tämä tulisi ottaa huomioon politiikkaa ja toimenpiteitä täsmentäessä. Linkosuolla on toteutettu työhyvinvointikysely vuosittain, joista joka toinen vuosi toteutettu kysely on ollut laajempi. Nämä lisättiin prosessikaavioon. Lisäksi toimeksiantajan toiveesta kaavioon lisättiin kesätyöntekijöille ja muille määräaikaissä työsuhhteessa olleille työntekijöille laadittava kysely, jolla voidaan kartoittaa heidän työhyvinvointiaan ja -tyytyväisyyttään ja kerätä talteen arvokasta palautetta. Viimeisenä tähän osioon lisättiin palautteen antamista koskevien käytäntöjen tarkastelu. Tämän kohdan tarkoituksena on tarkastella sitä, onko palautteen antaminen tehty kaikille työntekijöille helpoksi ja saavutettavaksi ja miten annettuun palautteeseen vastataan. Tavoite-ehdotuksien osalta työ- ja ihmisoikeudet -otsikon alla keskityttiin työntekijöiden hyvinvoinnin ja tyytyväisyyden parantamiseen sekä työtapaturmien ja läheltä piti- tilanteiden vähentämiseen ja sairauspoissaoloprosentin pienentämiseen.

6.4.3 Hallinto, etiikka ja kestävät hankinnat

Työn alussa hallintoa, etiikkaa ja kestäviä hankintoja koskevat mittarit perustuivat pitkälti Linkosuon saamiin EcoVadis-tuloksiin ja poikkeamalistaan. Kuten sanottu, määrällisten tavoitteiden asettaminen nousi esille poikkeamalistassa. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023) Hallinnon osalta tavoitteiden asettaminen huomioitiin prosessikaaviossa niin, että yrityksen johto määrittelee tavoitevuodet lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin tavoitteille. Lisäksi johdon määriteltäväksi jää ESRS-standardeissa esiin tulleen niin kutsutun perusvuoden (base year) määrittely. Perusvuodella viitataan ajanjaksoon, jolta on saatavilla sellaisia tietoja tai lukuja, jotka vastaavat yrityksen tavallista vuotta ja johon seuraavien vuosien lukuja voidaan verrata. Perusvuoteen vertaamista hyödynnetään tulevaisuudessa, kun seurataan mittareiden ja tavoitteiden edistymistä. (EFRAG, 2022, s. 7) IFS:n ESG Check -itsearviointilomakkeessa kannustetaan siihen, että johdon olisi hyvä nimittää vastuullisuushenkilö tai -tiimi, joka on päävastuussa vastuullisuustyön kehittämisestä ja hallinnoinnista yrityksen sisällä, joten tämäkin lisättiin yhdeksi mittariksi. Lomakkeen kysymyksissä viitataan paljon myös johdon sitoutumiseen vastuullisuustyön edistämiseksi, siispä kaavioon lisättiin vastuullisuuden ja kestävyysraportoinnin ottaminen osaksi johdon katselmusta. (IFS, 2023b)

Hallintoon liittyviin mittareihin lisättiin vielä olennaisuusanalyysin säännöllinen tekeminen sekä sidosryhmien osallistaminen ja kuuleminen. Linkosuo on tunnistanut aiemmin olennaisimmat vastuullisuusnäkökulmansa kaaviossa, joka on näkyvillä yrityksen vastuullisuusraportissa. Siinä on vertailtu vastuullisuusnäkökulmien merkitystä sidosryhmille, vaikutusta ympäristöön sekä niiden antamaa lisäarvoa yritykselle tai yhteiskunnalle. (Linkosuo, 2022) Analyysi olisi tärkeää tehdä kuitenkin säännöllisesti, sillä niin toimintaympäristö kuin sidosryhmien toiveet ja tarpeet voivat muuttua ajan kuluessa. ESRS-standardeissa olennaisuusarviointi tai -analyysi (materiality assessment) mainitaan useita kertoja. Esimerkiksi ESRS 1 Yleiset vaatimukset -standardissa on kirjoitettu pitkästi olennaisuusanalyysistä, sidosryhmien merkityksellisyydestä sen kannalta sekä kaksoisolennaisuudesta, jota on avattu opinnäytetyön luvussa 3.4 Kestävyydirektiivi CSRD. (ESRS, 2022c, ss. 9–13)

EcoVadis-arvioinnin tuloksissa ja poikkeamalistassa tuotiin esille myös se, että esimerkiksi korruptiota koskevia käytäntöjä tulisi täsmentää (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023). Mittareihin lisättiinkin korruptioriskin arvioinnin ja sen ehkäisemiseen liittyvien valvontamenetelmien täsmennys. Linkosuolla on käytössään whistleblowing-palvelu ja sinne annettujen ilmoitusten määrän raportointi lisättiin myös prosessikaavioon. ESG Check:n itsearviointilomakkeessa on otettu esille se, onko yrityksellä käytössä valitusmenettely, jonka avulla sidosryhmät voivat antaa palautetta tai esittää kysymyksiä tai huolenaiheita ympäristöön ja ihmisoikeuskysymyksiin liittyen. Itsearviointilomakkeessa on mainittu myös palautteen antajien henkilöllisyyden luottamuksellisuus ja Linkosuon whistleblowing-palvelussa se on otettu huomioon palvelun ollessa suojattu ja salattu. (IFS, 2023b; Linkosuon Leipomo, n.d.-c) Myös ESRS-standardeissa ohjataan raportoimaan korruptiosta ja siihen liittyvästä riskienhallinnasta. ESRS G1 Liiketoiminnan harjoittaminen -standardista prosessikaavioon lisättiin seuraavat mittarit: vahvistettujen korruptio- ja lahjontatapausten määrä ja luonne, korruption tai lahjonnan takia purettujen tai uusimattomien sopimusten määrä sekä niiden vahvistettujen tapausten määrä, joissa yrityksen omaa työntekijää on rangaistu lahjonnan tai korruptioon osallistumisen vuoksi. (EFRAG, 2022h, s. 7)

Kestävien hankintojen mittareihin haluttiin toimeksiantajan toiveesta ehdottomasti lisätä vastuullisuuskysely toimittajille sosiaalisista ja ympäristöön liittyvistä kysymyksistä. Tätä tukemaan, ja myös EcoVadis-arvioinnin poikkeamalistasta esiin nousseiden kohtien myötä, prosessikaavioon lisättiin vastuullisuuden kriteeristön laatiminen toimittajille sekä sen todentaminen. EcoVadiksen poikkeamalistassa nimittäin oli joitakin kohtia, joissa kaivattiin täsmennystä juuri tavarantoimittajilta vaadittuun vastuullisuustyöhön ja eettisiin sääntöihin.

(Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023) Linkosuon omassa Code of Conductissa eli eettisessä ohjeistuksessa vaaditaan jo kaikkia Linkosuon toimittajia noudattamaan kaikkia toimintaansa liittyviä kansallisia ja kansainvälisiä lakeja ja viranomaismääräyksiä. Tarkoituksena on laajentaa toimittajien kriteeristöä nimenomaan vastuullisuuden ja ihmisoikeuksiin sekä ympäristöön liittyviä vaatimuksia. Kriteeristö voidaan luoda olemassa olevan Code of Conductin yhteyteen tai erillisenä asiakirjana. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023) Prosessikaavioon otettiin ESRS G1 Liiketoiminnan harjoittaminen -standardista yrityksen strategian laatiminen toimitusketjun riskeistä ja kestävydestä. Lisäksi standardista lisättiin mittareihin keskimääräinen laskujen maksuaika, jolla pyritään turvaamaan etenkin pienten ja keskisuurten yritysten ja tavarantoimittajien tulot sekä toiminta. Samaa ESRS G1 -standardia mukaillen kaavioon lisättiin vielä yritysten tai tavarantoimittajien vastuullisuuden huomioiminen kilpailutuksessa. (EFRAG, 2022h, ss. 6, 8)

Prosessikaavioon lisätyt tietoturvan mittarit on otettu kokonaan joko EcoVadis-arvioinnin poikkeamalistasta tai niistä on sovittu yhdessä toimeksiantajan kanssa. EcoVadis-arvioinnin poikkeamalistan mukaan tietoturvariskien arviointia, tietoturvapoliittikkaa ja sitä koskevia toimenpiteitä olisi kaikkia hyvä täsmentää. (Linkosuon Leipomo Oy, henkilökohtainen tiedonanto, 14.9.2023) Tämän tietoturva-sivun mittareihin haluttiin ottaa mukaan EU:n tietosuoja-asetuksen General Data Protection Regulation (GDPR) tietojen ja ohjeistusten säännöllinen päivitys sekä salasanojen automaattinen päivitys työkoneilla. Koska ESRS-standardeissa korostetaan koulutuksen tärkeyttä useassa kohdassa, otettiin mittareihin mukaan vielä tietoturvakoulutuksen lisääminen. (EFRAG, 2022i, ss. 17, 30; EFRAG, 2022h, s. 6) Tavoite-ehdotuksissa painotettiin toimittajien vastuullisuustyötä ja sidosryhmäkyselyjen kehittämistä. Lisäksi tavoite-ehdotuksiin kirjattiin laskujen maksuajan lyhentäminen sekä tietoturvakoulutusten osallistumisprosentin kasvattaminen.

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Linkosuon Leipomon koko vastuullisuustyötä ajatellen opinnäytetyön aikana nousi esille seuraavat asiat, joihin tulisi kiinnittää eniten huomiota:

- riskien ja vaikutusten arviointi
- politiikka
- määrällisten tavoitteiden asettaminen ja seuraaminen.

Työn perimmäisenä tarkoituksena ja tavoitteena oli selvittää niitä asioita, joita voitaisiin nostaa Linkosuon Leipomo Oy:n käyttämän IFS Food -laatu järjestelmän 8 version vastuullisuusosioon. Työn aikana ilmeni, että niin ympäristö- ja vastuullisuus järjestelmien kuin CSRD:n mukaisen raportoinnin kannalta olennaisinta on tehdä pohjatyö perusteellisesti. Pohjatyöhön kuuluu riskinarviointi Double materiality -periaatetta noudattaen, jolla tarkoitetaan yrityksen omien riskien, vaikutusten ja mahdollisuuksien arviointia ympäristöön sekä yhteiskuntaan. Toisaalta siihen kuuluvat myös yhteiskunnan ja ympäristön luomien riskien, mahdollisuuksien ja vaikutusten arvioiminen yrityksen toimintaan. Jälkimmäisessä otetaan huomioon etenkin taloudelliset riskit yritykselle. Toinen merkittävä asia pohjatyötä tehdessä on yrityksen politiikan, kuten ympäristöpolitiikan, hiominen vaaditulle tasolle. Linkosuon Leipomolla oli jo valmiina esimerkiksi ympäristöpolitiikka, mutta työn edetessä ilmeni, että ympäristöpolitiikkaa olisi hyvä laajentaa ja täsmentää useiden asioiden kohdalla. Linkosuon Leipomon olisi myös hyvä laatia erikseen sosiaalista vastuullisuutta sekä korruption ehkäisemistä käsittelevät politiikat. Ympäristöpolitiikan, sosiaalisen vastuullisuuden politiikan ja etiikkaa koskevan politiikan sisältöä on käsitelty prosessikaaviossa mittareiden ohella. Politiikan laatimisella voidaan osoittaa sidosryhmille, miten yrityksessä toimitaan vastuullisuuden edistämiseksi. Se on myös hyvä tapa todentaa yrityksen ja sen johdon sitoutuminen vastuullisuustyöhön. (Vanhala ym., 2022, s. 398)

Riskienarvioinnin sekä käytäntöjen ja politiikan selvittämisen jälkeen voidaan siirtyä tavoitteiden asettamiseen ja niiden edistymisen seurantaan. Tavoitteiden ja mittarien kohdalla useammassa lähteessä nousi esille nimenomaan määrällisten tavoitteiden asettaminen. Määrällisten tavoitteiden, mittarien ja niiden edistymisen seurannan avulla voidaan konkreettisesti esitellä yrityksen toimintaa. CSRD:n juontaessa juurensa etenkin finanssialan ja sijoittajien tarpeesta saada tietoa yritysten vastuullisuustyöstä muiden lukujen ohella, voidaan tulevaisuuden kestävyysraportointia verrata siihen, miten taloudellisista asioista raportoimista erilaisten lukujen avulla pidetään itsestään selvyytenä. Yhtenäinen raportointimalli hyödyttää varmasti kaikkia osapuolia.

Yhtenä opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli ”Millä konkreettisilla toimenpiteillä lisätään Linkosuon Leipomo Oy:n vastuullisuustyön prosessien laatua korkeatasoisemmaksi siten, että se parantaisi tuloksia myös EcoVadis- arvioinnissa?”. Työssä tähän on vastattu toiminnallisen osuuden eli prosessikaavion kautta sekä sen koostamista käsittelevissä luvuissa. Prosessikaavioon on otettu niin kutsuttuja mittareita suoraan EcoVadis-arvioinnin tuloksista ja niistä koostetusta poikkeamalistasta. Poikkeamalistassa toistuivat tietyt asiat, kuten politiikasta, käytännöistä ja toimenpiteistä kertovien asiakirjojen täsmennys. Opinnäytetyön aikana tehty vastuullisuus- ja ympäristöjärjestelmien sekä CSRD-

kestävyyssdirektiivin vertailu tukee myös näiden asioiden kehittämistä. Tutkimuskysymykseen voidaankin siis vastata, että EcoVadis-arvioinnin tulokset voivat parantua pohjatyonä laadittujen asiakirjojen täsmennyksellä, määrällisten tavoitteiden sekä tiettyjen mittareiden asettamisella ja seuraamisella. Työkaluna voidaan nyt käyttää prosessikaaviota, johon on kirjattu näitä konkreettisia toimenpiteitä helpottamaan tulevaisuudessa tehtäviä EcoVadis-arviointeja.

Pohjatyon huolellinen tekeminen on olennaista myös IFS Food -laatu järjestelmään nostettavien asioiden kannalta. Opinnäytetyön taustamateriaalina Linkosuon Leipomolle on toimitettu ehdotelma laatu järjestelmän 8 versioon nostettavista asioista. Ehdotelmalla vastataan opinnäytetyön tutkimuskysymykseen ”Miten tunnistetaan ne vastuullisuuskysymykset, jotka olisi suositeltavaa ottaa huomioon laatu järjestelmässä?”. Koska tietyt asiat ovat korostuneet läpi koko opinnäytetyön, ehdotuksissa keskitytään kolmeen alueeseen: käytäntöihin, tavoitteisiin sekä sidosryhmien toiveisiin ja mahdollisiin vaatimuksiin. Käytännöt pitävät sisällään riskinarvioinnin, politiikan sekä johdon sitoutuneisuuden. Tavoitteet puolestaan kattavat myös määrälliset tavoitteet. Käytäntöjen ja tavoitteiden osalta ehdotelmassa on huomioitu ympäristö, sosiaaliset kysymykset ja hallinto, koska laatu järjestelmään olisi hyvä nostaa asioita näistä kaikista kolmesta teemasta. Koska vastuullisuudesta pitää kertoa yrityksen yhtiöpolitiikassa, eikä sen laatumiseen ole tietävästi enempää ohjeita vähimmäisraportointivaatimusten lisäksi, on myös uuden vastuullisuusosion toteuttaminen vapaamuotoista. Näin ollen Linkosuon Leipomo voi hyödyntää tehtyä ehdotelmaa ja nostaa asioita laatu järjestelmään suoraan prosessikaaviosta ja tämän työn avulla tekemistään ja täsmentämistään politiikoista. Jos koetaan paremmaksi edetä muulla tavalla, kuin ehdotelman mukaisesti, niin vaihtoehtoisesti ylempi johto voi valita laatu järjestelmään tärkeimpinä pitämänsä asiat. Tässäkin tapauksessa olisi hyvä valita esiin nostettavia asioita niin ympäristöön, sosiaalisiin kysymyksiin, kuin hallintoonkin liittyen. Yhtiöpolitiikkaan lisättävän vastuullisuusosion pohjalta, tai sitä varten, voidaan laatia myös erillinen asiakirja. Tämä asiakirja voi samanaikaisesti toimia yrityksessä tehdyn vastuullisuustyön tiivistyksenä. Mikäli päätetään laatia erillinen tiivistelmä, voi se lisäksi toimia hyvänä välineenä sidosryhmäviestinnässä. Tarkoituksenmukaista olisi kuitenkin kirjata tähänkin tiivistelmään joitakin käytäntöjä, toimenpiteitä, tavoitteita, ja tavoitteiden seurantaan koskevia mittareita, jotta vastuullisuusasiat eivät jäisi pintapuolisiksi.

Linkosuon Leipomon on tarkoitus ottaa prosessikaavio ja mittareiden seuranta varten yritykselle tausta-aineistona toimitetut Excel-tiedostot käyttöön vuoden 2024 aikana. Niiden mittarien kohdalla, jotka vaativat selvitys- tai kartoitustyötä, vuosiluvut vaihtelevat, mutta alkavat suurimman osan kohdalla vuodesta 2024. Pääasiassa tämänkaltaisten mittareiden

osalta selvitystyötä tehdään vuosien 2024-2025 aikana, jonka jälkeen aloitetaan seuranta. Seurantaa voidaan tehdä täyttämällä siihen tarkoitukseen tausta-aineistona toimitettuja Excel-tiedostoja, mutta koska prosessikaavio pitää sisällään eri tyyppisiä mittareita, tarkoittaa seuranta joidenkin mittareiden kohdalla esimerkiksi asiakirjan päivitystä, eikä niinkään lukujen seurantaa. Seurannassa mitattava ajanjakso on koko prosessikaavion läpi yksi vuosi, koska CSRD:n mukaan raportoitava ajanjakso on sama kuin yrityksen yksi tilikausi. Mittaus on siis aloitettava jo vuoden alusta, jos ja kun uusi tilikausi alkaa vuoden alussa. Joidenkin mittareiden kohdalla tietoja voidaan kuitenkin kerätä vasta raportoitavan ajanjakson lopussa tai sen päätyttyä, jolloin kaikki tarvittavat tiedot kyseisestä mittarista ovat saatavilla.

Linkosuolla on suunnitelmissa perehtyä erilaisiin ympäristöjärjestelmiin heillä jo nyt käytössä olevan vastuullisuusjärjestelmä EcoVadiksen lisäksi. Vaikka tämän opinnäytetyön ja prosessikaavion avulla ohjataan Linkosuon vastuullisuustyötä eteenpäin ja vaikka on kannatettavaa aloittaa esimerkiksi ympäristö- ja muiden politiikkojen täsmentäminen ja laajentaminen jo vuoden 2024 alussa, saattaa olla, että yrityksen on järkevämpää odottaa siihen asti, kunnes mahdollisesti käyttöön otettavasta ympäristöjärjestelmästä on päätetty. Näin toimiessa voidaan välttyä saman työn tekemiseltä kahteen kertaan, varsinkin jos valittu ympäristöjärjestelmä on sellainen, joka ohjeistaa tarkasti esimerkiksi juuri ympäristöpolitiikan laatimisessa. Myöskään CSRD-kestävyysdirektiivin kannalta Linkosuolla ei ole kiire direktiivin mukaisen raportoinnin kanssa, koska se ei velvoita yritystä vielä vuosiin.

Ympäristöjärjestelmän käyttöönoton odottelussa on kuitenkin puolensa. EcoVadis-arvioinnin ja sen poikkeamalistan avulla luodut prosessikaavion mittarit vaativat sitä, että muun muassa politiikkoja täsmennetään pikimmiten. Lisäksi jotkut Linkosuon asiakkaat saattavat jo vaatia ainakin direktiivin kaltaista, jos ei suoraan täysin sen mukaista raportointia. Linkosuon tulee siis harkita asiaa huolellisesti ja pohtia, mitkä ovat tärkeimmät prioriteetit yrityksen vastuullisuustyössä. On myös todettava, että tehdyn vastuullisuustyön laadun tai määrän näennäistä ja tavallaan keinotekoisista hetkellisestä heikentymistä ei kannata pelätä. Mikäli siis ympäristöjärjestelmän käyttöönottoon ja yrityksen politiikkojen, käytäntöjen ja toimenpiteiden hiomiseen kuluu aikaa, ei siitä tarvitse olla huolissaan, jos lopputuloksena on yritystä ja sen sidosryhmiä paremmin palvelevat toimintamallit ja tarkemmin tehty pohjatyö.

Vaikka EcoVadis-arviointijärjestelmä ei välttämättä ole täysin linjassa CSRD:n kanssa, on se hyvä työkalu siihen, miten yrityksen tekemästä vastuullisuustyöstä voidaan viestiä sidosryhmille. Esimerkiksi EcoVadis-arvioinnista saatua mitalia voi hyvin hyödyntää yrityksen markkinoinnissa, kuten myös arvioinnista saatuja tuloksia. On kuitenkin hyvä huomioida, että EcoVadiksen edullisimman Basic-paketin ostaneilla yrityksillä ei ole mahdollisuutta jakaa arvioinnista saamaansa tulokorttia EcoVadis-verkoston ulkopuolelle. (EcoVadis, n.d.-e)

Basic-pakettiin ei kuulu myöskään arvioinnista mahdollisesti saadun mitalin jakaminen julkisesti, vaan sen mainostamiseksi on päivitettävä ostettu paketti parempaan versioon. (EcoVadis, n.d.-c) Jos Linkosuon Leipomo saavuttaisi työn tuloksena hyvän tai jopa paremman tuloksen sekä mitalin EcoVadis-arvioinnista, voisivat he päivittää tilauksensa parempaan versioon ja hyödyntää version tuomia uusia ominaisuuksia esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja omilla nettisivuillaan. EcoVadis-arvioinnin tuloksista voisi sen myötä viestiä helpommin myös Linkosuon Leipomon sisäisille ja ulkoisille sidosryhmille. Tulevaisuudessa Linkosuon Leipomon tähdätessä CSRD:n mukaiseen kestävyysraportointiin, voidaan EcoVadis-arviointi jättää mahdollisesti jossakin vaiheessa kokonaan pois käytöstä. Tätä tulee tietenkin arvioida erikseen aiheen tullessa ajankohtaiseksi.

IFS Food -laatu järjestelmästä on hyvä pitää kiinni, koska kyseessä on Linkosuon Leipomon ja sen tuotantoketjun laadun varmistamisen kannalta ratkaiseva standardi. Vaikka laatu järjestelmään on vasta lisätty maininta vastuullisuudesta, on IFS julkaissut kuitenkin jo kaksi erillistä vastuullisuuden moduulia ja suunnittelee julkaisevansa niitä tulevaisuudessa lisää. Siitä ei ole varmaa tietoa, ovatko nämä moduulit linjassa CSRD:n kanssa. Koska uuden 8 version vastuullisuusosio on ensimmäistä kertaa osana laatu järjestelmää, niin on myös mahdollista, että kyseisen kohdan alle tulee tulevaisuudessa enemmän kysymyksiä tai vaatimuksia.

Nyt jälkikäteen työn tekemistä reflektoidessa, olisin voinut aikatauluttaa ja jakaa tai jaksottaa työtä paremmin koko syksylle. Tämä on varmasti lähes kaikille meille opiskelijoille tuttu haaste jo muista kouluprojekteista, mutta ensimmäisenä suurena yksin tehtävänä työnä opinnäytetyö pääsi yllättämään valmistautumisesta huolimatta. Työn aloitus oli hieman hidasta, mutta toisaalta pohjatyön tekemiseen kuluu luonnollisesti aikaa. Aloituksen jälkeen työ alkoi sujua hitaasti mutta varmasti eteenpäin. Työn saattaminen valmiiksi oli ehdottomasti haasteellisinta ja lopetus venyi odotettua pidemmälle. En pysynyt tavoiteaikataulussani, joka oli HAMKin uuden opinnäytetyöaikataulun mukainen, mutta olen silti tyytyväinen, että työ saatiin arviointivalmiiksi ensimmäistä viestinnän arviointia varten joulukuun aikana. Ajankohdan kannalta työ olisi voinut olla mahdollisesti parempi, mikäli se olisi tehty vasta erityisesti pk-yrityksille suunniteltujen ESRS-standardien julkaisemisen jälkeen. Nyt rajasin opinnäytetyön ja prosessikaavion ulkopuolelle esimerkiksi sellaisia asioita, joiden arvelin tippuvan pois pk-yrityksille suunnatuista standardeista, mutta tämä tietysti pohjautuu vain omaan arviooni ja myös nuo vuonna 2024 julkaistavat standardit saattavat hyvinkin olla paljon laajemmat mitä ennalta olen olettanut. Toivon ja uskon silti, että työstä on hyötyä Linkosuon Leipomolle ja mahdollisesti muille pienemmille yrityksille, jotka vasta tutustuvat

kestävyyssraportoinnin maailmaan ja tuleviin ESRS-standardien mukaisiin vaatimuksiin. Jää myös nähtäväksi, miten IFS Food -laatu järjestelmän uuden 8 version vastuullisuusosio arvioidaan, mutta uskoisin, että Linkosuolla on nyt paremmat eväät sen läpäisemiseen ja vastuullisuustyön kehittämiseen myös jatkossa. Olen tyytyväinen opinnäytetyöni aiheeseen ja etenkin siihen, että kestävyysdirektiivi CSRD päätettiin ottaa vahvemmin mukaan työhön, sillä siihen ja ESRS-standardeihin tutustumisesta on varmasti hyötyä työelämässä.

Opinnäytetyötä viimeistellessä pyysin ja sain työn toimeksiantajan edustajalta Linkosuon Leipomon laadunohjaaja Tytti Tukiaiselta palautetta koko opinnäytetyöprosessista:

Toimeksiantajana olen ollut tyytyväinen opinnäytetyön etenemiseen. Alun perusteellinen suunnittelu toi tarpeet ja toiveet hienosti näkyväksi prosessikaaviossa, vaikka työntekijää on harmittanut alun hidas eteneminen, niin suunnitelmallisuus on luonut työlle mielestäni hyvän pohjan.

Olen tyytyväinen myös siihen, kuinka jouheasti ja itsenäisesti työ on edennyt ja miltä lopullinen prosessikaavio näyttää. Työ antaa Linkosuolle mahdollisuuden miettiä, mitä asioita kannattaa lähteä ensisijaisesti raportoimaan ja mihin asioihin halutaan keskittyä. Joudumme tekemään vielä monia päätöksiä, mutta näiden ehdotusten perusteella on paljon helpompi lähteä tekemään tulevaisuuden suunnitelmia.

Näen työn myös hyvänä perehdytyksenä vastuullisuuden periaatteisiin. Työ avaa silmiä mitä kaikkia vastuullisuuteen kuuluu sisälle, mitä ei ole aikaisemmin edes tullut vastaan. Etenkin sosiaaliseen vastuullisuuteen liittyviä asioita on Linkosuolla tehty jo pitkään, mutta niitä ei ole koottu yhteen.

Arvostan suuresti toimeksiantajan antamaa palautetta ja olen ilahtunut siitä, että toimeksiantaja on ollut moneen asiaan tyytyväinen tässä prosessissa. Olen Tytti Tukiaisen kanssa yhtä mieltä siitä, että monet asiat vaativat vain niiden kokoamista ja kirjoittamista auki, ja sitähan vastuullisuusraportointi yksinkertaisimmillaan on.

Loppukaneettina voitaisiin sanoa, että Linkosuon Leipomon vastuullisuustyö on menossa oikeaan suuntaan. Yritys on ottanut asiakseen kulkea määrätietoisesti kohti CSRD-kestävyyssdirektiivin mukaista raportointia ja ottaa mahdollisesti tulevaisuudessa käyttöön myös ympäristöjärjestelmän. Tämän opinnäytetyön ja sen yhteydessä tehdyn

prosessikaavion avulla yritys saa todennäköisesti paremmin valittua ne asiat, jotka nostetaan uuteen IFS Food 8 -versioon, sekä pystyy parantamaan vastauksiaan EcoVadis-arvioinnissa.

Lähteet

- Aalto-yliopisto. (27.10.2022). *Jatkuvan kehittämisen periaate PDCA*. Aalto-käsikirja.
- Aarnio, L. (2023). *Opas yrityksille CSRD-direktiivin vaikutuksista kestävyysraportointiin*. [opinnäytetyö, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu] <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023051611130>
- EcoVadis. (n.d.-a). *About EcoVadis*. <https://ecovadis.com/about-us/>
- EcoVadis. (n.d.-b). *EcoVadis Medals and Badges Program 2024*.
<https://resources.ecovadis.com/ecovadis-medals-and-badges-program-2024-resources-for-rated-customers/ecovadis-medals-and-badges-program-2024>
- EcoVadis. (n.d.-c). *EcoVadis Medals: Recognizing Our Customers' Achievements*.
<https://resources.ecovadis.com/library/ecovadis-medals-recognizing-our-customers-achievements>
- EcoVadis. (n.d.-d). *How the 360° Watch Findings works*. <https://support.ecovadis.com/hc/en-us/articles/115005125328-How-the-360-Watch-Findings-works>
- EcoVadis. (n.d.-e). *Plans and Pricing*. <https://ecovadis.com/plans-pricing/>
- EcoVadis. (n.d.-f). *Understanding EcoVadis Medals*. <https://support.ecovadis.com/hc/en-us/articles/210460227-What-are-the-score-requirements-and-eligibility-criteria-for-EcoVadis-Medals->
- EFRAG. (n.d.). *EFRAG Today*. Haettu 9.11.2023 osoitteesta
<https://www.efrag.org/About/Facts>
- EFRAG. (2022a). *Appendix I – Disclosure Requirements index*. Draft European Sustainability Standards.
<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F18%2520Appendix%2520I%2520ESRS%2520Index%2520.pdf>
- EFRAG. (2022b). *Appendix VI – Acronyms and glossary of terms*. Draft European Sustainability Reporting Standards.
<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F23%2520Appendix%2520VI%2520-%2520Glossary%2520and%2520acronyms.pdf>
- EFRAG. (2022c). *ESRS 1 General requirements*. Draft European Sustainability Reporting Standards.
<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F06%2520Draft%2520ESRS%25201%2520General%2520requirements%2520November%25202022.pdf>
- EFRAG. (2022d). *ESRS 2 General disclosures*. Draft European Sustainability Reporting Standards.

<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F07.%2520Draft%2520ESRS%25202%2520General%2520disclosures%2520November%25202022.pdf>

EFRAG. (2022e). *ESRS E1 Climate change*. Draft European Sustainability Reporting Standards.

<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F08%2520Draft%2520ESRS%2520E1%2520Climate%2520Change%2520November%25202022.pdf>

EFRAG. (2022f). *ESRS E3 Water and marine resources*. Draft European Sustainability Reporting Standards.

<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F10%2520Draft%2520ESRS%2520E3%2520Water%2520and%2520marine%2520resources%2520November%25202022.pdf>

EFRAG. (2022g). *ESRS E5 Resource use and circular economy*. Draft European Sustainability Reporting Standards.

<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F12%2520Draft%2520ESRS%2520E5%2520Resource%2520use%2520and%2520circular%2520economy.pdf>

EFRAG. (2022h). *ESRS G1 Business conduct*. Draft European Sustainability Reporting Standards.

<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F17%2520Draft%2520ESRS%2520G1%2520Business%2520Conduct%2520November%25202022.pdf>

EFRAG. (2022i). *ESRS S1 Own workforce*. Draft European Sustainability Reporting Standards.

<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F13%2520Draft%2520ESRS%2520S1%2520Own%2520workforce%2520November%25202022.pdf>

EFRAG. (3.3.2023a). *Glimpse into draft ESRS 1 General requirements* [video]. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=a1pdAO62bH0&t=92s>

EFRAG. (3.3.2023b). *Glimpse into draft ESRS 2 General disclosures* [video]. YouTube.

https://www.youtube.com/watch?v=G_uCqFXK7qU

EUR-Lex. (16.12.2022). *Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2464*.

Direktiivit. *Euroopan unionin virallinen lehti*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022L2464&from=EN>

Euroopan komission delegoitu asetus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU täydentämisestä kestävyysraportointistandardien osalta/2023.

- (31.7.2023). Liite 1. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13765-European-sustainability-reporting-standards-first-set_en
- Eurooppa-neuvosto. (28.11.2022). *Neuvostolta lopullinen hyväksyntä yritysten kestävyysraportointia koskevalle direktiiville*. Lehdistötiedote. <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2022/11/28/council-gives-final-green-light-to-corporate-sustainability-reporting-directive/>
- European Commission. (n.d.). *Corporate sustainability reporting*. https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en
- European Commission. (31.7.2023a). *Questions and Answers on the Adoption of European Sustainability Reporting Standards*. What will companies have to report?. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_4043
- European Commission. (31.7.2023b). *The Commission adopts the European Sustainability Reporting Standards*. Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union. https://finance.ec.europa.eu/news/commission-adopts-european-sustainability-reporting-standards-2023-07-31_en
- FSSC. (n.d.). *Delivering trust and impact on global food safety with FSSC 22000*. <https://www.fssc.com/schemes/fssc-22000/#what-is-22000>
- GHG. (n.d.). *Standards*. <https://ghgprotocol.org/standards>
- GHG. (2004). *A Corporate Accounting and Reporting Standard*. Revised Edition. <https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/ghg-protocol-revised.pdf>
- GRI. (n.d.). *About GRI*. <https://www.globalreporting.org/about-gri/>
- Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. (n.d.). *Haastattelut*. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>. [Viitattu 30.10.2023.]
- IFS. (n.d.-a). *About IFS*. <https://www.ifs-certification.com/en/about-ifs>
- IFS. (n.d.-b). *Sustainability/ESG*. Set your course towards a sustainable future. <https://www.ifs-certification.com/en/sustainability>
- IFS. (2022a). *How to prepare the IFS ESG Check*. Guideline. [https://www.ifs-certification.com/images/ifs_documents/IFS ESG Check v1.1 guideline EN 1678577254.pdf](https://www.ifs-certification.com/images/ifs_documents/IFS_ESG_Check_v1.1_guideline_EN_1678577254.pdf)
- IFS. (2022b). *IFS Food Standard*. Fact Sheet. [https://www.ifs-certification.com/images/ifs_documents/pdfs/ifs-blocks/Fact sheet IFS Food EN.pdf](https://www.ifs-certification.com/images/ifs_documents/pdfs/ifs-blocks/Fact_sheet_IFS_Food_EN.pdf)

- IFS. (2023a). *Carbon footprint module*. Self-assessment form. https://www.ifs-certification.com/images/ifs_documents/IFS_Carbon_footprint_self_assessment_form_EN_1678577593.pdf
- IFS. (2023b). *IFS ESG Check*. Self-assessment form. https://www.ifs-certification.com/images/ifs_documents/IFS_ESG_Check_self_assessment_form_EN_1678577373.pdf
- IFS. (2023c). IFS Food Version 8. https://www.ifs-certification.com/images/ifs_documents/IFS_Food_v8_standard_EN_1681804068.pdf
- IFS. (2023d). IFS Food v7 and v8 Comparison. https://www.ifs-certification.com/images/ifs_documents/IFS_Food_v7_and_v8_comparison_EN_1686037304.pdf
- Indeed. (12.11.2022). *What Is a Code of Conduct (Definition and Examples)*. <https://ca.indeed.com/career-advice/career-development/code-of-conduct-examples>
- ISO. (n.d.). *ISO 26000*. Social responsibility. <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>
- ISO. (2015). *ISO 14001:2015 (en) Environmental management systems — Requirements with guidance for use*. Online Browsing Platform (OBP). <https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:60857:en>
- Juhila, K. (n.d.) *Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet*. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>. [Viitattu 30.10.2023.]
- Koipijärvi, T., & Kuvaja, S. (2017). *Yritysvastuu: Johtamisen uusi normaali* (1. painos.). Kauppakamari.
- Kuluttajaliitto. (n.d.). *Yhteiskuntavastuu*. Vastuullinen kuluttaminen. <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/yhteiskuntavastuu/>
- Linkosuo. (n.d.-a). *Linkosuo tarina*. <https://linkosuo.fi/linkosuo/linkosuo-tarina/>
- Linkosuo. (n.d.-b). *Tuotteet*. Tutustu tuotteisiimme. Haettu 18.9.2023 osoitteesta <https://linkosuo.fi/tuotteet/>
- Linkosuo. (n.d.-c). *Vastuullisuus*. <https://linkosuo.fi/vastuullisuus/>
- Linkosuo. (2022). *Linkosuo vastuullisuusraportti 2022*. https://linkosuo.fi/wp-content/uploads/Linkosuo_vastuullisuusraportti2022_29.3.2023-4.pdf
- Peterdy, K. (n.d.). *ESG (Environmental, Social, & Governance)*. CFI. <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/esg/esg-environmental-social-governance/>
- Sanastokeskus ry. (n.d.). *Auditointi*. TEPA-termipankki. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/auditointi>

- SFS. (2021). Ympäristöjohtamisen standardisarja ISO 14000. https://sfs.fi/wp-content/uploads/2021/04/Ymparistojohtamisen-standardisarja-ISO-14000_esite.pdf
- Skapinker, M. (11.5.2023). Why You're Probably Hearing Less About Corporate Climate Initiatives. *The New York Times*.
<https://www.nytimes.com/2023/05/11/business/dealbook/climate-change-business.html>
- Suomen ympäristökeskus. (21.3.2023a). *EMAS-järjestelmä ja sen toteuttaminen*. Ympäristö.fi-verkkopalvelu. Haettu 1.11.2023 osoitteesta <https://www.ymparisto.fi/fi/kestava-kierto-ja-biotalous/kestava-tuotanto/ymparistojarjestelmat-ja-johtaminen/emas-jarjestelma-ja-sen-toteuttaminen>
- Suomen ympäristökeskus. (31.10.2023b). *Ympäristöjärjestelmät ja johtaminen*. Ympäristö.fi-verkkopalvelu. Haettu 1.11.2023 osoitteesta <https://www.ymparisto.fi/fi/kestava-kierto-ja-biotalous/kestava-tuotanto/ymparistojarjestelmat-ja-johtaminen>
- Sutinen, T. (1.6.2023). EU:n piti kiristää yritysten vastuuta ihmisoikeuksista ja ympäristöstä, poliitikot alkoivat empiä viime metreillä. *Helsingin Sanomat*.
<https://www.hs.fi/talous/art-2000009621719.html>
- Työturvallisuuspakki. (n.d.). *Turvallisuustavoitteet ja -mittarit*. <https://xn--tyturvallisuuspakki-r6b.fi/turvallisuustavoitteet-ja-mittarit/>
- Vanhala, A., Ristaniemi, M., & Dahlqvist, M. (2022). *Yritysvastuu & oikeus*. Kauppakamari.
- Vattenfall. (n.d.). *Kasvihuonekaasupäästöjen kolme luokkaa* [kuva]. Yrityksen hiilijalanjälki.
<https://www.vattenfall.fi/yritysassiakkaat/ymparisto/yrityksen-hiilijalanjalki/>
- Vuori, J. (n.d.). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>. [Viitattu 01.11.2023.]
- WWF. (n.d.). *Palvelut*. Green Office. <https://wwf.fi/greenoffice/palvelut/>
- Ympäristöministeriö. (15.3.2023). *Mitä on kestävä kehitys?*. <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Liite 1. Aineistohallintasuunnitelma_Härkönen

1 Tutkimusaineiston tallennus ja säilytys

Tätä opinnäytetyötä varten käyttöön saatu ja kerätty materiaali tallennetaan tekijän omaan Microsoft OneDrive -pilvipalveluun. Tiedostot myös varmuuskopioidaan OneDrivessä. Mahdolliset luottamukselliset aineistot säilytetään Wihin luottamuksellisella alueella. Tietoja käsitellään vain työn tekijän omalla tietokoneella, joka on suojattu salasanalla, eikä ulkopuolisilla henkilöillä ole siihen pääsyä tai käyttöoikeutta.

Opinnäytetyön aikana toteutettiin yksi haastattelu toimeksiantajalle, joka tallennettiin Microsoft Teamsiin. Tallenne poistetaan lopullisesti opinnäytetyön valmistuttua, viimeistään vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymispäivästä. Opinnäytetyön aikana toimeksiantajalta saatiin erilaisia materiaaleja työn tueksi, jotka poistetaan lopullisesti työn tekijän tietokoneelta, pilvipalvelusta sekä sähköpostista opinnäytetyön valmistuttua, mutta viimeistään vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymispäivästä.

2 Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Tässä opinnäytetyössä ei käsitellä henkilötietoja tai arkaluonteisia henkilötietoja. Työn toiminnallisen osuuden eli prosessikaavion täyttäminen jää osittain toimeksiantajan vastuulle, jolloin julkaistussa opinnäytetyössä ei ole näkyvillä kaikkia lopulliseen prosessikaavioon tulevia tietoja.

3 Opinnäytetyöaineiston omistajuus

Linkosuon Leipomo Oy omistaa opinnäytetyön aineistot ja tulokset. Aineistoja ovat opinnäytetyön yhteydessä julkaistu prosessikaavio sekä tausta-aineistona toimeksiantajalle toimitetut tavoitteiden ja mittareiden seuraamista varten tehty Excel-tiedosto sekä Word-tiedosto, johon on kirjattu ehdotukset IFS Food -laatu järjestelmän vastuullisuusosioon nostettavista asioista.

4 Opinnäytetyöaineiston jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen

Tutkimusaineistoa ei jatkokäytetä. Opinnäytetyön tekijä säilyttää aineiston tietoturvallisesti korkeintaan vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta opinnäytetyön tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa ja hävittää tämän jälkeen aineiston tietoturvallisesti.

Liite 2. Teemahaastattelu

TEEMAHAASTATTELU

Tytti Tukiainen, laadunohjaaja, Linkosuon Leipomo Oy

Tavoite:

Saavuttaa yhteisymmärrys toimeksiantajan kanssa työn lopputuotoksen eli prosessikaavion tarkemmasta sisällöstä, terävöittää jo puhuttuja sekä alustavasti sovittuja asioita. Keskustella visuaalisesta ilmeestä.

1. Linkosuon näkemys laatujärjestelmän vastuullisuusosiosta

- Mitkä asiat Linkosuo näkee tärkeimmiksi nostaa IFS Food - laatujärjestelmän vastuullisuusosioon?
- Eritelläänkö prosessikaavioon asiat, jotka nostetaan laatujärjestelmän vastuullisuusosioon?

2. Prosessikaavion sisällön terävöittäminen

- Voitko kerrata, mitä Linkosuo tavoittelee tällä prosessikaaviolla?
- EcoVadiksen näkyminen lopullisessa prosessikaaviossa:
  - Kuinka vahvasti EcoVadis-arviointi määrittää prosessikaavion sisältöä?
- Voidaanko EcoVadiksen määrittelemää ympäristöjohtamismallia käyttää prosessikaavion pohjana vai nojataan prosessikaaviossa mieluummin CSRD:hen?

3. Prosessikaavion visuaalinen ilme

- Onko Linkosuolla joitakin toiveita prosessikaavion visuaalisesta ilmeestä?
- Onko Linkosuolle merkitystä, mitä alustaa prosessikaavion laatimiseen käytetään? Esimerkiksi Canva, PowerPoint.

Liite 3. Prosessikaavio

Aidon tuntee auringosta

Vastuullisuuden prosessikaavio

Linkosun Leipomo Oy

Sointu Härkönen

2024

Sisältö

[Johdanto](#)

[Kestävyyssdirektiivi ja –standardit](#)

[Double materiality eli kaksoisolennaisuus](#)

[Tavoitteet](#)

[Prosessikaavion rakenne](#)

[Ympäristö](#)

- [Ympäristöpolitiikka](#)
- [Ympäristövastuullisuuden tavoitteet](#)
- [Ympäristö: materiaalit ja jätteet](#)

[Työ- ja ihmisoikeudet](#)

- [Sosiaalisen vastuullisuuden politiikka](#)

[Hallinto, etiikka ja kestävät hankinnat](#)

- [Etiikkaa koskeva politiikka - korruptio](#)

Johdanto

Tämä prosessikaavio on tehty osana Hämeen ammattikorkeakoulun kestävän kehityksen tutkinnon opinnäytetyötä, jonka aiheena oli Linkosuo Leipomo Oy:n vastuullisuustyön tuominen osaksi IFS Food –laatu järjestelmää. Opinnäytetyöllä haluttiin vastaus siihen, mitä asioita IFS Food –laatu järjestelmän uuden 8 version vastuullisuusosioon olisi hyvä nostaa, sekä selkeyttää Linkosuo Leipomon tekemää vastuullisuustyötä kokonaisuudessaan.

Opinnäytetyössä vertailtiin muun muassa eri vastuullisuus- ja ympäristöjärjestelmiä. Vertailut järjestelmät olivat EcoVadis, IFS ESG Check, ISO 14001 ja EMAS. Toistuvat asiat näissä järjestelmissä olivat **politiikka, johtaminen, tavoitteiden asettaminen, viestintä ja raportointi sekä jatkuvan parantamisen malli PDCA** (Plan-Do-Check-Act). Nämä asiat on otettu huomioon prosessikaaviossa niin, että kaaviossa olevat asiat tukevat näitä teemoja.

Prosessikaavio perustuu kestävyysdirektiivi CSRD:ä ohjaaviin ESRS-standardeihin, EcoVadis-arviointijärjestelmään, IFS ESG Check –moduuliin ja Linkosuon Leipomon vuoden 2022 vastuullisuusraporttiin sekä siitä saatuihin mittareihin ja lukuihin. Lisää CSRD:stä [seuraavalla sivuilla](#).

Kaikissa tämän prosessikaavion taulukoissa **raportoitava aikaväli on yksi vuosi**, ellei toisin päätetä. CSRD:n mukaista raportointia tehdään aina raportointiajankohtaa edeltävän tilikauden (12 kk) mukaisesti. Jotkut tavoitteet voidaan asettaa pidemmälle aikavälille, mutta myös niiden edistymistä tulisi seurata vuosittain.

Kaikessa raportoinnissa on hyvä pitää mielessä [kaksoisolennaisuus](#) (Double Materiality), jonka avulla yrityksen vaikutuksia tarkastellaan niin sisäisesti kuin ulkoisestikin.

Prosessikaavion rakenteeseen ja värikoodaukseen pääset tutustumaan [tällä sivulla](#).

Prosessikaavion mittareiden ja tavoitteiden seuranta varten on tehty erillinen Excel, joka on toimitettu Linkosuolle. Niin ikään IFS Food –laatuja järjestelmään nostettavista asioista on laadittu erillinen ehdotelma, joka on toimitettu Linkosuolle.

Kestävyyssdirektiivi ja -standardit

Corporate Sustainable Reporting Directiven (CSRD) eli kestäväyysdirektiivin mukaista raportointia ohjaavat kestävyysstandardit, jotka tunnetaan lyhenteellä ESRS (European Sustainable Reporting Standards). Standardit julkaisee [EFRAG](#) (European Financial Reporting Advisory Group)

- [Ensimmäiset 12 standardia](#) julkaistiin vuonna 2023
- **Pk-yrityksiä koskevat standardit julkaistaan viimeistään kesäkuun 2024 loppuun mennessä**, standardien julkaisun jälkeen tavoitteet ja eri vastuullisuuden alueiden politiikat on hyvä käydä uudelleen läpi
- Elintarvike- ja juomateollisuuteen (Food and Beverage Sector) on kehitteillä omat alakohtaiset standardit, mutta ne ovat vasta tutkimusvaiheessa, eikä tarkempaa aikataulua ole tiedossa

Double materiality eli kaksoisolennaisuus

Kaksoisolennaisuus toimii perustana CSRD:n mukaiselle raportoinnille.

Lähtökohtana on vaikutusten arviointi:

- Yrityksen omat vaikutukset ympäristöön ja yhteiskuntaan
  - ESG-vaikutukset (Environment, Social, Governance)
- Ympäristön ja yhteiskunnan vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet yrityksen toimintaan
  - Taloudelliset vaikutukset

[Lisätietoa Double materialitystä](#)

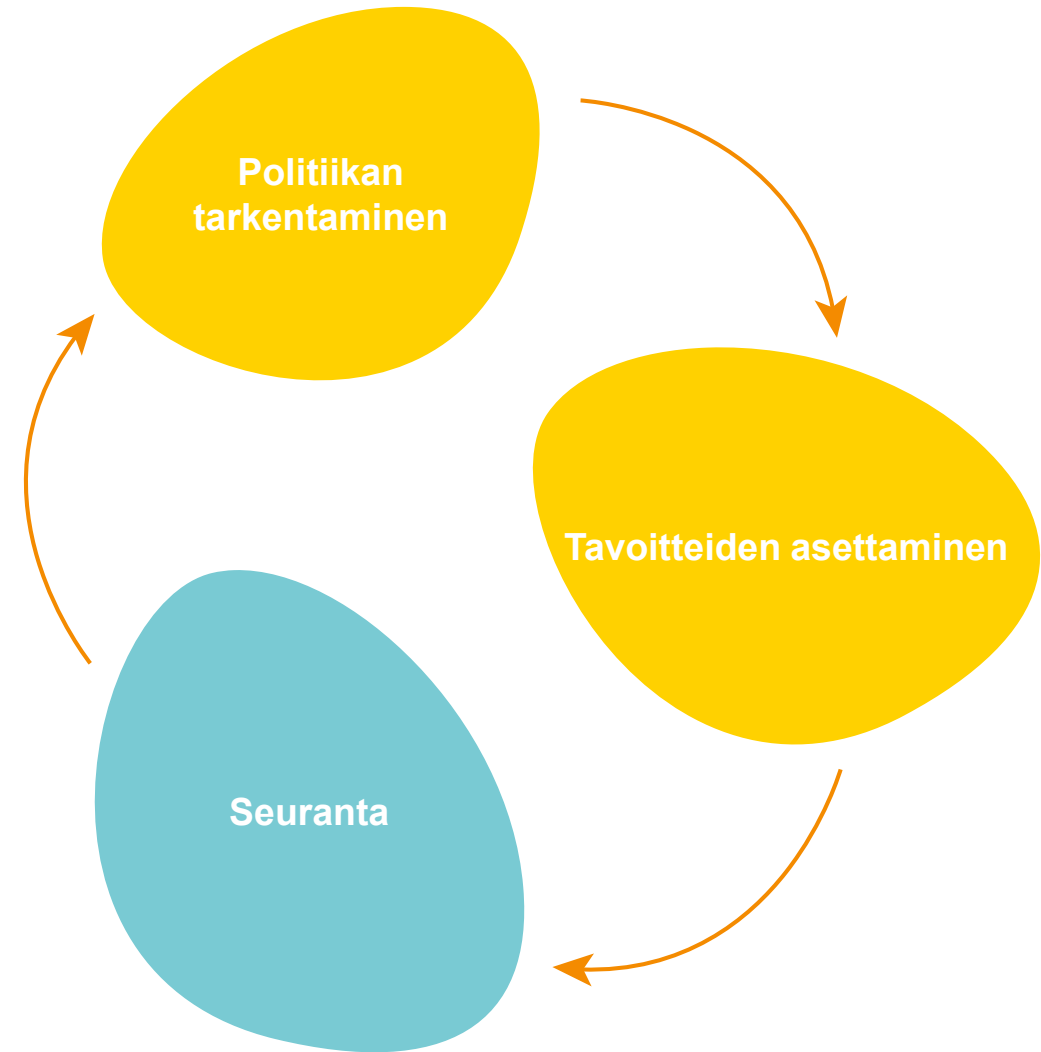

Tavoitteet

Prosessikaavion tavoitteena on tuoda yhteen Linkosun Leipomon vastuullisuuden mittareita ja tavoitteita. Kunkin teeman alla on erikseen tavoite-ehdotuksia, jotka on lisätty myös mittarien seuraamista varten tehtyyn Exceeliin. **Tavoite-ehdotuksiin on jätetty tyhjäksi ”tavoitevuodet”, joihin täytetään johdon määrittelemä tavoiteaikataulu ja muut mahdolliset asiat kuten tavoite-%/vuosi.**

Prosessikaavion laadinnan aikana nousi esiin, että kaiken vastuullisuustyön pohjalla tulisi olla kattava riskinarviointi sekä politiikka. Poliittikkaa olisi hyvä täsmentää niin ympäristöpolitiikan, sosiaalisen vastuullisuuden politiikan, kuin korruption ehkäisyä käsittelevän politiikan osalta. Sen lisäksi kullekin aihealueelle olisi hyvä asettaa määrällisiä tavoitteita ja tehdä tarkoituksenmukaista seuranta.

Yksittäisistä tavoitteista nousivat edellisten lisäksi esiin tieteeseen perustuvien kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteet ja ympäristöjärjestelmän käyttöönotto.

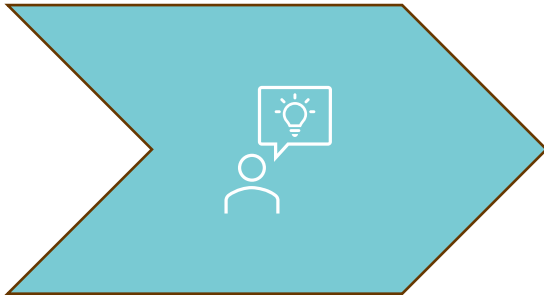

Prosessikaavion rakenne

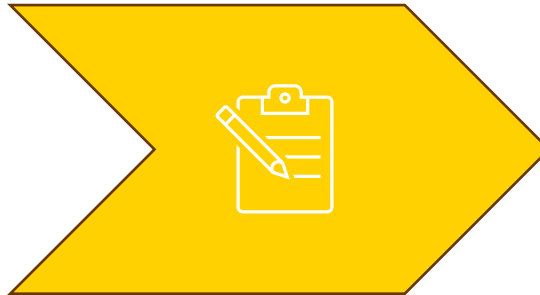
- Prosessikaavio etenee neljän eri vaiheen mukaan
  - Vaiheet ovat mitä, miten, milloin ja kuka
- **Vaiheet on värikoodattu prosessikaavioon, värikoodauksen näet alta**
- Ensimmäisenä prosessikaaviossa käsitellään [ympäristöön liittyviä kysymyksiä](#), [sitten työ- ja ihmisoikeuksia](#) ja viimeisenä [hallintoa, etiikkaa ja kestäviä hankintoja](#)
- Aiheiden yhteydessä on kerrottu myös muista toimenpiteistä, joita yrityksen olisi kannattavaa tehdä vastuullisuustyön parantamiseksi ja raportoinnin helpottamiseksi
- Prosessikaavion **tekstit ovat muokattavia**, mikä tekee esimerkiksi aikataulun muokkaamisesta helppoa
- Viimeisellä sivulla on tyhjä prosessikaavion mallisivu, jonka voi kopioida malliksi muutoksia varten

Mitä

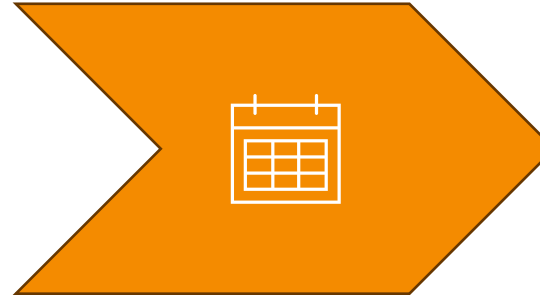
Määritellään mitä asioita konkreettisesti tehdään

Miten

Miten näitä asioita tehdään, miten mitataan

Milloin

Milloin eri toimia tehdään, kuinka usein mitataan

Kuka

Kenen tai minkä osaston vastuulle tehtävät jaetaan

Ympäristö

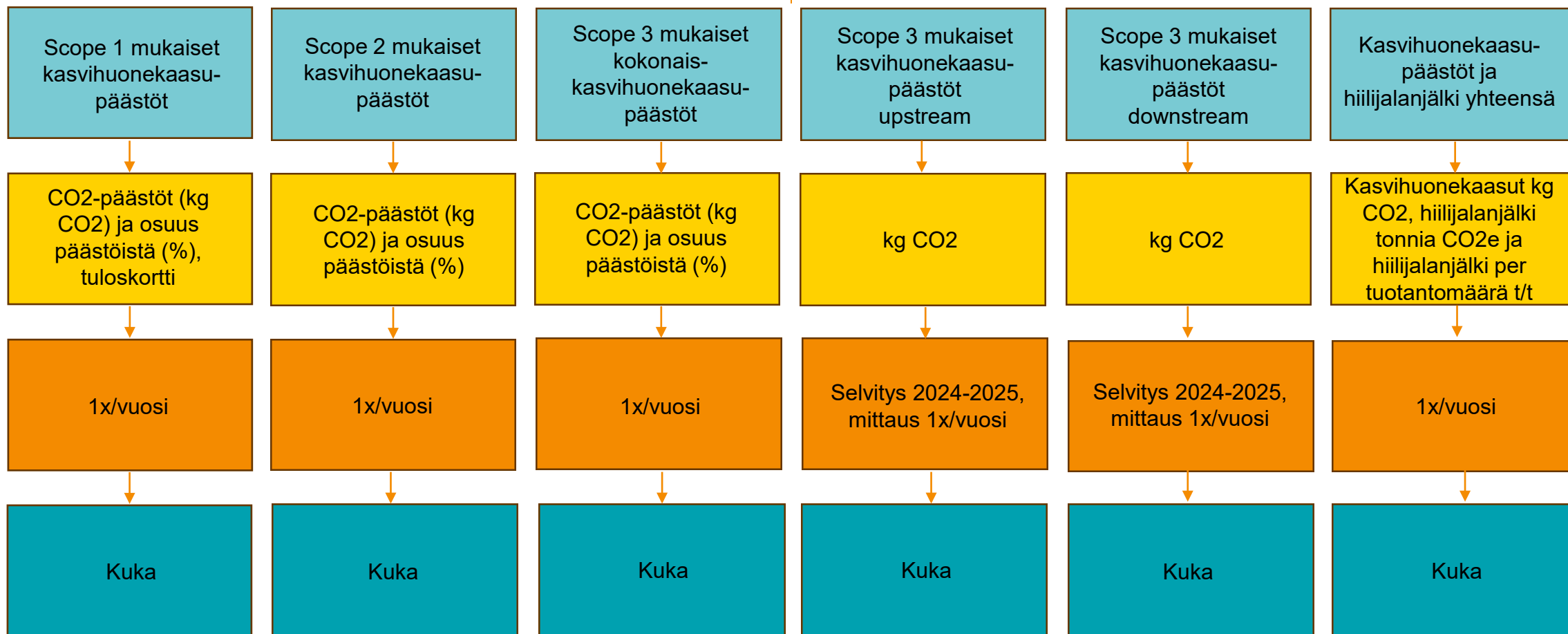
Ympäristöpolitiikka

Linkosuo Leipomon ympäristöpolitiikkaa käsittelevää asiakirjaa olisi hyvä laajentaa ja täsmentää EU:n kestävyysdirektiivi CSRD:ä mukaillen. Siihen olisi hyvä sisällyttää ainakin alla mainitut asiat.

- Yrityksen omat vaikutukset ympäristöön (Double materiality)
- Ympäristön vaikutukset yrityksen omaan toimintaan (Double materiality)
- Ympäristöä koskevat käytännöt ja toimenpiteet
  - Resurssien, kuten raaka-aineiden hyödyntäminen
  - Jätepolitiikka
  - Päästöt
  - Paikallisten ympäristömääräysten noudattaminen
- Ympäristöä koskevat tavoitteet ja tavoitteiden seuranta
  - Myös määrälliset tavoitteet, kuten scope 1—3 mukaiset päästövähennystavoitteet
  - Lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin tavoitteet

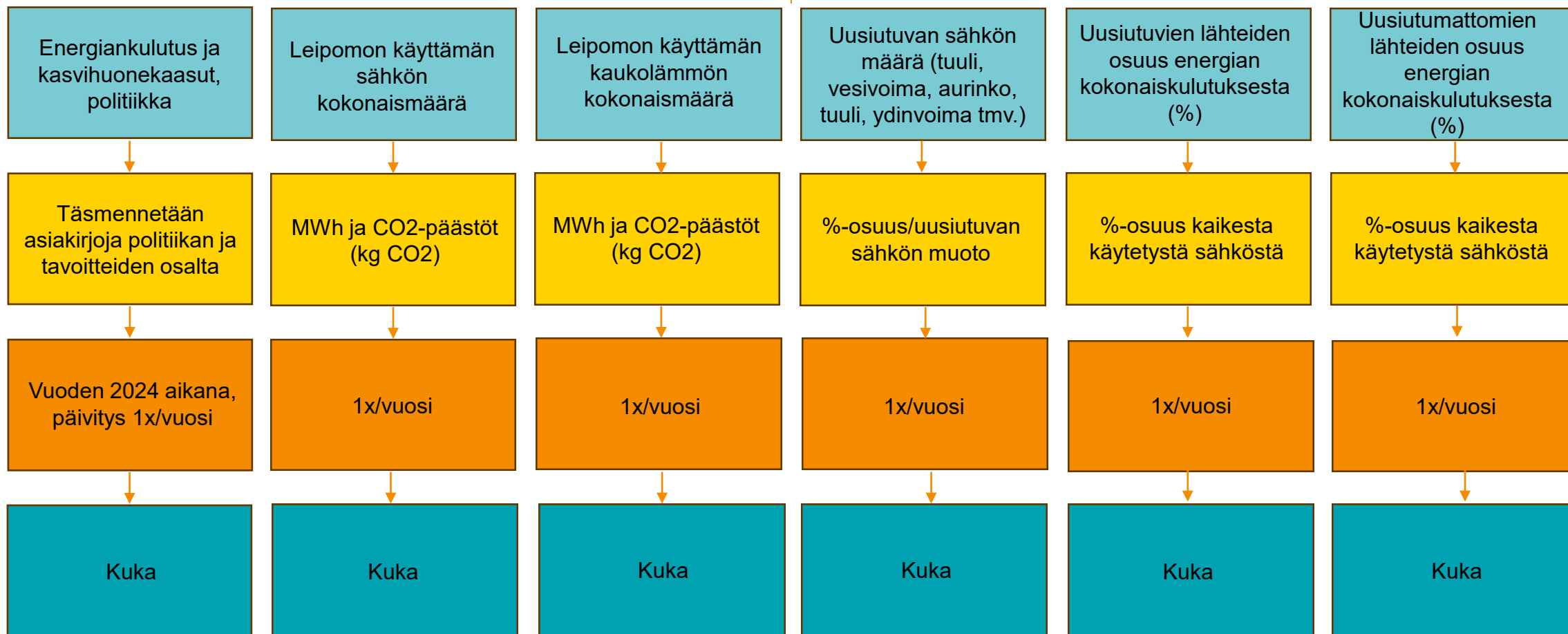

Kasvihuonekaasupäästöt

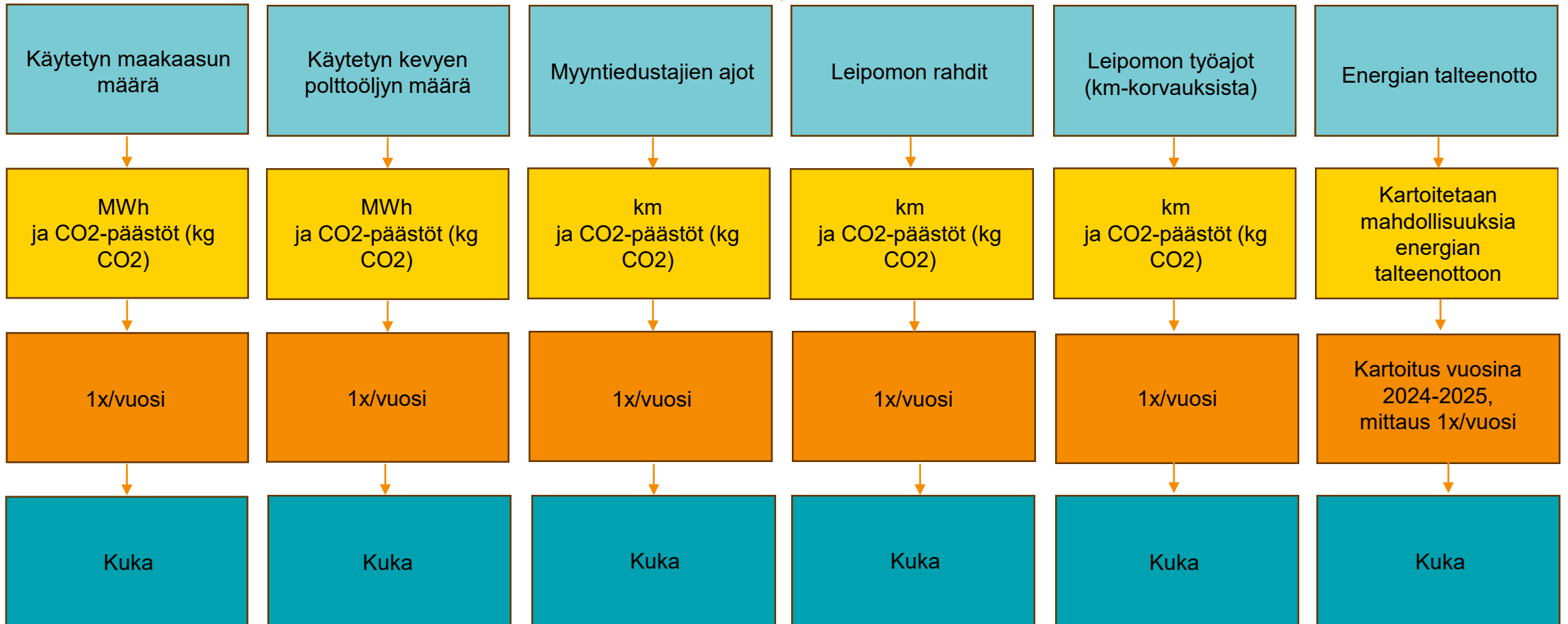

Energia

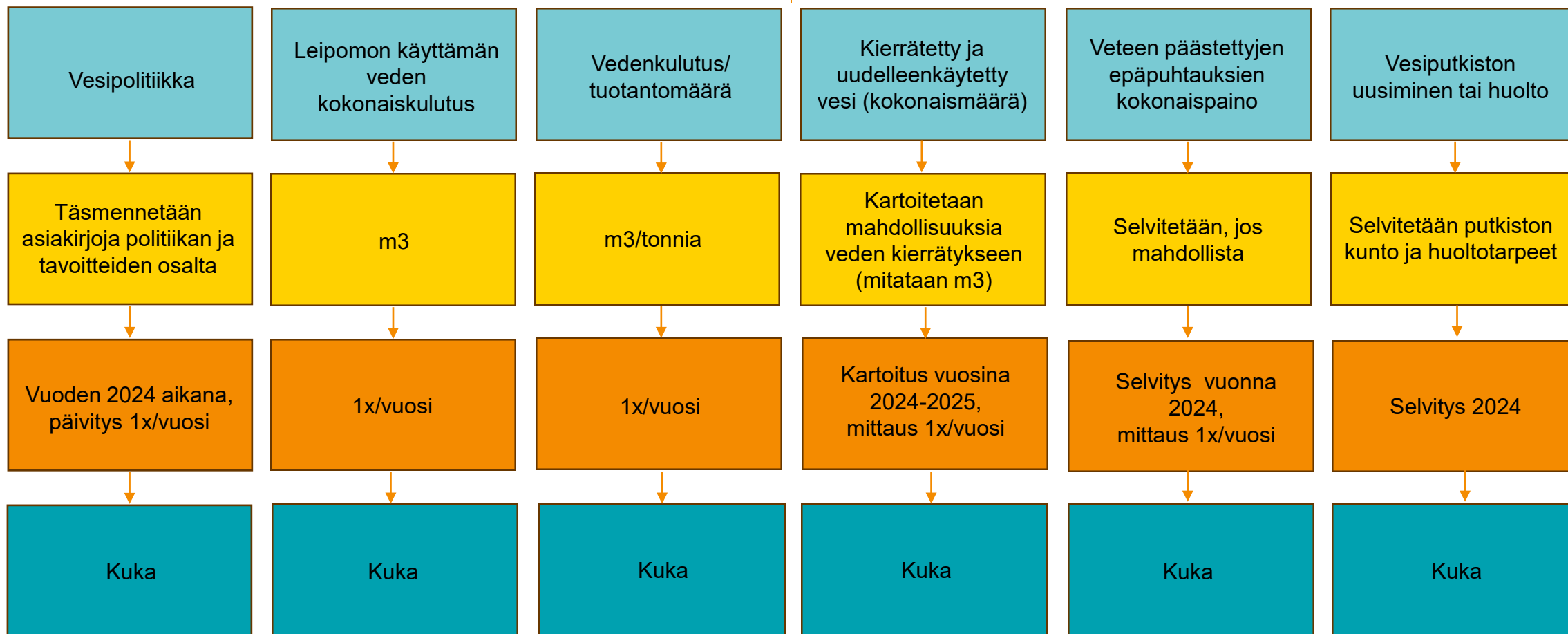

Energia ja liikenne

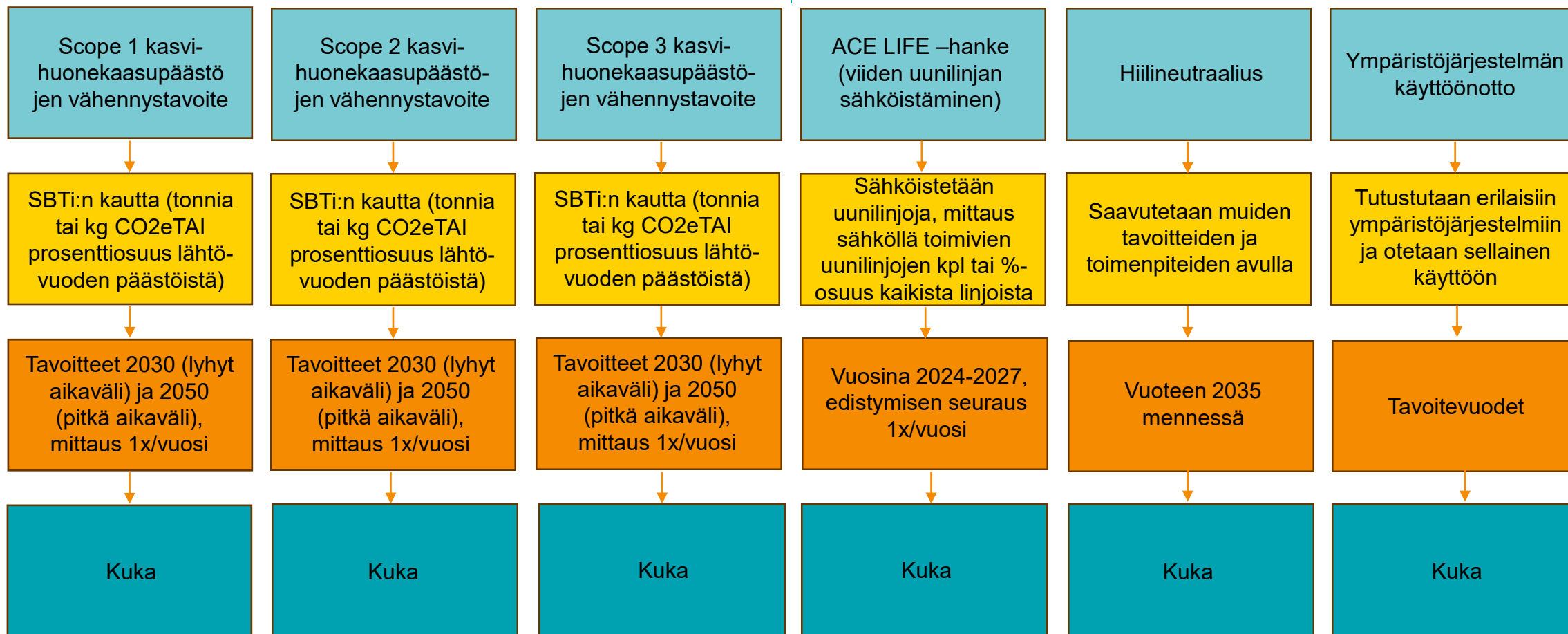
Vesi

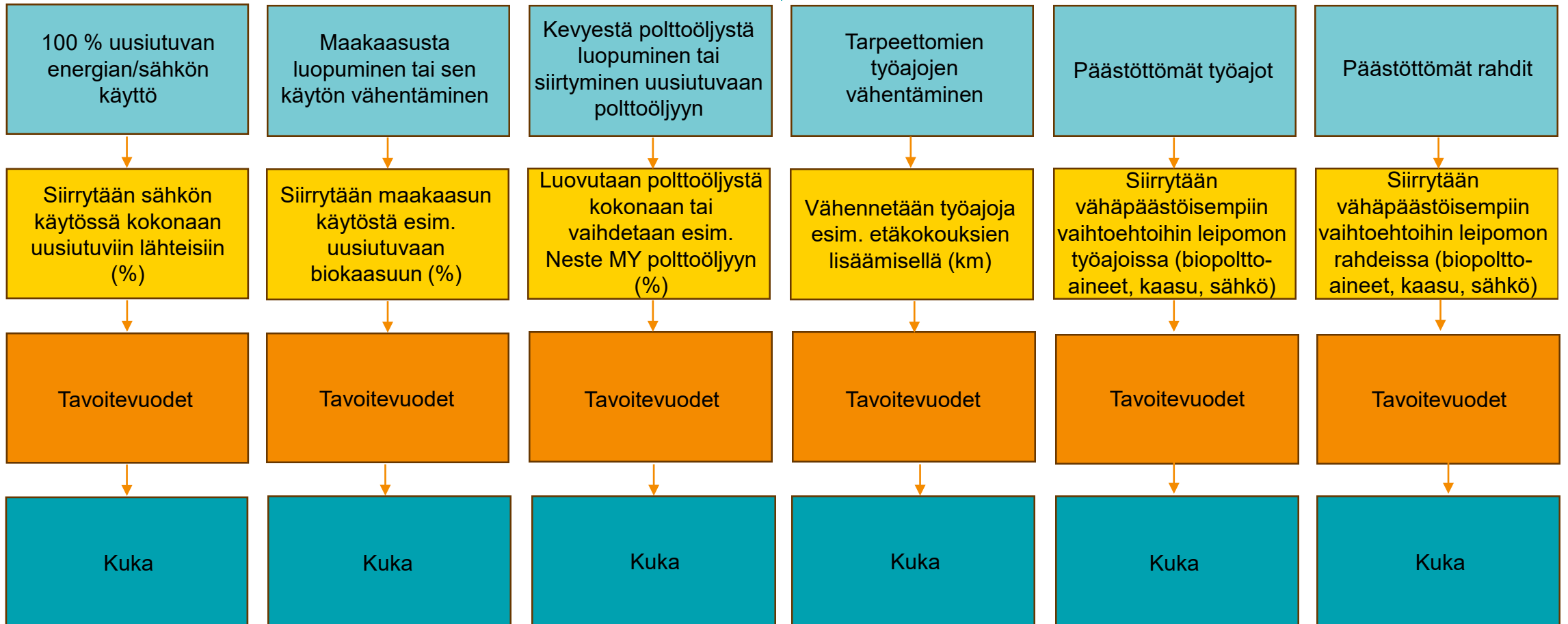

Tavoitteet

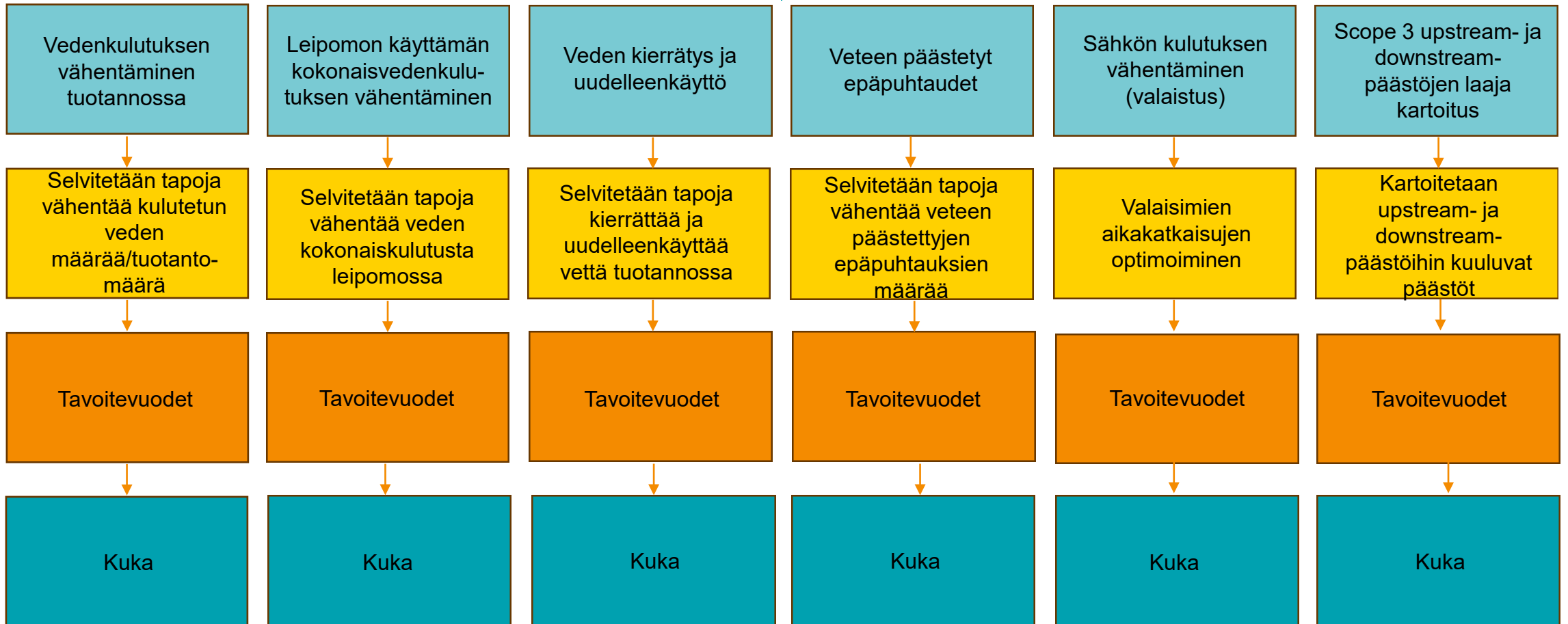

Tavoite-ehdotukset

Tavoite-ehdotukset

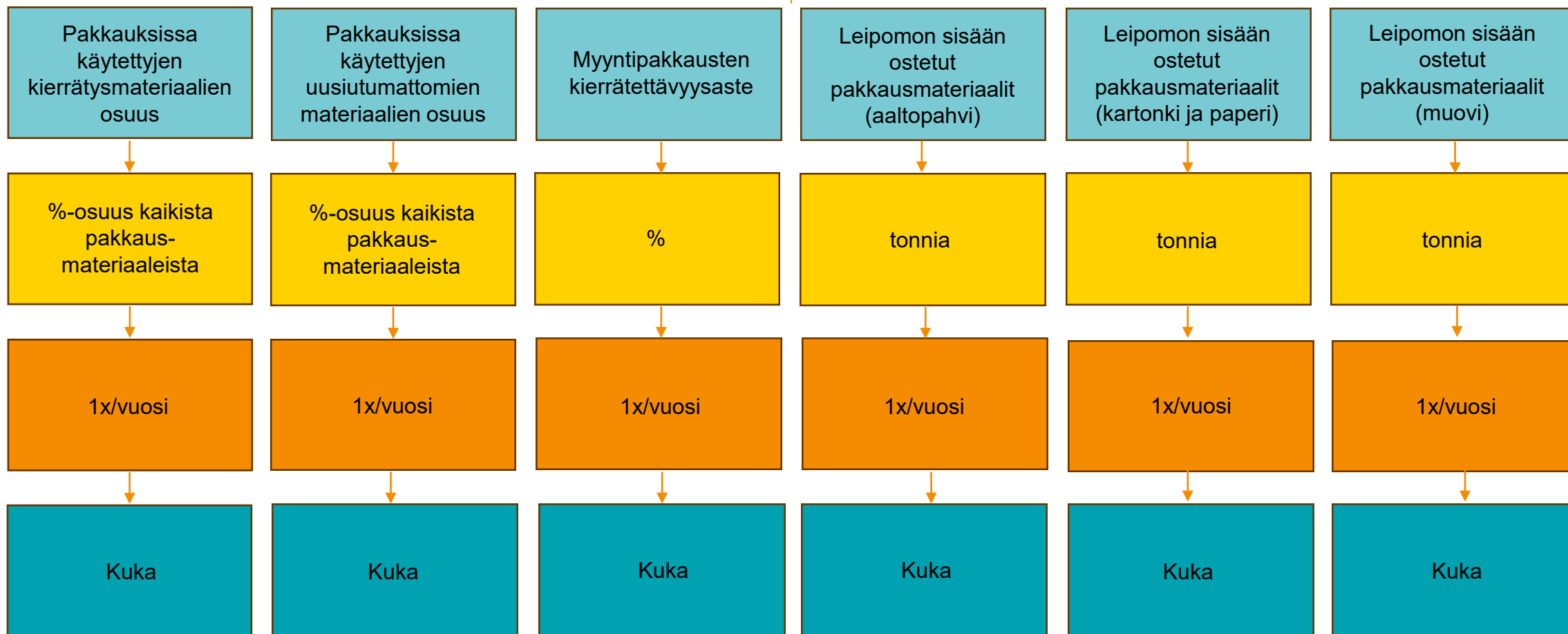

Ympäristö: materiaalit ja jätteet

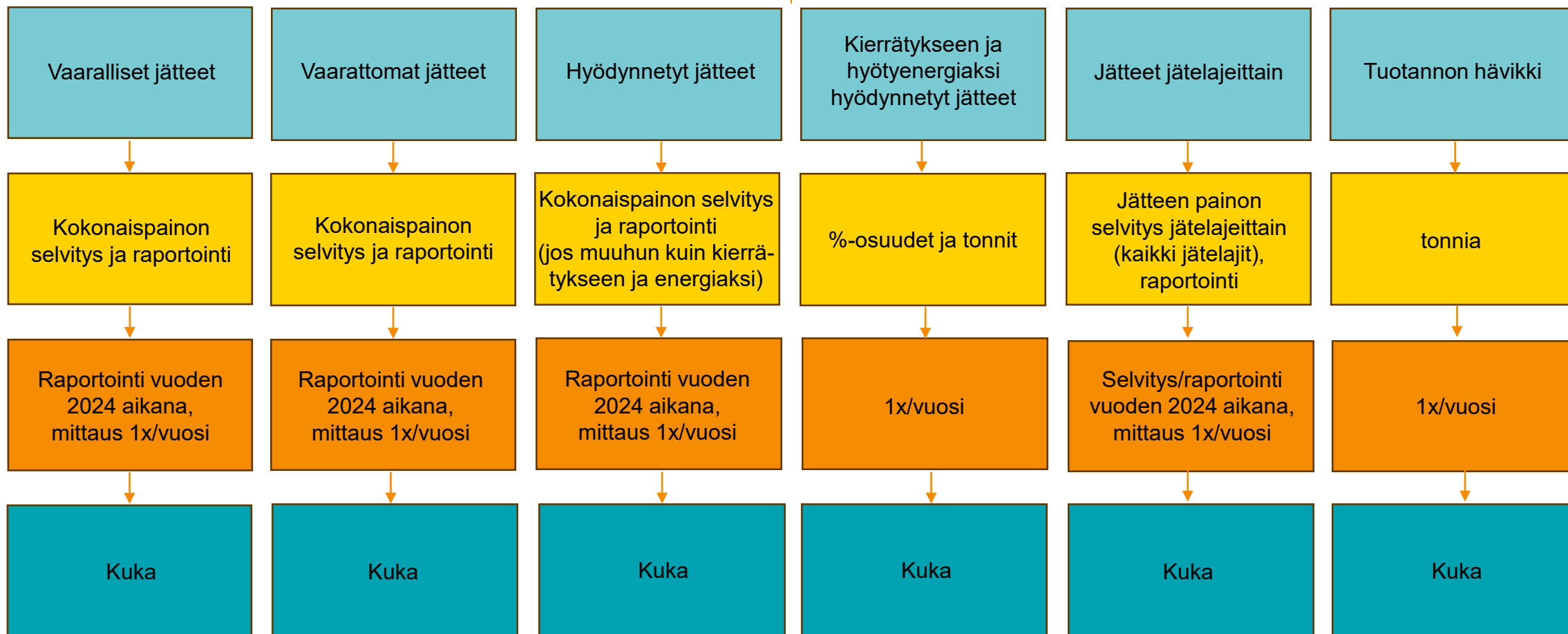

Pakkaukset

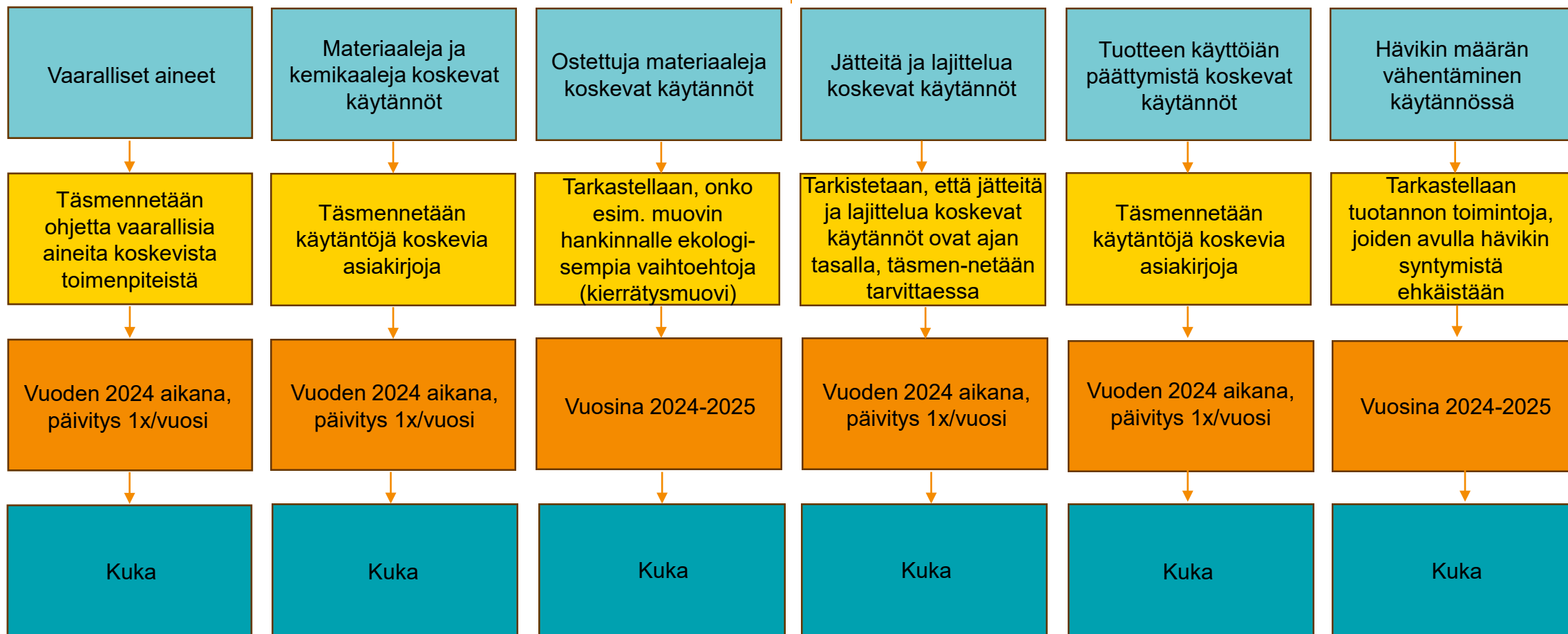
Jätteet

Jätteiden paino raportoidaan CSRD:n mukaan tonneina tai kilogrammoina

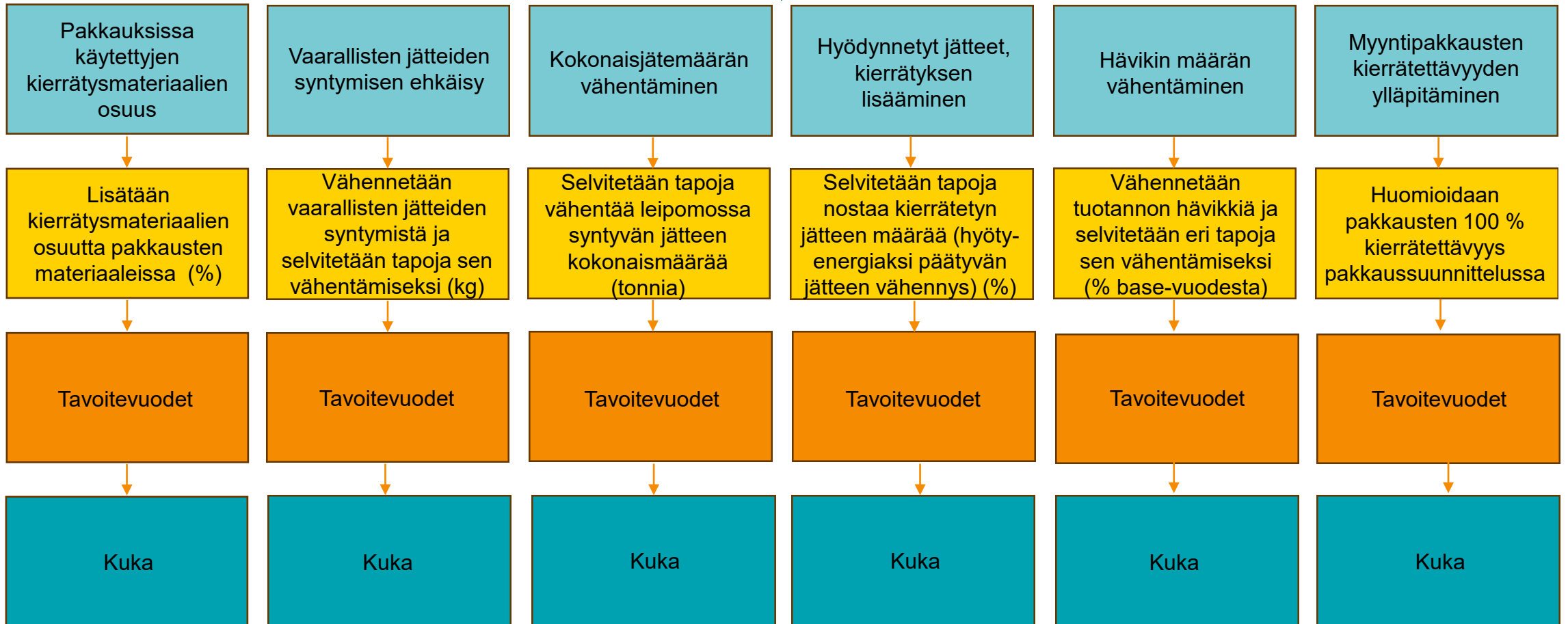

Käytännöt

Tavoite-ehdotukset

Työ- ja ihmisoikeudet

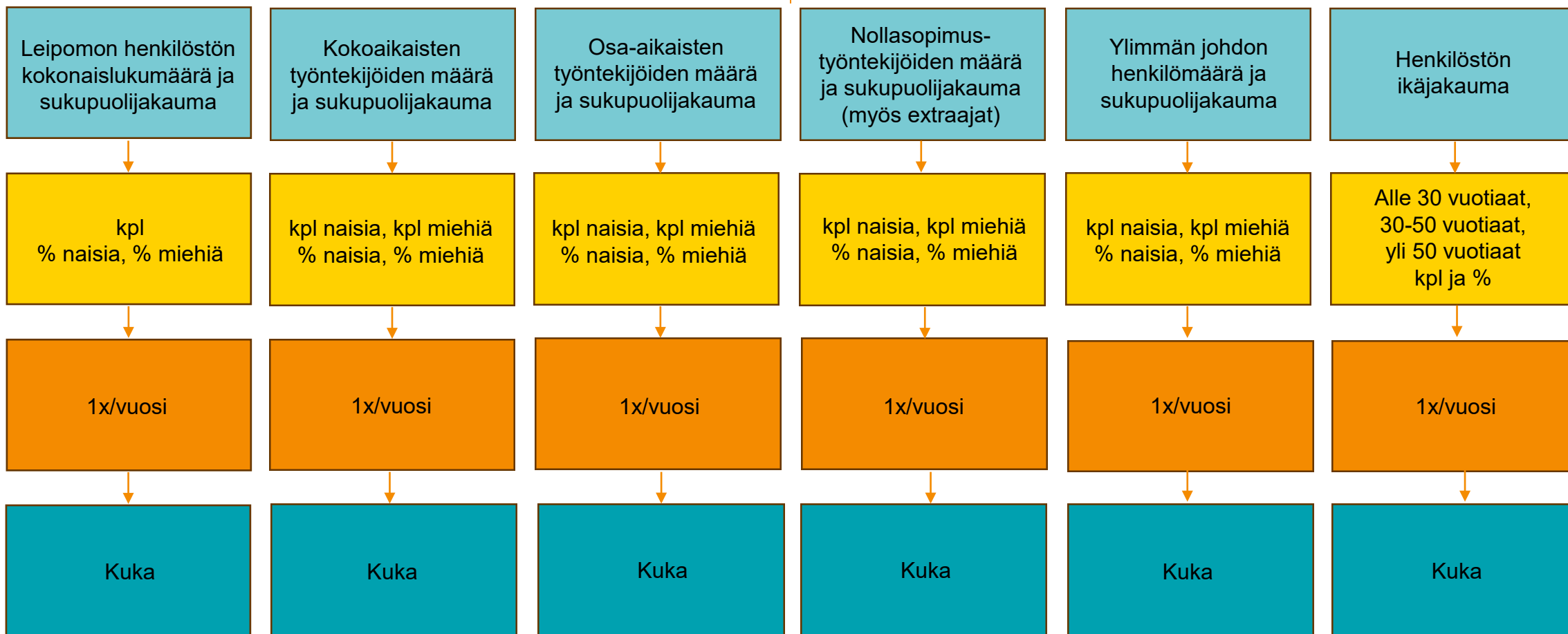
Sosiaalisen vastuullisuuden politiikka

Linkosun Leipomon olisi hyvä laatia erikseen sosiaalista vastuullisuutta ja sen käytäntöjä käsittelevä asiakirja EU:n kestävyysdirektiivi CSRD:ä mukaillen. Siihen olisi hyvä sisällyttää ainakin alla mainitut asiat.

- Työ- ja ihmisoikeuksia koskeva politiikka
  - Myös määrälliset tavoitteet
- Uranhallinnan ja koulutuksen periaatteet sekä toimenpiteet
- Terveystenhuoltoa ja hyvinvointia koskevat käytännöt ja lainsäädäntö
- Lapsityövoiman, pakkotyön ja ihmiskaupan estämistä koskevat toimenpiteet ja politiikka
- Hyväntekeväisyys

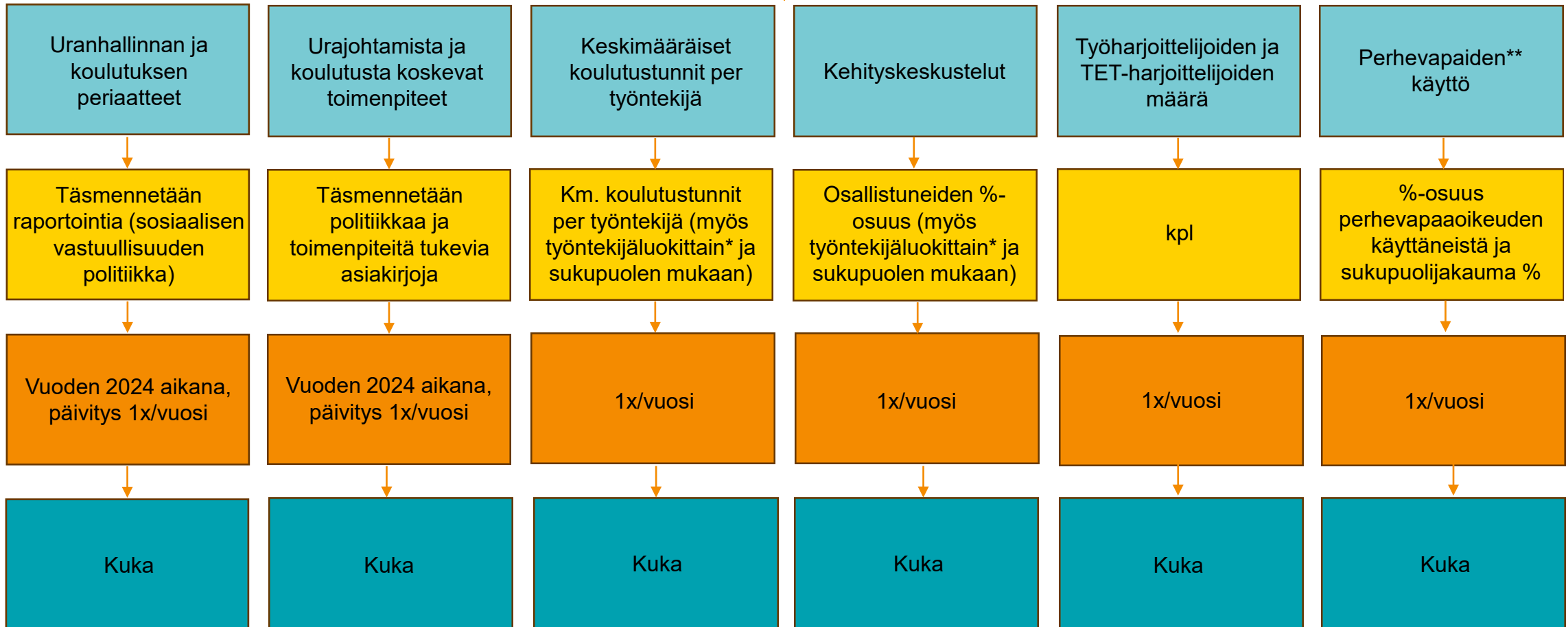

Henkilöstö

Uranhallinta ja koulutus

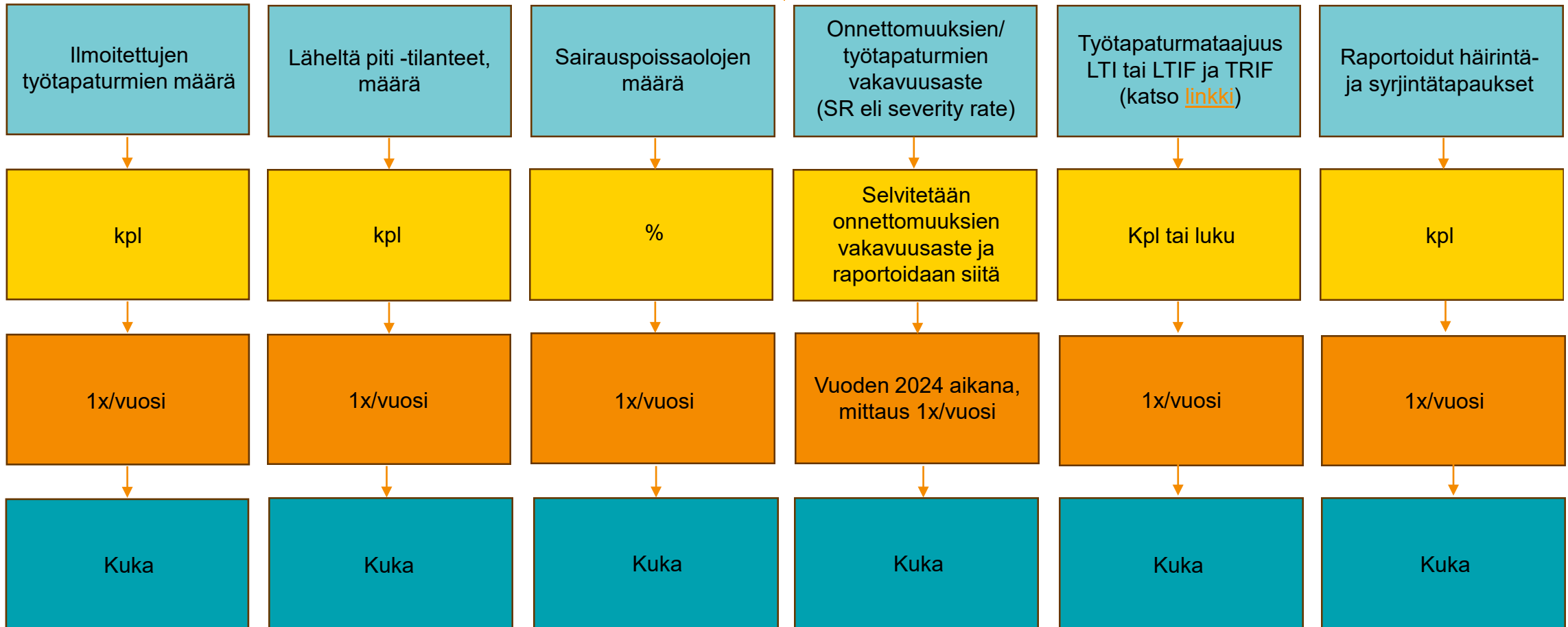

* Työntekijäluokat ovat työntekijöiden erittely tasoittain (kuten ylin johto, keskijohto) tai tehtävä (kuten tekninen, hallinnollinen, tuotanto)

** Perhevapaita ovat äitiysloma, isyysvapaa, vanhempainvapaa ja hoitovapaa.

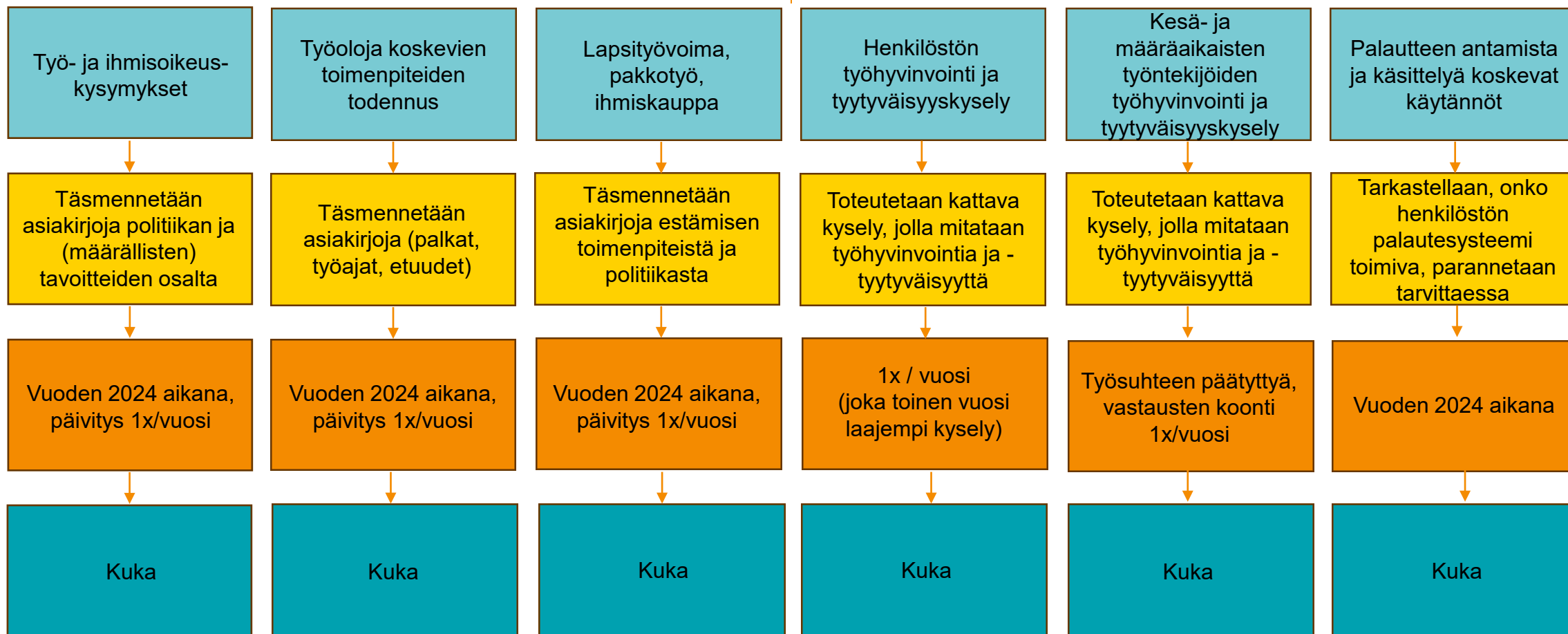
Terveys ja turvallisuus

Ohjeita turvallisuusmittareihin: tyoturvallisuuspakki.fi/turvallisuustavoitteet-ja-mittarit

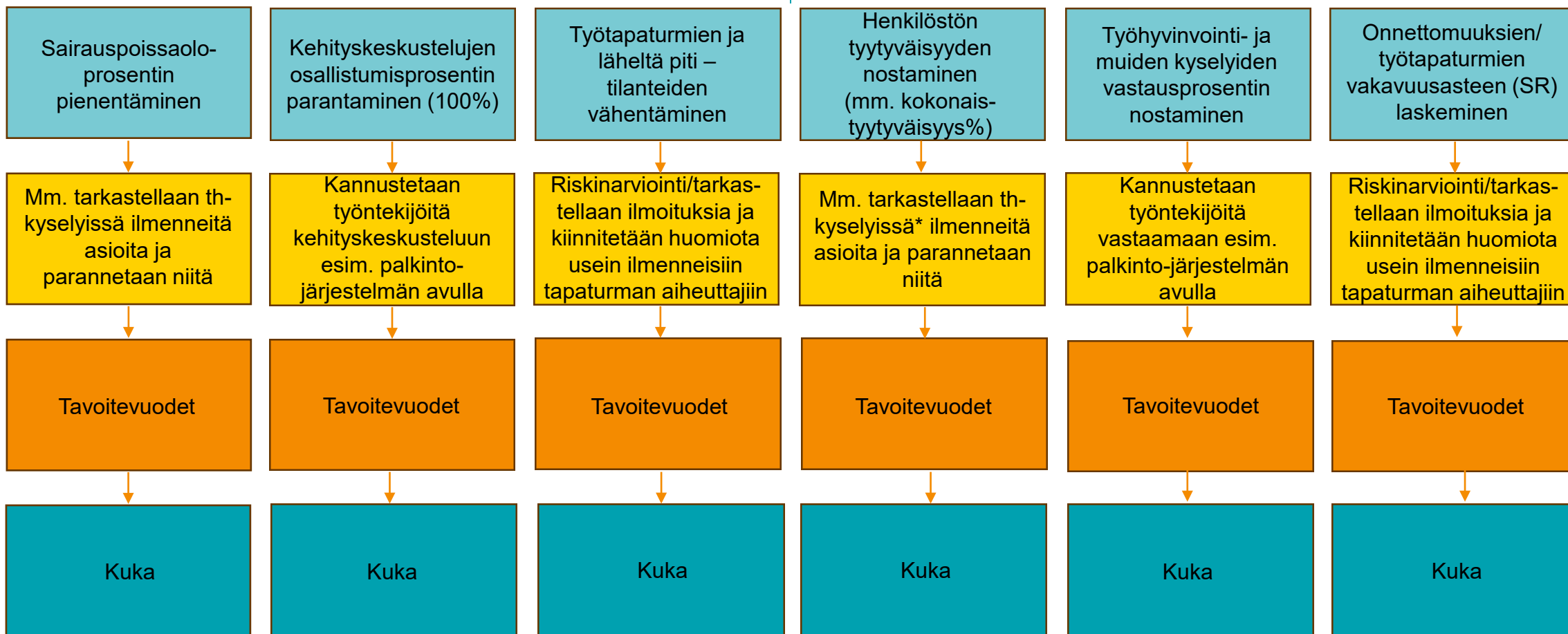

Käytännöt ja hyvinvointi

Tavoite-ehdotukset

* Th kysely=työhyvinvointikysely

Hallinto, etiikka ja kestävät hankinnat

Hallinto

* Lyhyt aikaväli: raportointiajanjakso eli 1 vuosi, keskipitkä aikaväli: lyhyen aikavälin lopusta yli viiteen vuoteen asti, pitkä aikaväli: yli viisi vuotta

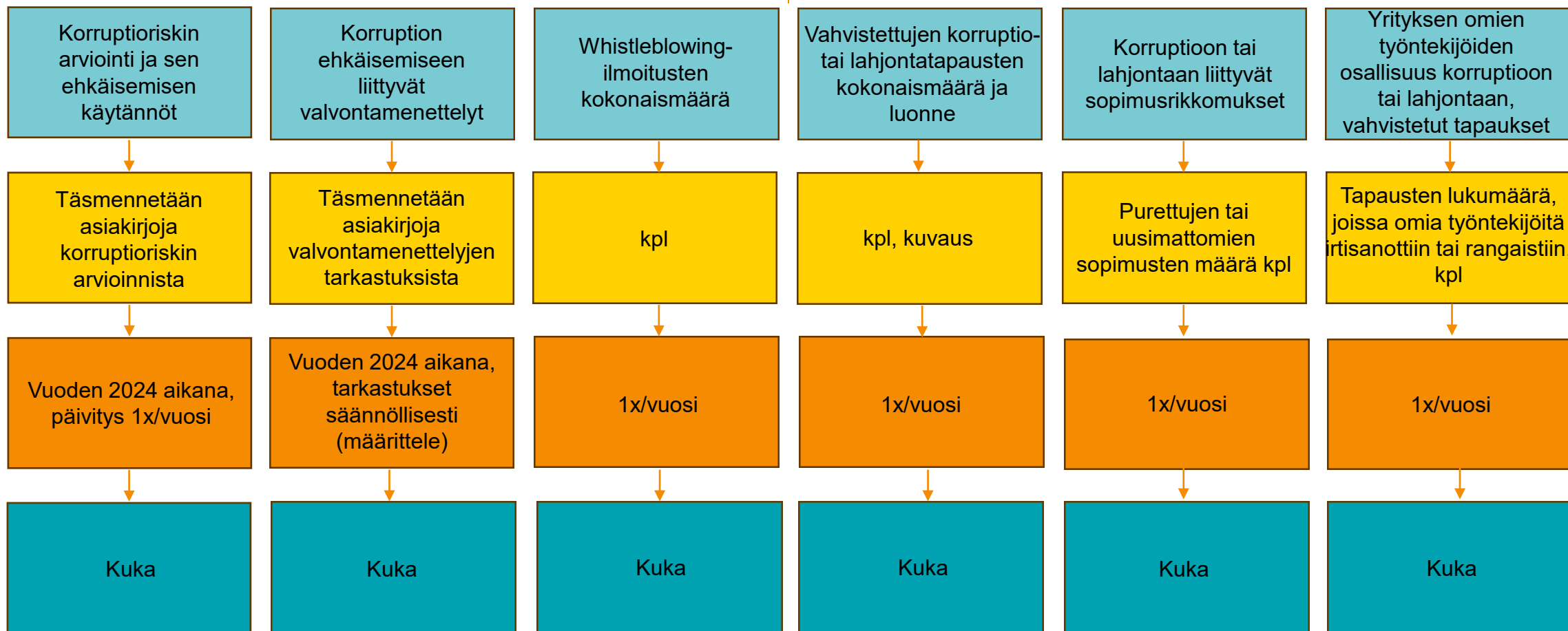
Etiikkaa koskeva politiikka - korruptio

Linkosuo on Leipomon olisi hyvä laatia erikseen korruption ehkäisemistä käsittelevä asiakirja EU:n kestävyysdirektiivi CSRD:ä sekä EcoVadis-arviointia mukaillen. Siihen olisi hyvä sisällyttää ainakin alla mainitut asiat.

- Yrityksen korruptioriskin arviointi ja sen ehkäisemisen käytännöt yrityksen sisällä
- Miten menetellään eturistiriitojen kohdalla
- Miten menetellään arkaluonteisten liiketoimien (lahjat, viihde) kohdalla ja niiden hyväksymismenettelyt
- Miten ja millaista tietoisuuskoulutusta korruption ja lahjonnan estämiseksi tarjotaan yrityksen työntekijöille ja johtoryhmälle
- Millainen on yrityksen tehokas menettelytapa korruptiosta ja lahjonnasta ilmoittamiseksi (onko Whistleblowing-kanava riittävä, mitä muita toimenpiteitä vaaditaan)
- Kolmansien osapuolien korruption vastainen Due Diligence –ohjelma (onko otettu huomioon jonkun muun asiakirjan yhteydessä vai kirjataanko menettelytapa tähän korruption ehkäisemistä käsittelevään dokumenttiin)
- Miten toimitaan ulkoisten aloitteiden tai eettisiä kysymyksiä koskevien periaatteiden hyväksymisen kanssa? (johtoryhmällä viimeinen päätösvalta)

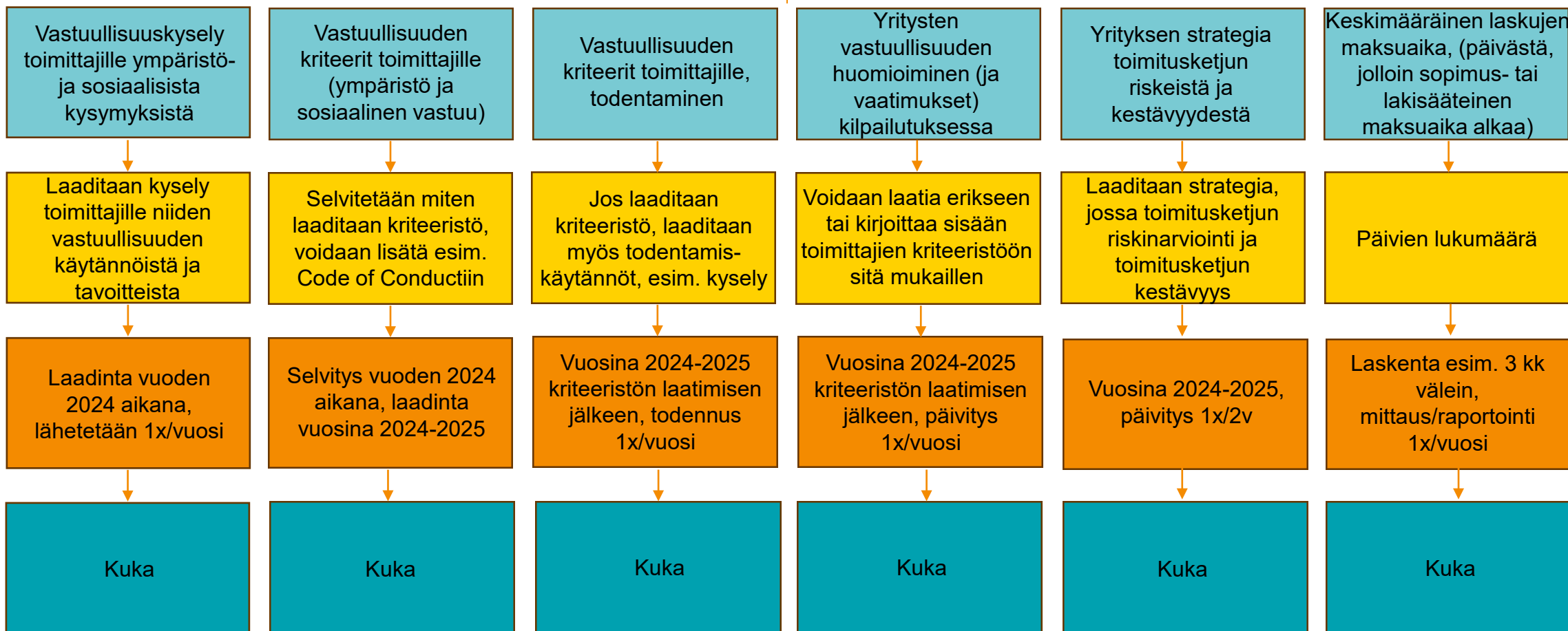

Korruption ehkäisy

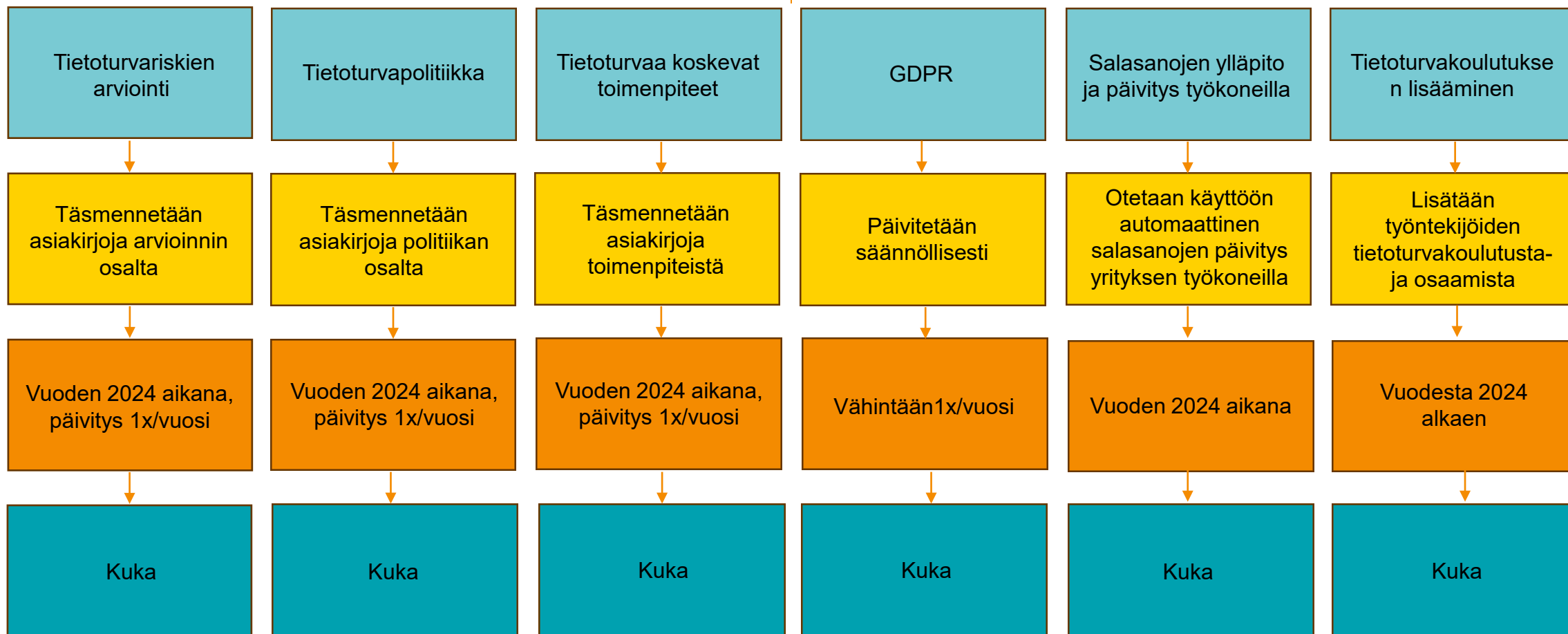

Kestävät hankinnat

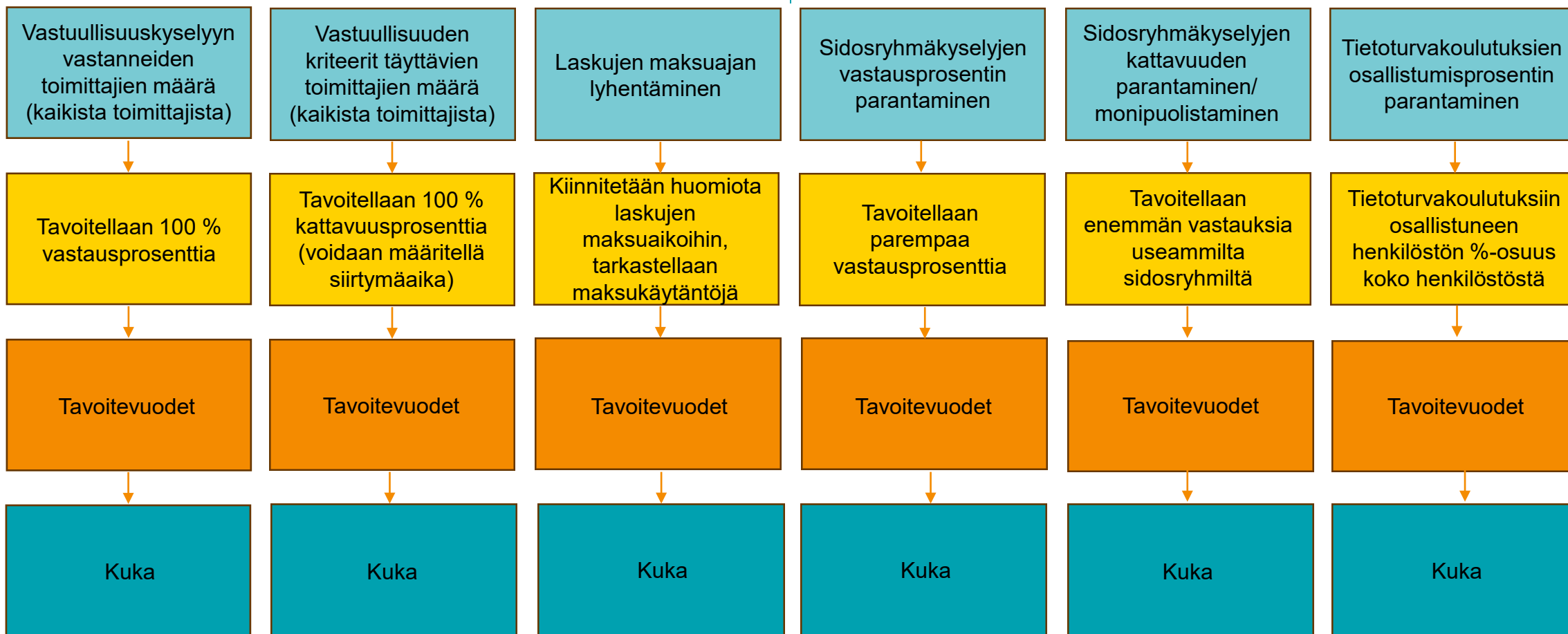

Tietoturva

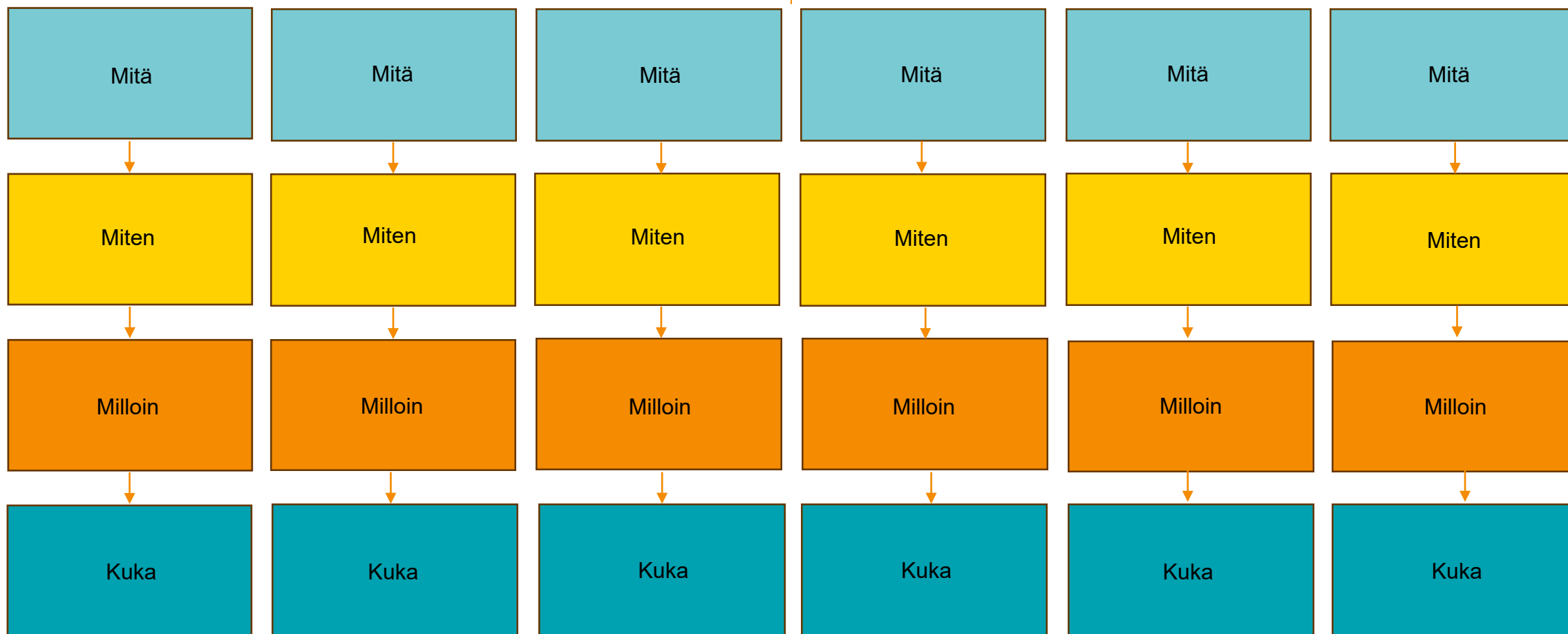

Tavoite-ehdotukset

Otsikko

(Tyhjä mallisivu prosessikaavion muokkaamista varten)